

Lagrådsremiss

Att lättare få läsa i snabbare takt och på en högre nivå

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 7 december 2023

Lotta Edholm

Eva Lenberg
(Utbildningsdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

Lagrådsremissen innehåller förslag till ändringar i skollagen (2010:800) som innebär bättre möjligheter för elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan att läsa på en högre nivå och för elever i gymnasieskolan att gå fram i snabbare studietakt.

Förslagen innebär följande:

- Rektorn för en skolenhet i grundskolan, specialskolan eller sameskolan ska under vissa förutsättningar få besluta att en elev ska läsa ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner.
- Förutsättningarna för att det ska finnas riksrekryterande spetsutbildningar i grundskolan ska regleras.
- Fjärrundervisning ska i båda fallen få användas i ämnen som eleven läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner, oavsett om något av de nuvarande kraven för att fjärrundervisning ska få användas är uppfyllt.
- Uppgifter som avser undervisning i ett ämne enligt gymnasieskolans ämnesplan som en elev läser efter beslut av rektorn ska inom grundskolan, specialskolan och sameskolan få överlämnas på entreprenad till vissa andra huvudmän inom skolväsendet.
- När det gäller riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan ska alla uppgifter, utom uppgifter som avser undervisning i sådana ämnen där undervisningen fördjupas eller breddas eller i ämnen som läses enligt gymnasieskolans ämnesplaner, få överlämnas på entreprenad.
- I gymnasieskolan ska huvudmannen för en elev få besluta att en utbildning inom ett nationellt program ska fördelas på kortare tid än tre läsår.

Vidare bedömer regeringen att förutsättningarna för att det ska finnas riksrekryterande spetsutbildningar i gymnasieskolan bör regleras.

Ändringarna i skollagen ska träda i kraft den 2 juli 2024. Vissa ändringar ska dock träda i kraft den 1 juli 2025. Det gäller ändringar som görs till följd av att utbildning i gymnasieskolan som påbörjas efter den 30 juni 2025 enligt redan beslutade ändringar i lagen ska vara ämnesutformad och inte kursutformad.

Innehållsförteckning

1	Beslut	5
2	Lagtext	6
2.1	Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).....	6
2.2	Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).....	15
3	Ärendet och dess beredning	21
4	Elever som lätt når skolans mål får inte alltid den stimulans de har rätt till	21
4.1	Undervisningen ger inte tillräckligt med utmaningar för alla elever.....	21
4.2	Särskilt begåvade och högpresterande elever behöver undervisning som är anpassad för just dem	22
4.3	Om undervisningen inte individanpassas kan studieresultaten försämrats	23
4.4	Det finns försöksverksamheter med spetsutbildningar, men det räcker inte	24
4.5	Lagrådsremissens disposition	25
5	Nuvarande reglering.....	25
5.1	Allmänt om skolväsendet	25
5.2	Grundskolan, specialskolan och sameskolan.....	26
5.3	Det pågår en försöksverksamhet med riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan.....	28
5.4	Gymnasieskolan	28
5.5	Det pågår en försöksverksamhet med riksrekryterande spetsutbildning i gymnasieskolan.....	31
6	Elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan ska kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.....	31
6.1	Rektorn ska få besluta att en elev får läsa gymnasieämnen	31
6.2	Det ska finnas riksrekryterande spetsutbildningar i grundskolan	42
6.3	Eleven ska få tid till studierna på en högre nivå.....	48
6.4	Fjärrundervisning ska i vissa fall få användas för gymnasieämnen	51
6.4.1	Fjärrundervisning får redan i dag användas under vissa förutsättningar.....	51
6.4.2	Det ska vara möjligt att använda fjärrundervisning för elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan som läser gymnasieämnen.....	52
6.5	Entreprenad ska i vissa fall få användas i gymnasieämnen och riksrekryterande spetsutbildningar	55
6.5.1	Undervisning får i vissa fall redan i dag läggas ut på entreprenad	55

6.5.2	Möjligheterna till entreprenad ska utvidgas för att underlätta för elever att läsa gymnasieämnen.....	57
7	Elever i gymnasieskolan ska få större möjligheter att nå längre i sin kunskapsutveckling	61
7.1	En elev ska kunna genomföra gymnasieutbildningen snabbt	61
7.2	Det bör finnas riksrekryterande spetsutbildningar i gymnasieskolan	64
7.3	Det behöver inte införas någon reglering för att elever i gymnasieskolan ska kunna läsa högskolekurser	67
8	Behandlingen av personuppgifter är förenlig med EU:s dataskyddsförordning.....	69
8.1	Det finns EU-rättsliga och nationella bestämmelser om personuppgiftsbehandling	70
8.2	Regleringen om personuppgifter behöver inte kompletteras	74
9	Ikraftträdande.....	79
10	Konsekvenser.....	80
11	Författningskommentar.....	90
11.1	Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800).....	90
11.2	Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800).....	101
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Elever i grundskolan, specialskolan, sameskolan och gymnasieskolan ska lättare få läsa i snabbare takt och på en högre nivå (U2022/02568)	108
Bilaga 2	Promemorians lagförslag.....	110
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	121

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i skollagen (2010:800),
2. lag om ändring i skollagen (2010:800).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)

dels att 7 kap. 17 §, 10 kap. 1, 4 och 6 §§, 12 kap. 1 och 4 §§, 13 kap. 1 och 4 §§, 21 kap. 3 och 4 §§ och 23 kap. 4 § ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 23 kap. 12 § ska lyda ”När viss undervisning får överlämnas på entreprenad inom grundskolan, specialskolan och sameskolan”,

dels att det ska införas åtta nya paragrafer, 10 kap. 23 g–23 i §§, 12 kap. 23 a §, 13 kap. 21 c §, 16 kap. 15 a § och 23 kap. 12 a och 12 b §§, och närmast före 10 kap. 23 g §, 12 kap. 23 a § och 13 kap. 21 c § nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

17 §¹

En elev i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan *och* sameskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli.

Den obligatoriska verksamheten får omfatta högst 190 dagar per läsår och åtta timmar eller, i förskoleklassen och de två lägsta årskurserna, sex timmar per dag. Sådan verksamhet får inte förläggas till lördagar, söndagar eller andra helgdagar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avvikelser från andra stycket för elever i anpassade grundskolan *och specialskolan*.

En elev i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan *eller* sameskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avvikelser från andra stycket för

1. elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan som läser på en högre nivå och även i andra fall för elever i specialskolan, och

2. elever i anpassade grundskolan.

Om en elev i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan eller sameskolan utan giltigt skäl uteblir från den obligatoriska verksamheten, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare

samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver elevens vårdnadshavare inte informeras samma dag.

10 kap.

1 §²

I detta kapitel finns

- allmänna bestämmelser (2–13 §§),
 - bestämmelser om betyg (14–23 §§),
 - bestämmelser om lovskola (23 a–23 f §§),
 - *bestämmelser om utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner (23 g–23 i §§),*
 - bestämmelser om grundskola med offentlig huvudman (24–34 §§),
- och
- bestämmelser om fristående grundskola (35–41 §§).

Lydelse enligt prop. 2023/24:20 Föreslagen lydelse

4 §

Undervisningen ska omfatta följande ämnen:

- bild,
- engelska,
- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- matematik,
- musik,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- slöjd,
- svenska eller svenska som andraspråk, och
- teknik.

Härutöver ska det som ämnen finnas moderna språk som ska erbjudas varje elev inom ramen för språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål.

Vidare ska det finnas skolans val. Skolans val får omfatta ett lokalt tillval, om Statens skolverk har godkänt en plan för undervisningen.

Av 6 § 2 och 23 g § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

² Senaste lydelse 2017:570.

1. undervisningstid utöver vad som följer av 5 §,
2. avvikelser från 4 § och från timplanen för fristående skolor med särskild pedagogisk inriktning och för särskilda utbildningar,
2. avvikelser från 4 § och från timplanen för särskilda riksrekryterande utbildningar där undervisningen fördjupas eller breddas i ett eller flera ämnen eller undervisning bedrivs i en eller flera kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner (riksrekryterande spetsutbildningar), för fristående skolor med särskild pedagogisk inriktning och för andra särskilda utbildningar,
3. andra begränsade avvikelser från 4 § och från timplanen utöver vad som följer av 3 kap. 12 § (anpassad studiegång) eller 7 kap. 9 § andra stycket (integrerad undervisning), om det finns särskilda skäl, och
4. undantag från skyldigheten att tillämpa timplanen.

Utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner

23 g §

Rektorn för en skolenhet i grundskolan får besluta att en elev ska läsa en eller flera kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och eleven och elevens vårdnadshavare medger det. Om eleven eller elevens vårdnadshavare tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla.

Om det är fråga om en fristående skola ska godkännandet som huvudman för utbildningen vid skolenheten enligt 2 kap. 5 § även anses omfatta sådana kurser som anges i första stycket, om

1. undervisningen i kurserna bedrivs av lärare som är anställda av huvudmannen och uppfyller kraven på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 §, eller

2. uppgifter som avser undervisning i kurserna överlämnas på entreprenad enligt 23 kap. 12 a §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om i vilken utsträckning ett beslut enligt

första stycket ska anmälas till Statens skolinspektion.

23 h §

Av 6 § 2 framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avvikelser från 4 § och från timplanen för riksrekryterande spetsutbildningar.

Om en riksrekryterande spetsutbildning bedrivs vid en fristående skola som bedriver grundskoleutbildning ska godkännandet som huvudman för utbildningen vid skolenheten enligt 2 kap. 5 § även anses omfatta sådana kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner som erbjuds i spetsutbildningen. Detta gäller dock bara om undervisningen i kurserna bedrivs av lärare som är anställda av huvudmannen och uppfyller kraven på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 §.

23 i §

Kurser som en elev i grundskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner enligt 23 g § eller i en riksrekryterande spetsutbildning enligt 6 § 2 ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

12 kap.

1 §³

I detta kapitel finns

- allmänna bestämmelser (2–13 a §§),
- bestämmelser om betyg (14–23 §§), *och*
- bestämmelser om utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner (23 a §), *och*
- bestämmelser om huvudmannens skyldigheter i särskilda fall (24–26 §§).

³ Senaste lydelse 2013:796.

4 §

Undervisningen ska omfatta följande ämnen:

- bild,
- engelska,
- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- matematik,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- rörelse och drama eller musik,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- slöjd,
- svenska eller svenska som andraspråk,
- teckenspråk, och
- teknik.

För hörande elever gäller att ämnet musik ersätter ämnet rörelse och drama. För elever som tagits emot enligt 7 kap. 6 § första stycket 1 och 3 gäller att ämnet svenska ersätter ämnet teckenspråk, om dessa elever inte har behov av teckenspråk.

Härutöver ska det som ämnen finnas moderna språk som ska erbjudas varje elev inom ramen för språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål.

Vidare ska det finnas skolans val.

Av 23 a § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner

23 a §

Rektorn för en skolenhet i specialskolan får besluta att en elev ska läsa en eller flera kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och eleven och elevens vårdnadshavare medger det. Om eleven eller elevens vårdnadshavare tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla.

Kurser som en elev i specialskolan läser enligt första stycket ska betygssättas enligt de bestämmel-

ser som gäller för gymnasieskolan.

13 kap.

1 §⁴

I detta kapitel finns

- allmänna bestämmelser (2–14 §§),
- bestämmelser om betyg (15–21 a §§), och
- bestämmelser om betyg (15–21 a §§),
– bestämmelser om utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner (21 c §), och
- bestämmelser om huvudmannens skyldigheter i särskilda fall (22–24 §§).

Lydelse enligt prop. 2023/24:20 Föreslagen lydelse

4 §

Undervisningen ska omfatta följande ämnen:

- bild,
- engelska,
- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- matematik,
- musik,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- samiska,
- slöjd,
- svenska eller svenska som andraspråk, och
- teknik.

Härutöver ska det som ämnen finnas moderna språk som ska erbjudas varje elev inom ramen för språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål.

Vidare ska det finnas skolans val.

Av 21 c § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

⁴ Senaste lydelse 2011:878.

**Utbildning enligt
gymnasieskolans ämnesplaner**

21 c §

Rektorn för en skolenhet i sameskolan får besluta att en elev ska läsa en eller flera kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och eleven och elevens vårdnadshavare medger det. Om eleven eller elevens vårdnadshavare tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla.

Kurser som en elev i sameskolan läser enligt första stycket ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

16 kap.

15 a §

Huvudmannen får för en enskild elev besluta att en utbildning ska fördelas på kortare tid än tre läsår, om eleven medger det. Om eleven tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla.

21 kap.

3 §⁵

Fjärrundervisning får användas för en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan i kurser som eleven läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Fjärrundervisning får bara användas om I övrigt får fjärrundervisning användas i de skolformer som anges i 2 § bara om

1. det för viss undervisning inte finns någon lärare inom huvudmannens skolenhet som uppfyller kraven på legitimation och behörighet enligt 2 kap. 13 § och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan,

2. det, när det gäller integrerad samisk undervisning i grundskolan, inte finns någon lämplig lärare inom huvudmannens skolenhet som kan

bedriva den integrerade samiska undervisningen och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan, eller

3. elevunderlaget för en viss skolenhet är så begränsat att ordinarie undervisning inom skolenheten leder till betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för huvudmannen.

4 §⁶

I grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan får fjärrundervisning användas endast i ämnena

- engelska,
- matematik,
- moderna språk,
- modersmål,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- samiska,
- svenska,
- svenska som andraspråk,
- teckenspråk, och
- teknik.

I grundskolan får fjärrundervisning även användas för extra studietid och integrerad samisk undervisning.

Av 3 § första stycket framgår att fjärrundervisning även får användas i kurser som en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

23 kap.

4 §⁷

Staten får som huvudman för specialskolan och sameskolan endast utföra sådana uppgifter på entreprenad som

1. avses i 15 §, eller	1. avses i 12 a eller 15 §, eller
2. avser fjärrundervisning enligt 16 § i ett sådant ämne eller i en sådan verksamhet som avses i 15 §.	2. avser fjärrundervisning enligt 16 § i ett sådant ämne eller i en sådan verksamhet som avses i 12 a eller 15 §.

12 a §

Uppgifter inom grundskolan, specialskolan och sameskolan som avser undervisning i en kurs enligt gymnasieskolans ämnesplan enligt 10 kap. 23 g §, 12 kap.

⁶ Senaste lydelse 2022:1315.

⁷ Senaste lydelse 2020:605.

23 a § eller 13 kap. 21 c § får överlämnas på entreprenad till

1. en huvudman för grundskola,
2. staten som huvudman för specialskolan eller sameskolan, eller
3. en huvudman för gymnasieskola.

Första stycket gäller under förutsättning att undervisningen i kursen bedrivs av lärare som uppfyller kraven på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 §.

Om uppgifter överlämnas på entreprenad enligt första stycket får även uppgifter som avser fjärrundervisning i kursen överlämnas till samma huvudman på entreprenad enligt 16 §.

12 b §

Alla uppgifter i en riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan, utom uppgifter som avser undervisning i sådana ämnen där undervisningen fördjupas eller breddas eller i kurser som läses enligt gymnasieskolans ämnesplaner, får överlämnas till en annan huvudman inom grundskolan på entreprenad.

Denna lag träder i kraft den 2 juli 2024.

2.2 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs att 10 kap. 4, 6 och 23 g–23 i §§, 12 kap. 4 och 23 a §§, 13 kap. 4 och 21 c §§, 21 kap. 3 och 4 §§ och 23 kap. 12 a och 12 b §§ skollagen (2010:800) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt förslag i avsnitt 2.1 Föreslagen lydelse

10 kap.

4 §

Undervisningen ska omfatta följande ämnen:

- bild,
- engelska,
- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- matematik,
- musik,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- slöjd,
- svenska eller svenska som andraspråk, och
- teknik.

Härutöver ska det som ämnen finnas moderna språk som ska erbjudas varje elev inom ramen för språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål.

Vidare ska det finnas skolans val. Skolans val får omfatta ett lokalt tillval, om Statens skolverk har godkänt en plan för undervisningen.

Av 6 § 2 och 23 g §§ framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta *kurser* enligt gymnasieskolans ämnesplaner. Av 6 § 2 och 23 g § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta *ämnen* enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

6 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. undervisningstid utöver vad som följer av 5 §,
2. avvikelser från 4 § och från timplanen för särskilda riksrekryterande utbildningar där undervisningen fördjupas eller breddas i ett eller flera ämnen eller undervisning bedrivs i *en* eller flera *kurser* enligt gymnasieskolans ämnesplaner (riksrekryterande spetsutbildningar), för fristående skolor med särskild pedagogisk inriktning och för andra särskilda utbildningar,
2. avvikelser från 4 § och från timplanen för särskilda riksrekryterande utbildningar där undervisningen fördjupas eller breddas i ett eller flera ämnen eller undervisning bedrivs i *ett* eller flera *ämnen* enligt gymnasieskolans ämnesplaner (riksrekryterande spetsutbildningar), för fristående skolor med särskild pedagogisk inriktning och för andra särskilda utbildningar,

3. andra begränsade avvikelser från 4 § och från timplanen utöver vad som följer av 3 kap. 12 § (anpassad studiegång) eller 7 kap. 9 § andra stycket (integrerad undervisning), om det finns särskilda skäl, och

4. undantag från skyldigheten att tillämpa timplanen.

23 g §

Rektorn för en skolenhet i grundskolan får besluta att en elev ska läsa en eller flera *kurser* enligt gymnasieskolans ämnesplaner, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och eleven och elevens vårdnadshavare medger det. Om eleven eller elevens vårdnadshavare tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla.

Om det är fråga om en fristående skola ska godkännandet som huvudman för utbildningen vid skolenheten enligt 2 kap. 5 § även anses omfatta sådana *kurser* som anges i första stycket, om

1. undervisningen i *kurserna* bedrivs av lärare som är anställda av huvudmannen och uppfyller kraven på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 §, eller

2. uppgifter som avser undervisning i *kurserna* överlämnas på entreprenad enligt 23 kap. 12 a §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om i vilken utsträckning ett beslut enligt första stycket ska anmälas till Statens skolinspektion.

Rektorn för en skolenhet i grundskolan får besluta att en elev ska läsa *ett eller flera ämnen på* en eller flera *nivåer* enligt gymnasieskolans ämnesplaner, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och eleven och elevens vårdnadshavare medger det. Om eleven eller elevens vårdnadshavare tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla.

Om det är fråga om en fristående skola ska godkännandet som huvudman för utbildningen vid skolenheten enligt 2 kap. 5 § även anses omfatta sådana *ämnen* som anges i första stycket, om

1. undervisningen i *ämnena* bedrivs av lärare som är anställda av huvudmannen och uppfyller kraven på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 §, eller

2. uppgifter som avser undervisning i *ämnena* överlämnas på entreprenad enligt 23 kap. 12 a §.

23 h §

Av 6 § 2 framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avvikelser från 4 § och från timplanen för riksrekryterande spetsutbildningar.

Om en riksrekryterande spetsutbildning bedrivs vid en fristående skola som bedriver grundskoleutbildning ska godkännandet som huvudman för utbildningen vid skolenheten enligt 2 kap. 5 § även anses omfatta sådana *kurser* enligt gymnasieskolans ämnesplaner som erbjuds i spetsutbildningen. Detta gäller dock bara om undervisningen i *kurserna* bedrivs av lärare som är anställda av huvud-

Om en riksrekryterande spetsutbildning bedrivs vid en fristående skola som bedriver grundskoleutbildning ska godkännandet som huvudman för utbildningen vid skolenheten enligt 2 kap. 5 § även anses omfatta sådana *ämnen* enligt gymnasieskolans ämnesplaner som erbjuds i spetsutbildningen. Detta gäller dock bara om undervisningen i *ämnena* bedrivs av lärare som är anställda av huvud-

mannen och uppfyller kraven på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 §.

mannen och uppfyller kraven på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 §.

23 i §

Kurser som en elev i grundskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner enligt 23 g § eller i en riksrekryterande spetsutbildning enligt 6 § 2 ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

Ämnen som en elev i grundskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner enligt 23 g § eller i en riksrekryterande spetsutbildning enligt 6 § 2 ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

12 kap.

4 §

Undervisningen ska omfatta följande ämnen:

- bild,
- engelska,
- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- matematik,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- rörelse och drama eller musik,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- slöjd,
- svenska eller svenska som andraspråk,
- teckenspråk, och
- teknik.

För hörande elever gäller att ämnet musik ersätter ämnet rörelse och drama. För elever som tagits emot enligt 7 kap. 6 § första stycket 1 och 3 gäller att ämnet svenska ersätter ämnet teckenspråk, om dessa elever inte har behov av teckenspråk.

Härutöver ska det som ämnen finnas moderna språk som ska erbjudas varje elev inom ramen för språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål.

Vidare ska det finnas skolans val.

Av 23 a § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta *kurser* enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Av 23 a § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta *ämnen* enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

23 a §

Rektorn för en skolenhet i specialskolan får besluta att en elev ska läsa en eller flera *kurser* enligt gymnasieskolans ämnesplaner, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och eleven och elevens vårdnadshavare medger det. Om eleven eller

Rektorn för en skolenhet i specialskolan får besluta att en elev ska läsa *ett eller flera ämnen* på en eller flera *nivåer* enligt gymnasieskolans ämnesplaner, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och eleven och elevens vårdnadshavare medger det.

elevens vårdnadshavare tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla.

Kurser som en elev i specialskolan läser enligt första stycket ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

Om eleven eller elevens vårdnadshavare tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla.

Ämnen som en elev i specialskolan läser enligt första stycket ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

13 kap.

4 §

Undervisningen ska omfatta följande ämnen:

- bild,
- engelska,
- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- matematik,
- musik,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- samiska,
- slöjd,
- svenska eller svenska som andraspråk, och
- teknik.

Härutöver ska det som ämnen finnas moderna språk som ska erbjudas varje elev inom ramen för språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål.

Vidare ska det finnas skolans val.

Av 21 c § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta *kurser* enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Av 21 c § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta *ämnen* enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

21 c §

Rektorn för en skolenhet i sameskolan får besluta att en elev ska läsa en eller flera *kurser* enligt gymnasieskolans ämnesplaner, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och eleven och elevens vårdnadshavare medger det. Om eleven eller elevens vårdnadshavare tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla.

Kurser som en elev i sameskolan läser enligt första stycket ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

Rektorn för en skolenhet i sameskolan får besluta att en elev ska läsa *ett eller flera ämnen på* en eller flera *nivåer* enligt gymnasieskolans ämnesplaner, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och eleven och elevens vårdnadshavare medger det. Om eleven eller elevens vårdnadshavare tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla.

Ämnen som en elev i sameskolan läser enligt första stycket ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

21 kap.

3 §

Fjärrundervisning får användas för en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan i *kurser* som eleven läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner. Fjärrundervisning får användas för en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan i *ämnen* som eleven läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

I övrigt får fjärrundervisning användas i de skolformer som anges i 2 § bara om

1. det för viss undervisning inte finns någon lärare inom huvudmannens skolenhet som uppfyller kraven på legitimation och behörighet enligt 2 kap. 13 § och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan,

2. det, när det gäller integrerad samisk undervisning i grundskolan, inte finns någon lämplig lärare inom huvudmannens skolenhet som kan bedriva den integrerade samiska undervisningen och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan, eller

3. elevunderlaget för en viss skolenhet är så begränsat att ordinarie undervisning inom skolenheten leder till betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för huvudmannen.

4 §

I grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan får fjärrundervisning användas endast i ämnena

- engelska,
- matematik,
- moderna språk,
- modersmål,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- samiska,
- svenska,
- svenska som andraspråk,
- teckenspråk, och
- teknik.

I grundskolan får fjärrundervisning även användas för extra studietid och integrerad samisk undervisning.

Av 3 § första stycket framgår att fjärrundervisning även får användas i *kurser* som en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner. Av 3 § första stycket framgår att fjärrundervisning även får användas i *ämnen* som en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

23 kap.

12 a §

Uppgifter inom grundskolan, specialskolan och sameskolan som avser undervisning i *en kurs* enligt gymnasieskolans ämnesplaner. Uppgifter inom grundskolan, specialskolan och sameskolan som avser undervisning i *ett ämne* enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

plan enligt 10 kap. 23 g §, 12 kap. 23 a § eller 13 kap. 21 c § får överlämnas på entreprenad till

1. en huvudman för grundskola,
2. staten som huvudman för specialskolan eller sameskolan, eller
3. en huvudman för gymnasieskola.

Första stycket gäller under förutsättning att undervisningen i *kursen* bedrivs av lärare som uppfyller kraven på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 §.

Om uppgifter överlämnas på entreprenad enligt första stycket får även uppgifter som avser fjärrundervisning i *kursen* överlämnas till samma huvudman på entreprenad enligt 16 §.

plan enligt 10 kap. 23 g §, 12 kap. 23 a § eller 13 kap. 21 c § får överlämnas på entreprenad till

Första stycket gäller under förutsättning att undervisningen i *ämnet* bedrivs av lärare som uppfyller kraven på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 §.

Om uppgifter överlämnas på entreprenad enligt första stycket får även uppgifter som avser fjärrundervisning i *ämnet* överlämnas till samma huvudman på entreprenad enligt 16 §.

12 b §

Alla uppgifter i en riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan, utom uppgifter som avser undervisning i sådana ämnen där undervisningen fördjupas eller breddas eller i *kurser* som läses enligt gymnasieskolans ämnesplaner, får överlämnas till en annan huvudman inom grundskolan på entreprenad.

Alla uppgifter i en riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan, utom uppgifter som avser undervisning i sådana ämnen där undervisningen fördjupas eller breddas eller i *ämnen* som läses enligt gymnasieskolans ämnesplaner, får överlämnas till en annan huvudman inom grundskolan på entreprenad.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

3 Ärendet och dess beredning

Inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) har promemorian Elever i grundskolan, specialskolan, sameskolan och gymnasieskolan ska lättare få läsa i snabbare takt och på en högre nivå (U2022/02568) utarbetats. En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga på regeringens webbplats. En sammanställning av remissyttrandena finns även tillgänglig i Utbildningsdepartementet (U2022/02568).

Under den fortsatta beredningen har ett antal myndigheter och organisationer fått tillfälle att yttra sig över ett utkast till lagrådsremiss som i huvudsak överensstämmer med promemorians förslag, men som även innehåller bl.a. förslag och bedömningar om riksrekryterande spetsutbildningar i grundskolan och gymnasieskolan. De som fått tillfälle att yttra sig är Statens skolverk, Statens skolinspektion, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Sameskolstyrelsen, Universitets- och högskolerådet, Universitetskanslersämbetet, Integritetsskyddsmyndigheten, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Friskolornas riksförbund, Idébarna skolors riksförbund, Sveriges Skolledare, Elevernas riksförbund, Sveriges Elevkårer och Sveriges Elevråd.

Sameskolstyrelsen, Universitets- och högskolerådet, Universitetskanslersämbetet och Integritetsskyddsmyndigheten har meddelat att de inte har några synpunkter på utkastet. Skolverket, Skolinspektionen, SKR, Friskolornas riksförbund och Elevernas riksförbund har inkommit med synpunkter som behandlas i avsnitten 6.1, 6.2, 6.4.2, 7.1 och 8.2. Med anledning av synpunkterna har förslaget i avsnitt 6.1 justerats i förhållande till utkastet. De inkomna yttrandena finns tillgängliga i Utbildningsdepartementet (U2022/02568).

4 Elever som lätt når skolans mål får inte alltid den stimulans de har rätt till

4.1 Undervisningen ger inte tillräckligt med utmaningar för alla elever

Statens skolinspektions tillsyn och kvalitetsgranskningar visar att många elever inte får en undervisning som är tillräckligt stimulerande. Av Skolinspektionens skolenkät våren 2020 framgår att 28 procent av eleverna i årskurs 9 i grundskolan och 23 procent av eleverna som gick andra läsåret i gymnasieskolan upplevde att de inte får tillräckliga utmaningar i skolarbetet.

Att ringa in gruppen elever som behöver mer intellektuella utmaningar och stimulans i undervisningen är inte helt enkelt. Där återfinns högpresterande elever, elever som har ett specialintresse för ett eller flera ämnen eller ämnesområden och elever som är särskilt begåvade inom ett

eller flera områden. Elever med särskild begåvning kan ingå i gruppen generellt högpresterande elever, men gör inte alltid det eftersom de ofta har en förmåga som är avgränsad till något enstaka område. De kan ha en fallenhet för något ämne, t.ex. matematik, eller en stor problemlösningsförmåga. Det finns inte någon enhetlig definition av gruppen särskilt begåvade elever.

Skolinspektionen visar i kvalitetsgranskningen Utmanande undervisning för högpresterande elever – Kvalitetsgranskning på gymnasieskolans naturvetenskapliga program (2018) att matematikundervisningen utmärker sig när det gäller brist på individanpassade utmaningar i skolan. Undervisningen på en tredjedel av de observerade lektionerna på naturvetenskapsprogrammet behövde anpassas bättre till de högpresterande eleverna. I stället för att utmanas i sitt lärande kunde högpresterande elever stundtals få sitta sysslösa i klassrummet eller få göra om samma typ av uppgifter som de redan genomfört. Granskningen visar även att lärarsamverkan när det gäller undervisning av högpresterande elever sällan prioriteras i skolans övergripande organisation. Av den tematiska analysen Utmaningar i undervisningen – Många elever behöver mer stimulans och utmaningar (Skolinspektionen 2016) framgår dessutom att lärarna vid de undersökta skolorna ofta prioriterar att eleverna ska nå ett godkänt betyg, vilket får konsekvensen att lärarna inte hinner med att ge de elever som skulle gynnas av att fördjupa sitt lärande tillräckliga utmaningar. Av analysen framgår också att elever som inte får tillräckliga utmaningar, och ofta får vänta in sina klasskamrater innan de får en ny uppgift, riskerar att förlora motivationen för studierna.

Sammanfattningsvis indikerar Skolinspektionens rapporter och analyser att elever som har potential att vara högpresterande riskerar att få en undervisning som inte utmanar och som inte ger dem möjlighet att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Frågan har också uppmärksammats av statliga utredningar, bl.a. i Gymnasieutredningens betänkande En gymnasieutbildning för alla – åtgärder för att alla unga ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning (SOU 2016:77) och i betänkandet från 2015 års skolkommision, Samling för skolan – Nationell strategi för kunskap och likvärdighet (SOU 2017:35).

4.2 Särskilt begåvade och högpresterande elever behöver undervisning som är anpassad för just dem

I sammanställningen Tre korta texter om att förstå särskilt begåvade barn i den svenska skolan (Roland Persson, 2015) framhålls att frågan om intellektuell förmåga rönt nytt intresse i Sverige i samband med Lissabonfördraget, som EU antog 2007. Vikten av innovation, kreativitet, entreprenörskap och kunskap lyfts särskilt fram i fördraget. Enligt Persson har det varit ett problem i svensk skolkultur att särskild begåvning förstås som något slags privilegium och att särskilt begåvade elever därför inte behöver någon hjälp. Dessa elever behöver dock stimulans och önskar själva större social acceptans av lärare och klasskamrater. Persson anser också att det krävs förståelse för hur särskilt viktig lärarrollen är för dem.

Hur stor andel av en elevkull som räknas till gruppen särskilt begåvade elever varierar i forskningssammanhang. I Statens skolverks redovisning av uppdrag om att främja grund- och gymnasieskolors arbete med särskilt begåvade elever från 2015 refereras till forskning och praxis som beskriver spannet 2–10 procent. I denna grupp ingår en liten grupp elever som kan betraktas som extremt begåvade och vars andel uppskattas till 0,1–0,5 procent. Båda dessa grupper elever ingår dessutom i en grupp som är större och kan benämnas högpriesterande elever, och som utgör ca 15–20 procent. En gemensam nämnare för dessa grupper är att de inte sällan blir understimulerade i undervisningen.

I artikeln Internationellt perspektiv på särskilt begåvade elever (Maria Westling Alodi, 2015) anges att Richard Bailey m.fl., i en systematisk forskningsöversikt av fungerande pedagogiska insatser för särskilt begåvade elever i en rad olika länder, visar att individanpassat lärande och differentiering inom ramen för vanlig klassundervisning varit en framgångsrik metod. I samma forskningsöversikt rekommenderas också olika slags individualiserade program, organisatoriska lösningar med nivågruppering och olika former av differentiering inom en grupp med varierande nivåer av förmågor. Flera modeller verkar enligt översikten vara effektiva. Lärarens ledarskap i klassrummet och samspelet eleverna emellan lyfts fram som viktiga för att skapa goda lärandesituationer.

4.3 Om undervisningen inte individanpassas kan studieresultaten försämrans

Skolinspektionen framhåller i rapporten Utmanande undervisning för högpriesterande elever – Kvalitetsgranskning på gymnasieskolans naturvetenskapliga program (2018) att utan anpassade utmaningar riskerar högpriesterande elever att inte utveckla uthållighet och studieteknik.

I ett stödmaterial för skolans arbete med särskilt begåvade elever refererar Skolverket till flera forskare och anger att det är först när elever utsätts för utmaningar som de med väl anpassad undervisning kan lära sig studieteknik, hitta metoder för att arbeta sig igenom uppgifter som ger motstånd och får erfarenhet av att gå vidare efter tillfälliga misslyckanden. För att särskilt begåvade elever ska kunna visa och utveckla sina förmågor krävs att skolan uppmärksammar dem och ger dem utmaningar på rätt nivå. Det handlar om acceptans och förståelse från lärarnas sida, acceptans och tolerans mellan elever och att särskilt begåvade elever får möjlighet att uppleva delaktighet och utmaningar med andra särskilt begåvade och högpriesterande elever.

Av Skolverkets stödmaterial framgår också att särskilt begåvade elever som inte får lämplig undervisning och stöd riskerar att bli understimulerade eller hamna i utanförskap. Understimulans och ett negativt bemötande kan leda till stökiga elever i klassrummet. En konsekvens kan bli att eleverna inte vill gå till skolan eller följa undervisningen eftersom de känner att de redan kan det som de ska lära sig i skolan. Det kan också leda till att eleverna inte känner sig accepterade av samhället och i förlängningen till ensamhet och slutenhet.

Det finns särskilt begåvade elever som uteblivit från lärarledd undervisning i skolan under största delen av sin grundskoletid. Eleverna har upplevt att de i för hög grad behövt undertrycka sin personlighet och sin begåvning för att passa in och bli accepterade. De har fått agera extralärare eller förväntats höja moral och etik i klassrummet i stället för att få undervisning och fokusera på sin egen utveckling. Många beteenden hos särskilt begåvade elever kan enligt stödmaterialet ibland misstolkas som uttryck för svårigheter med uppmärksamhet eller socialt samspel.

Skolinspektionen anger i den tematiska analysen Utmaningar i undervisningen – Många elever behöver mer stimulans och utmaningar (2016) att bristande individanpassning och stöd kan leda till att högpresterande elever inte upplever undervisningen som stimulerande och anpassad efter dem. Det kan påverka deras studiemotivation med sjunkande studieresultat som följd. Det är en större risk att omotiverade eller uttråkade elever sysselsätter sig med annat än lärande på lektionerna eller ställer till med oreda.

4.4 Det finns försöksverksamheter med spetsutbildningar, men det räcker inte

Det har sedan 2012 i grundskolan och 2009 i gymnasieskolan funnits försöksverksamheter med riksrekryterande spetsutbildning i Sverige. Spetsutbildningarna regleras i särskilda förordningar (se vidare avsnitt 5).

Läsåret 2020/21 bedrevs spetsutbildning i försöksverksamheterna vid 24 grundskolor och 23 gymnasieskolor.

Spetsutbildningen skiljer sig från ordinarie utbildning genom att den erbjuder eleverna särskild fördjupning och breddning och en högre studietakt inom ett ämne eller ämnesområde. Högstadiееlever får erbjudas möjligheten att läsa en eller flera gymnasiekurser och får betyg i dessa kurser. Spetsutbildningarna i grundskolan organiseras så att eleverna antingen går i en egen klass där de får undervisning i alla ämnen, eller att de bildar en särskild grupp för undervisningen i spetsutbildningens ämne eller ämnen. Eleverna får vanligen en till två timmar mer undervisningstid per vecka jämfört med vad som anges i grundskolans timplan. Gymnasieelever ska kunna läsa kurser vid en högskola vid sidan av viss del av sina gymnasiestudier. Spetsutbildningarna i försöksverksamheterna rekryterar elever från hela landet. Läsåret 2022/23 gick 1 522 elever en spetsutbildning i grundskolan och 1 113 elever gick en spetsutbildning i gymnasieskolan. Skolverket anger i rapporten Utvärdering av försöksverksamhet med spetsutbildning (2019) att skolorna överlag har positiva erfarenheter av spetsutbildningen och ser det som en bra möjlighet för eleverna. Det bör nämnas att det vid sidan av försöksverksamheten med gymnasial spetsutbildning dessutom finns riksrekryterande estetisk spetsutbildning inom den ordinarie gymnasieutbildningen. Enligt Skolverkets statistik gick 1 779 elever en sådan utbildning läsåret 2020/21.

Försöksverksamhet med riksrekryterande spetsutbildning finns endast på ett fåtal orter i landet, vilket för de flesta elever innebär att de är tvungna att flytta eller resa långt från hemorten för att kunna påbörja en sådan utbildning. Dessutom får varje år endast högst 30 elever påbörja var och

en av de spetsutbildningar som ingår i försöksverksamheten. Det är alltså få elever som har en reell möjlighet att ta del av en sådan utbildning. Det är också ett problem att försöksverksamheterna är kortsiktiga och tidsbegränsade. Vidare är det en brist att det svenska skolväsendet inte kan erbjuda de elever som behöver det tillräckliga utmaningar i sin utbildning.

4.5 Lagrådsremissens disposition

I denna lagrådsremiss lämnas i avsnitt 6 dels förslag om möjligheter för elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan att gå kvar på sin skola och därutöver läsa ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner, dels förslag om att permanenta de riksrekryterande spetsutbildningarna i grundskolan. Förslag som rör gymnasieskolan lämnas i avsnitt 7. Dessförinnan lämnas en redogörelse för gällande rätt i avsnitt 5.

5 Nuvarande reglering

5.1 Allmänt om skolväsendet

Skolväsendet i Sverige omfattar skolformerna förskola, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, anpassad gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning (komvux). Anpassad grundskola är en skolform för elever med intellektuell funktionsnedsättning (11 kap. 2 § skollagen). Specialskolan är en skolform för barn som på grund av sin funktionsnedsättning eller andra särskilda skäl inte kan gå i grundskolan eller anpassade grundskolan och som har vissa i skollagen angivna funktionsnedsättningar (7 kap. 6 § och 12 kap. 2 § skollagen). Sameskolan ger en utbildning med samisk inriktning som i övrigt motsvarar utbildningen i årskurserna 1–6 i grundskolan (13 kap. 2 § skollagen). Elever från sameskolan läser årskurs 7–9 i grundskolan. Förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, specialskola och sameskola är obligatoriska skolformer, och förskola, gymnasieskola, anpassad gymnasieskola och komvux är frivilliga skolformer.

Enligt skollagen ska alla, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet om inte annat följer av särskilda bestämmelser i skollagen. Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform oavsett var i landet den anordnas (1 kap. 1, 8 och 9 §§ skollagen).

Utbildning inom skolväsendet får anordnas både av det allmänna och av enskilda (1 kap. 1 § skollagen). Kommuner är huvudmän för förskola, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, gymnasieskola, anpassad gymnasieskola och komvux, och en region får i viss utsträckning vara huvudman för gymnasieskola, anpassad gymnasieskola och komvux. Staten är huvudman för specialskolan och sameskolan. Enskilda får efter ansökan godkännas som huvudmän för förskola, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, gymnasieskola och anpassad gymnasieskola. Det

är i de flesta fall Statens skolinspektion som handlägger sådana ärenden (2 kap. 2–5 och 7 §§ skollagen).

Utbildningen inom skolväsendet ska främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära (1 kap. 4 § skollagen). Detta innebär bl.a. att elever som lätt uppfyller de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling (3 kap. 2 § skollagen).

De förslag som lämnas i denna lagrådsremiss om möjligheter för eleverna att läsa på en högre nivå och i snabbare takt berör inte anpassade grundskolan, anpassade gymnasieskolan eller komvux. Dessa skolformer tas därför inte upp nedan.

5.2 Grundskolan, specialskolan och sameskolan

Syftet med utbildningen, garanterad undervisningstid och ämnen

Grundskolan ska enligt skollagen ge eleverna kunskaper och värden och utveckla elevernas förmåga att tillägna sig dessa. Utbildningen ska utformas så att den bidrar till personlig utveckling samt förbereder eleverna för aktiva livsval och ligger till grund för fortsatt utbildning. Utbildningen ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap och ge en god grund för ett aktivt deltagande i samhällslivet (10 kap. 2 §).

Under sin tid i skolformen ska eleverna få en total undervisningstid om minst 6 890 timmar. Denna minsta undervisningstid fördelas i en timplan över de ämnen som en elev i grundskolan ska få undervisning i.

Undervisningen i grundskolan ska omfatta ämnena bild, engelska, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, matematik, musik, de naturorienterade ämnena biologi, fysik och kemi, de samhällsorienterade ämnena geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap, slöjd, svenska eller svenska som andraspråk och teknik. Härutöver ska det som ämnen finnas moderna språk som ska erbjudas varje elev inom ramen för språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål. Vidare ska det finnas elevens val och skolans val. Undervisningen i elevens val ska syfta till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen, se 10 kap. 4 och 5 §§ skollagen och bilaga 1 till skolförordningen (2011:185). I propositionen Bättre anpassad undervisningstid i grundskolan, specialskolan och sameskolan (prop. 2023/24:20) föreslås dock att elevens val ska tas bort från och med den 1 juli 2024 och att den på så sätt frigjorda undervisningstiden ska fördelas på ämnen där det behövs mer tid. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undervisningstid utöver den totala undervisningstiden och om avvikelser när det gäller vilka ämnen som undervisningen ska omfatta (10 kap. 6 § skollagen).

Liknande bestämmelser som för grundskolan finns för specialskolan och sameskolan (12 kap. 2 och 4–6 §§ och 13 kap. 2 och 4–6 §§ skollagen samt bilagorna 3 och 4 till skolförordningen).

Det finns bestämmelser om lärotider

Den obligatoriska verksamheten i de obligatoriska skolformerna får enligt skollagen omfatta högst 190 dagar per läsår och åtta timmar eller, i förskoleklassen och de två lägsta årskurserna, sex timmar per dag. Obligatorisk verksamhet får inte förläggas till lördagar, söndagar eller andra helgdagar. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får dock meddela föreskrifter om avvikelser från lärotiderna för elever i bl.a. specialskolan. Utbildningen i varje årskurs ska bedrivas under ett läsår, som består av en höst- och vårtermin. Läsåret ska ha minst 178 skoldagar och minst 12 lovdagar och börja i augusti och sluta i juni. Dagarna för höst- och vårterminens början och slut beslutas av huvudmannen (7 kap. 17 §, 10 kap. 3 §, 12 kap. 3 § och 13 kap. 3 § skollagen och 3 kap. 2 och 3 §§ skolförordningen).

Elevernas skolarbete i de obligatoriska skolformerna ska enligt skolförordningen förläggas måndag–fredag och vara så jämnt fördelat över dessa dagar som möjligt. Skolarbetet ska även förläggas så att eleverna så långt som möjligt får sammanhållna skoldagar. I specialskolan får rektorn besluta om andra lärotider för en elev, om det finns särskilda skäl med hänsyn till elevens fysiska eller psykiska förutsättningar. Ett sådant beslut får omfatta högst ett läsår. Innan rektorn fattar beslut ska eleven och elevens vårdnadshavare få tillfälle att yttra sig. Om det behövs ska rektorn inhämta synpunkter från företrädare för elevhälsan innan beslutet fattas. Rektorn får inte delegera den aktuella beslutsbefogenheten till någon annan (3 kap. 4 och 5 §§ skolförordningen).

Elever kan både gå om årskurser och börja en högre årskurs än normalt

Grundskolan har nio årskurser och specialskolan har tio. Sameskolan har däremot bara sex årskurser. Som nämnts tidigare avslutar elever i sameskolan sin obligatoriska utbildning i grundskolans högstadium (10 kap. 3 §, 12 kap. 3 § och 13 kap. 3 § skollagen). Varje elev ska vid slutet av ett läsår normalt flyttas till närmast högre årskurs. Rektorn får besluta att en elev inte ska flyttas till närmast högre årskurs, om detta med hänsyn till elevens utveckling och personliga förhållanden i övrigt är lämpligast för eleven. Innan rektorn fattar beslut i en sådan fråga ska elevens vårdnadshavare få tillfälle att yttra sig. Rektorn får också på begäran av en elevs vårdnadshavare besluta att eleven får gå om en årskurs.

En elev i förskoleklassen får flyttas till årskurs 1 i skolan, om skolans rektor bedömer att eleven har goda förutsättningar för det och elevens vårdnadshavare medger det. Rektorn får vidare besluta att en elev i grundskolan, specialskolan och sameskolan ska flyttas till en högre årskurs än den som eleven redan tillhör eller normalt ska tillhöra, om eleven har goda förutsättningar att delta i utbildningen i den högre årskursen och elevens vårdnadshavare medger det (4 kap. 4–7 §§ skolförordningen).

Elevens hemkommun ansvarar för att eleven får utbildning i grundskolan

Hemkommunen ansvarar för att utbildning i grundskolan kommer till stånd för alla som enligt skollagen har rätt att gå i grundskolan och som inte fullgör sin skolgång på annat sätt. Denna skyldighet ska fullgöras genom att hemkommunen anordnar grundskola i den omfattning som krävs för att bereda utbildning för alla i kommunen som är berörda. Om det finns särskilda skäl, får hemkommunen komma överens med en annan kommun om att den andra kommunen i sin grundskola ska ta emot elever vars grundskoleutbildning hemkommunen ansvarar för. En elev har rätt att bli mottagen i en grundskola som anordnas av en annan kommun än den som ska svara för elevens utbildning, om eleven med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens grundskola. En kommun får även i andra fall ta emot en elev från en annan kommun i sin grundskola efter önskemål av elevens vårdnadshavare. En elev som har tagits emot i en kommuns grundskola ett visst läsår har rätt att gå kvar hela läsåret, även om de förhållanden som låg till grund för mottagandet ändras under läsåret. Om det för eleven återstår endast en årskurs, har eleven också rätt att gå kvar sista årskursen (10 kap. 24, 25, 27 och 28 §§ skollagen).

För fristående grundskolor gäller att de ska vara öppna för alla elever som har rätt till utbildning i grundskolan. Utbildningen får dock begränsas till att avse vissa årskurser, elever som är i behov av särskilt stöd och vissa elever som utbildningen är speciellt anpassad för (10 kap. 35 § skollagen).

Som nämns i avsnitt 5.1 är staten huvudman för specialskolan och sameskolan.

5.3 Det pågår en försöksverksamhet med riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan

Förordningen (2011:355) om försöksverksamhet med riksrekryterande spetsutbildning i grundskolans högre årskurser och statsbidrag för sådan utbildning gäller för utbildning som påbörjas under tiden 1 juli 2012–30 juni 2025. Med spetsutbildning avses i förordningen en utbildning inom grundskolans årskurser 7–9 som inrymmer särskild fördjupning och breddning inom det eller de ämnen som spetsutbildningen är inriktad mot. Syftet med spetsutbildningen är, utöver vad som följer av syftet med utbildningen i grundskolan enligt skollagen, att ge eleverna möjlighet att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling (1 §).

5.4 Gymnasieskolan

Utbildningen i gymnasieskolan är frivillig för eleverna

Allmänna bestämmelser om bl.a. gymnasieskolans syfte och målgrupp finns i 15 kap. skollagen. Närmare bestämmelser om bl.a. utbildningarnas innehåll och utformning finns i 16 kap. samma lag. Bestämmelser om gymnasieskolan som har beslutats av regeringen, antingen med stöd av

bemyndiganden i skollagen eller med stöd av regeringens s.k. restkompetens (8 kap. 7 § regeringsformen) har huvudsakligen samlats i gymnasieförordningen (2010:2039).

Gymnasieskolan ska enligt huvudregeln vara öppen endast för ungdomar som avslutat sin grundskoleutbildning eller motsvarande utbildning och som påbörjar sin gymnasieutbildning under tiden till och med det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år (15 kap. 5 § skollagen). Utbildningen är frivillig för eleverna, som alltså inte har någon skolplikt. En elev som har påbörjat gymnasieskolan har dock, precis som eleverna i grundskolan, en skyldighet att delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli. Utbildningen ska bedrivas under läsår som omfattar en hösttermin och en vårtermin (15 kap. 10 och 16 §§ skollagen).

Det finns nationella program och andra utbildningar inom gymnasieskolan

Utbildningen i gymnasieskolan består av nationella program, som är yrkesprogram eller högskoleförberedande program. För varje nationellt program ska det finnas examensmål som innehåller mål för programmet. I gymnasieskolan finns också utbildning i form av introduktionsprogram för de som inte är behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan (17 kap. skollagen). Därutöver finns inom gymnasieskolan vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år efter avslutad utbildning på teknikprogrammet eller motsvarande utbildning (17 a kap. skollagen).

Det ska i gymnasieskolan finnas en ämnesplan för varje ämne i ett nationellt program och i vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år. Utbildningen inom varje ämne ges i form av en eller flera kurser (15 kap. 7 §, 16 kap. 6, 21 och 23 §§ och 17 a kap. 11 och 12 §§ skollagen).

Omfattningen av studierna på nationella program anges i gymnasiepoäng (16 kap. 19 § skollagen). För elever som har betyg från en utbildning som omfattar minst 2 500 gymnasiepoäng på ett nationellt program i gymnasieskolan ska gymnasieexamen utfärdas, om vissa ytterligare villkor för en sådan examen är uppfyllda (16 kap. 26 § skollagen). Villkoren innebär inte att gymnasieexamen får utfärdas först när eleven har gått i gymnasieskolan under en viss tid. Det finns alltså ingen uttrycklig tidsgräns för hur länge en gymnasieutbildning ska pågå, men det anges i skollagen att de nationella programmen är avsedda att genomgås på tre läsår. Huvudmannen får dock besluta att utbildningen får fördelas på längre tid än tre läsår (16 kap. 15 §). Förlängd undervisning är också en stödåtgärd i gymnasieskolan. Huvudmannen får enligt gymnasieförordningen besluta att undervisningen på ett nationellt program för en elev i gymnasieskolan får fördelas över längre tid än tre år, om eleven har läst ett reducerat program eller om det med hänsyn till elevens förutsättningar i övrigt finns särskilda skäl för det (9 kap. 7 §).

Om huvudmannen har fått tillstånd till det av Statens skolverk får huvudmannen också besluta att en utbildning på ett nationellt program i gymnasieskolan får fördelas på kortare tid än tre läsår (16 kap. 15 § skollagen). Av förarbetena till bestämmelsen framgår att det i vissa fall kan

vara motiverat att erbjuda ett nationellt program på kortare tid än tre år (prop. 1997/98:169 s. 29).

Inom de nationella programmen får det finnas inriktningar och särskilda varianter, som börjar det första, andra eller tredje läsåret. Inriktningarna är nationella. Frågan om ifall en särskild variant ska godkännas ska enligt skollagen prövas av Skolverket. Regeringen har ett bemyndigande att meddela föreskrifter om vilka nationella inriktningar som ska finnas. Vidare får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela ytterligare föreskrifter om nationella inriktningar och särskilda varianter (16 kap. 7–10 §§ skollagen).

Bestämmelser om läsåret, garanterad undervisningstid och utökat program

Läsåret i gymnasieskolan ska omfatta 40 veckor och ha minst 178 skoldagar och minst 12 lovdagar. Läsåret ska börja i augusti och sluta senast i juni. Huvudmannen får för en viss utbildning besluta om andra tider om utbildningsinslag förutsätter andra läsårstider. Dagarna för höst- och vårterminens början och slut beslutas av huvudmannen. Elevernas skolarbete ska förläggas måndag–fredag och vara så jämnt fördelat över dessa dagar som möjligt. Skolarbetet ska även förläggas så att eleverna så långt som möjligt får sammanhållna skoldagar, och skoldagarna ska vara så jämnt fördelade över läsåret som möjligt. När skolarbetet förläggs till en arbetsplats utanför skolan ska den arbetstid som gäller på arbetsplatsen tillämpas, om inte rektorn beslutar annat (3 kap. 1–3 §§ gymnasieförordningen).

Elever på yrkesprogrammen har enligt skollagen rätt till minst 2 720 eller 2 625 undervisningstimmar om 60 minuter, och elever på högskoleförberedande program har rätt till minst 2 180 undervisningstimmar om 60 minuter (garanterad undervisningstid). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får dock meddela föreskrifter om avvikelser från den garanterade undervisningstiden (16 kap. 18 §).

För nationella program i gymnasieskolan beslutar huvudmannen enligt gymnasieförordningen om antalet undervisningstimmar för varje kurs, varje ämnesområde och gymnasiearbetet samt om hur undervisningstiden ska fördelas över läsåren. Huvudmannen ska redovisa hur eleven har fått sin garanterade undervisningstid (4 kap. 22 § gymnasieförordningen).

En elev får delta frivilligt i undervisning i en eller flera kurser som ligger utanför elevens fullständiga program, om eleven på ett tillfredsställande sätt kan antas genomföra såväl kurserna på den ordinarie studievägen som de frivilliga kurserna (utökat program). Ett beslut om att en elev får följa ett utökat program fattas av rektorn. En elev som följer ett utökat program har rätt till garanterad undervisningstid utöver vad som föreskrivs i skollagen (4 kap. 24 § gymnasieförordningen).

Gymnasieskolan blir ämnesutformad från och med höstterminen 2025

Den 15 juli 2022 trädde ändringar i skollagen i kraft som innebär att gymnasieutbildningen inte längre ska vara kursutformad utan ämnes-

utformad och att ämnesbetyg ska ersätta kursbetyg i gymnasieskolan. Varje ämne ska bestå av en eller flera nivåer och betyg ska sättas efter varje nivå, men ett godkänt betyg på en högre nivå ska ersätta ett betyg på en lägre nivå. Ändringarna ska tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025 (prop. 2021/22:36, bet. 2021/22:UbU7, rskr. 2021/22:156).

I denna lagrådsremiss används den nya terminologin.

5.5 Det pågår en försöksverksamhet med riksrekryterande spetsutbildning i gymnasieskolan

En försöksverksamhet med riksrekryterande gymnasial spetsutbildning i matematik eller naturvetenskapliga, teknikvetenskapliga, samhällsvetenskapliga eller humanistiska ämnen bedrivs enligt förordningen (2008:793) om försöksverksamhet med riksrekryterande gymnasial spetsutbildning och statsbidrag för sådan utbildning. Förordningen gäller för utbildning som påbörjas under tiden 1 juli 2009–30 juni 2025. Med spetsutbildning avses enligt förordningen en gymnasial utbildning som innehåller gymnasiekurser med särskild fördjupning och breddning inom det ämne eller ämnesområde som spetsutbildningen är inriktad mot, utöver vad som får förekomma på det nationella program och den inriktning som närmast motsvarar spetsutbildningen. Utbildningen ska också göra det möjligt för en elev att vid sidan av viss del av sina gymnasiestudier läsa kurser vid ett universitet eller en högskola (1 §).

6 Elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan ska kunna nå längre i sin kunskapsutveckling

6.1 Rektorn ska få besluta att en elev får läsa gymnasieämnen

Regeringens förslag: Varje rektor för en skolenhet i grundskolan, specialskolan eller sameskolan ska få besluta att en elev ska läsa ett eller flera ämnen på en eller flera nivåer enligt gymnasieskolans ämnesplaner, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och eleven och elevens vårdnadshavare medger det. Om eleven eller elevens vårdnadshavare tar tillbaka sitt medgivande ska beslutet upphöra att gälla. Om det är fråga om en fristående skola ska det godkännande som huvudman som Statens skolinspektion lämnat även anses omfatta sådana ämnen, under förutsättning att

– undervisningen i ämnena bedrivs av lärare som är anställda av huvudmannen och uppfyller kraven på legitimation och behörighet, eller

– uppgifter som avser undervisning i ämnena överlämnas på entreprenad till en huvudman för grundskola, staten som huvudman för specialskolan eller sameskolan eller en huvudman för gymnasieskola, och undervisningen bedrivs av lärare som uppfyller kraven på legitimation och behörighet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om i vilken utsträckning rektorns beslut ska anmälas till Skolinspektionen.

Ämnen som en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan efter beslut av rektorn läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Enligt promemorian ska det inte krävas att eleven medger det för att rektorn ska kunna besluta att eleven får läsa enligt gymnasieskolans ämnesplan och det föreslås inte att beslutet ska upphöra att gälla om eleven eller vårdnadshavaren tar tillbaka sitt medgivande. Promemorian innehåller inte heller något förslag om godkännande av enskild som huvudman eller om bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om i vilken utsträckning rektorns beslut ska anmälas till Skolinspektionen.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. Det gäller t.ex. *Statens skolverk, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Göteborgs, Hammarö, Malmö och Ragunda kommuner, Friskolornas riksförbund* samt *Internationella Engelska Skolan i Sverige AB. Hammarö kommun* anser visserligen att förslaget skulle kunna leda till mer administrativt arbete för rektorn, men med elevens behov i fokus bedömer kommunen att förslaget bidrar till en mer likvärdig utbildning för alla elever.

Borgholms kommun anger att det är svårt att genomföra förslaget för en huvudman som i likhet med kommunen har få elever i årskurs 9. *Föreningen spetsutbildningar i Sverige* framför att förslaget ställer stora krav på den enskilda rektorn som ofta redan är under stark press av andra arbetsuppgifter. Det krävs därför enligt föreningen stödande strukturer och regelverk samt ökade resurser för att detta ska fungera i praktiken. Det senare framförs även av *Sveriges Skolledarförbund*.

Skolinspektionen framför att det behöver tydliggöras vilken rektor som ansvarar för eleven om eleven byter skolenhet under dagen. Myndigheten saknar också ett tydliggörande när det gäller betygssättning eftersom det inte i förslaget redogörs för vilken rektor som ska ha ansvar för att betyg sätts och för att betygskatalog förs i ett ämne som eleven läser på gymnasienivå.

Elevernas riksförbund hänvisar till barnkonventionen och anser att elevernas rätt till inflytande saknas i förslaget. *Uppsala universitet* invänder mot att förslaget inte ger eleven någon utkrävbar rättighet. *Friskolornas riksförbund* anser däremot att de praktiska svårigheterna med att ordna utbildning på högre nivå gör att detta inte ska vara en rättighet för eleven utan endast en möjlighet. *Sveriges Skolledarförbund* är kritiskt mot förslaget och anger att den formulering som föreslås kan tolkas som att den elev som så önskar, och om föräldrarna godkänner det, ska ha rätt att

få studera på högre nivå oavsett vilken pedagogisk bedömning professionen gör i det enskilda fallet.

Autism- och Aspergerförbundet anser att rektorns beslut måste föregås av en utredning av elevhälsan.

Som nämns i avsnitt 3 har vissa myndigheter och organisationer fått tillfälle att yttra sig över ett utkast till lagrådsremiss, vars förslag överensstämmer med förslaget i rutan med den skillnaden att utkastet inte innehåller något förslag om bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om i vilken utsträckning rektorns beslut att en elev ska läsa ett eller flera ämnen på en eller flera nivåer enligt gymnasieskolans ämnesplaner ska anmälas till Skolinspektionen. *Skolverket* framför att det kan övervägas om uppföljning och omprövning av rektorns beslut också ska regleras. *Skolinspektionen* delar bedömningen att det inte är realistiskt att kräva att alla fristående grundskolor som vill anordna utbildning i ett eller flera ämnen på gymnasienivå ska ansöka om att bli huvudman för gymnasieskola, varför den lösning som föreslås om godkännande förefaller rimlig. Om en behörig lärare slutar är dock rekvisitet för godkännandet som huvudman inte längre uppfyllt, vilket kan innebära att det blir otydligt när en fristående skola kan anses ha godkännande att bedriva utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner. Myndigheten framför också att det är av vikt att det finns rimliga förutsättningar för myndigheten att bedriva tillsyn och ha överblick över nu aktuella utbildningar, hos såväl enskilda som offentliga huvudmän. För att myndigheten ska ha kännedom om sådan utbildning bör det enligt *Skolinspektionen* övervägas att införa en skyldighet för samtliga berörda huvudmän att anmäla till myndigheten vilken utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner som bedrivs vid en viss skolenhet. Det kan enligt *Skolinspektionen* även övervägas om det behövs ett bemyndigande för att närmare reglera vilka uppgifter som ska ingå i anmälan. *Elevernas riksförbund* tillstyrker förslaget och är mycket positivt till att förbundets förslag om elevinflytande har beaktats. *Elevernas riksförbund* anser dock att det bör hållas separata möten med elev och vårdnadshavare om huruvida eleven ska läsa i snabbare takt eller på en högre nivå och att det i skollagen ska ställas krav på att varje ämne ska utvärderas i slutet av varje läsår. Förbundet ser vidare två risker med att förslagen i lagrådsremissen inte är obligatoriska, dels att likvärdigheten äventyras då vissa huvudmän av lokala skäl kan få svårt att använda sig av förslagen, dels möjligheten för regeringen att frånsäga sig ansvaret för den statliga finansieringen via det generella statsbidraget. Förbundet invänder vidare mot att de förslag i lagrådsremissen som berör grundskolan, specialskolan och sameskolan inte också omfattar anpassade grundskolan och att motiven till detta inte anges.

Skälen för regeringens förslag

Vissa elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan kan behöva läsa gymnasieämnen

Elever i samtliga skolformer ska enligt skollagen ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och i sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt möjligt

enligt utbildningens mål. Det framgår också av skollagen att elever som lätt uppfyller de betygskriterier som minst ska uppfyllas ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling (3 kap. 2 §). Som framgår av avsnitt 4 finns det dock underlag från bl.a. Skolinspektionen som visar att högpresterande elever riskerar att få en undervisning som inte utmanar och som inte ger dem möjlighet att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. En elev i årskurs 9 i grundskolan kan t.ex. behöva mer breddning eller fördjupning än andra elever i ett eller flera ämnen för att få en optimal kunskapsutveckling.

Det finns redan i dag möjligheter att tillgodose högpresterande elever genom breddning och fördjupning i grundskolans ämnen. Elever i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan kan t.ex. efter rektorns beslut börja i en högre årskurs än vad som är vanligt för åldern (4 kap. 7 § skolförordningen [2011:185]). Om elever i anpassade grundskolan behöver extra utmaningar i sin utbildning får de också läsa ämnen enligt grundskolans kursplaner, om de har förutsättningar för det (11 kap. 8 § skollagen). Dessa elever har alltså redan i dag möjlighet att läsa på en högre nivå. Om studier enligt grundskolans kursplaner inte skulle vara tillräckligt kan det vara ett tecken på att eleven inte tillhör anpassade grundskolans målgrupp. Den som arbetar inom skolväsendet ska underrätta elevens rektor om han eller hon uppmärksammar eller får kännedom om något som tyder på att en elev i anpassade grundskolan inte tillhör den skolformens målgrupp. En rektor som får sådana upplysningar ska anmäla detta till elevens hemkommun, som skyndsamt ska utreda frågan. Om utredningen visar att eleven inte tillhör målgruppen ska hemkommunen ta emot eleven i grundskolan eller se till att eleven på något annat sätt får föreskriven utbildning. Hemkommunen ska vidta de åtgärder som krävs för elevens övergång från anpassade grundskolan till en annan skolform (7 kap. 5 a och 5 b §§ skollagen).

Det förekommer även att en elev i grundskolan läser ett ämne i en högre årskurs än den eleven går i. En elev i årskurs 7 kan t.ex. läsa matematik med elever som går i årskurs 9. De olika möjligheter som redan finns att läsa i snabbare takt och på en högre nivå är dock inte alltid tillräckliga för att ge de elever som behöver det extra utmaningar i undervisningen.

Det finns begränsningar i den nuvarande regleringen för elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan som vill läsa ett ämne i gymnasieskolan. Den som inte är elev i gymnasieskolan men som vill ha betyg därifrån har visserligen rätt att genomgå provning för att få betyg från gymnasieskolan (8 kap. 25 § gymnasieförordningen [2010:2039]). Eleverna har dock inte rätt att ta del av undervisning i ett ämne enligt gymnasieskolans ämnesplan, eftersom gymnasieskolan endast är öppen för ungdomar som avslutat sin grundskoleutbildning eller motsvarande utbildning (15 kap. 5 § skollagen). Elever som accelererar snabbare i ett ämne än sina klasskamrater, och som tidigare än dem uppfyller betygskriterierna i ett ämne, kan ha förutsättningar för att läsa ämnet på en högre nivå även om det inte är lämpligt att de hoppar över hela årskurser. Regeringen anser att elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan behöver få större möjlighet att utvecklas efter sina egna förutsättningar för att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Skolan behöver fler verktyg för att kunna ge eleverna den stimulans, breddning och fördjupning i ett eller flera ämnen som kan leda till en bättre undervisningssituation och bättre

kunskapsresultat. I likhet med vad som föreslås i promemorian anser regeringen därför att det finns skäl att införa en möjlighet för rektorn att besluta att en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan ska läsa ett eller flera ämnen på en eller flera nivåer enligt gymnasieskolans ämnesplaner. Om en elev ska läsa ämnen på gymnasienivå är det dock viktigt att rektorns beslut utgår från en professionell bedömning av elevens förmåga att klara studierna. Rektorn kan t.ex. inhämta underlag för sitt beslut i form av en professionell bedömning från en eller flera av elevens lärare. Därutöver bör det krävas att vårdnadshavarna lämnar sitt medgivande eftersom de känner sitt barn bäst och kan bedöma om barnets hela situation, såväl i skolan som på fritiden, blir hållbar om barnets skolarbete blir mer krävande.

Flertalet remissinstanser, bl.a. *Skolverket* och *Friskolornas riksförbund*, tillstyrker promemorians förslag. *Uppsala universitet* invänder dock mot att förslaget inte ger eleven någon utkrävbar rättighet. *Sveriges Skolledarförbund*, som är kritiskt till förslaget, anser tvärtom att förslaget kan tolkas så att eleven ska ha rätt att studera på en högre nivå om eleven och föräldrarna vill det, oavsett vilken professionell bedömning som görs. *Friskolornas riksförbund* anser att de praktiska svårigheterna med att ordna utbildning på högre nivå gör att detta inte ska vara en rättighet för eleven utan endast en möjlighet. *Elevernas riksförbund*, som hänvisar till barnkonventionen, anser att elevernas rätt till inflytande saknas i promemorians förslag.

Regeringen anser att det bör vara rektorn som ska förfoga över beslutet. En första förutsättning för att rektorn ska kunna besluta att en elev ska läsa ett eller flera ämnen på en eller flera nivåer enligt gymnasieskolans ämnesplaner bör vara att rektorn bedömer att eleven har goda förutsättningar att klara studierna. Därutöver bör, i linje med vad *Elevernas riksförbund* framför, ytterligare en förutsättning vara att eleven medger det eftersom eleven själv måste vilja studera på en högre nivå och känna att det är möjligt att klara studierna. Vidare bör det även krävas att elevens vårdnadshavare medger det. Om eleven eller vårdnadshavaren tar tillbaka sitt medgivande bör beslutet upphöra att gälla.

Elevernas riksförbund anser också att det bör hållas separata möten med elev och vårdnadshavare om huruvida eleven ska läsa i snabbare takt eller på en högre nivå. Enligt föräldrabalken har vårdnadshavaren rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör barnets personliga angelägenheter, men vårdnadshavaren ska i takt med barnets stigande ålder och utveckling ta allt större hänsyn till barnets synpunkter och önskemål (6 kap. 11 §). I skollagen anges med utgångspunkt i FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) att i all utbildning och annan verksamhet enligt skollagen som rör barn ska barnets bästa vara utgångspunkt samt att barnets inställning ska klarläggas så långt det är möjligt, att barn ska ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör honom eller henne samt att barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Med barn avses varje människa under 18 år (1 kap. 10 §). Regeringen vill med anledning av denna reglering framhålla vikten av att rektorn försäkrar sig om att elevens intresse står i fokus och att elevens samtycke till ett beslut om att läsa på en högre nivå är frivilligt och inte sker efter påtryckningar från exempelvis vårdnadshavare. Regeringen anser dock inte att det finns skäl att reglera

hur detta ska gå till utan det får vara upp till rektorn att finna formerna för detta.

Elevernas riksförbund invänder även mot att de förslag i lagrådsremissen som berör grundskolan, specialskolan och sameskolan inte också omfattar anpassade grundskolan och att motiven till detta inte anges. Som nämnts får elever i anpassade grundskolan som behöver extra utmaningar i sin utbildning läsa ämnen enligt grundskolans kursplaner, om de har förutsättningar för det (11 kap. 8 § skollagen). Dessa elever har alltså redan i dag möjlighet att läsa på en högre nivå. Om studier enligt grundskolans kursplaner inte skulle vara tillräckligt kan det vara ett tecken på att eleven inte tillhör anpassade grundskolans målgrupp och i så fall ska den frågan utredas. Av dessa skäl bör förslaget att rektorn ska få besluta att en elev ska läsa ett eller flera ämnen på en eller flera nivåer enligt gymnasieskolans ämnesplaner inte omfatta elever i anpassade grundskolan.

Elevernas riksförbund ser vidare två risker med att förslagen i lagrådsremissen inte är obligatoriska: likvärdigheten och möjligheten för regeringen att frånsäga sig ansvaret för den statliga finansieringen via det generella statsbidraget. Som regeringen återkommer till nedan lämnar regeringen flera förslag om bl.a. fjärrundervisning och entreprenad som underlättar för huvudmän för grundskolan, specialskolan och sameskolan att anordna undervisning i ett eller flera ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner för elever som vill läsa sådana ämnen och som bedöms ha goda förutsättningar att klara av sådana studier. Om det av olika lokala skäl skulle visa sig vara svårt att anordna utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner har alla huvudmän i så fall en skyldighet enligt 3 kap. 2 § skollagen att se till att eleven på andra sätt får utmaningar i undervisningen som gör att eleven kommer längre i sin kunskapsutveckling. Regeringen vill här också framhålla att det i avsnitt 6.2 föreslås att möjligheten att bedriva riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan ska permanentas. Detta kommer att underlätta för grundskoleelever som har intresse av och förutsättningar att ta del av en utbildning på gymnasienivå, oavsett var i landet eleven bor.

Villkoren för kommunala och enskilda huvudmän för grundskolor att få bedriva utbildning på gymnasienivå bör vara likvärdiga

När det gäller fristående grundskolor måste det beaktas vad godkännandet som huvudman för en viss skolenhet omfattar. Enligt 2 kap. 5 och 7 §§ skollagen ska en enskild som vill få ett godkännande som huvudman för bl.a. grundskola och gymnasieskola ansöka om detta hos Skolinspektionen. Ett godkännande ska avse viss utbildning vid en viss skolenhet. Med nuvarande reglering kan en enskild huvudman som enbart har godkännande för grundskoleutbildning för en viss skolenhet inte använda möjligheten att erbjuda undervisning i ämnen på gymnasienivå för elever inom den skolenheten.

Regeringen bedömer att det är viktigt att även fristående grundskolor kan anordna utbildning på gymnasienivå för sina elever så att förutsättningarna för kommunala och fristående skolor så långt möjligt blir likvärdiga. Alla elever bör, oavsett om de får sin utbildning vid en kommunal, statlig eller fristående skola, få förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt.

Som framgår av avsnitt 5.1 får enskilda efter ansökan godkännas som huvudmän för bl.a. grundskola och gymnasieskola. Det är Skolinspektionen som handlägger sådana ärenden (2 kap. 2–5 och 7 §§ skollagen). Enskilda som har godkännande som huvudman för både grund- och gymnasieutbildning bör på samma sätt som kommunala skolor kunna bedriva utbildning på gymnasial nivå för sina grundskoleelever, antingen i den skola där eleven är mottagen eller i samarbete med en annan skola inom huvudmannens organisation.

Liksom *Skolinspektionen* bedömer regeringen dock att det inte skulle vara realistiskt att kräva att enskilda huvudmän som enbart har ett godkännande att bedriva grundskola och som vill anordna utbildning i ett eller flera ämnen på gymnasienivå ska ansöka om att bli huvudman för gymnasieskola. Det kommer dels inte att vara aktuellt för flertalet sådana skolor att bli huvudman för och bedriva en hel gymnasieutbildning, dels skulle det bli en oproportionerligt omfattande arbetsbörda för Skolinspektionen. Det kan i realiteten handla om en eller några få elever som behöver ytterligare utmaningar i sitt lärande. Det är dock viktigt att kvaliteten i undervisningen i gymnasieämnen värnas. Av förordningen (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare framgår att en lärare som är behörig att undervisa i t.ex. matematik i årskurs 7–9 i grundskolan ofta är behörig att även undervisa i samma ämne i gymnasieskolan. Har läraren en äldre examen måste ämneskunskaperna i huvudsak anses motsvara kraven i ämneslärarexamen enligt bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100) med inriktning mot arbete i gymnasieskolan. En lösning kan därför vara att föra in bestämmelser i skollagen som innebär att om en enskild har ett godkännande som huvudman för grundskola och har en lärare som är anställd inom huvudmannens organisation och som är både legitimerad och behörig att undervisa i exempelvis matematik i gymnasieskolan, så ska godkännandet som huvudman även anses omfatta gymnasieutbildning i matematik i de fall rektorn beslutar att en eller flera elever ska läsa matematik enligt gymnasieskolans ämnesplaner, under förutsättning att undervisningen bedrivs av den legitimerade och behöriga läraren. Som regeringen närmare utvecklar i avsnitt 6.5.2 bör vidare huvudmannen för en grundskola – oavsett om det är fråga om en kommunal grundskola eller en fristående grundskola – kunna överlämna uppgiften att undervisa i gymnasieämnen på entreprenad. Även när en huvudman för en enskild grundskola överlämnar uppgiften att undervisa i gymnasieämnen på entreprenad bör godkännandet som huvudman anses omfatta gymnasieutbildning i de ämnen som överlämnas på entreprenad. *Skolinspektionen*, som anger att lösningen förefaller rimlig, anger dock att den kan innebära att det blir otydligt när en fristående skola kan anses ha godkännande att bedriva utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner, t.ex. om den behöriga lärare som bedriver undervisningen slutar. Regeringen vill framhålla att godkännandet i det första fallet bara bör gälla så länge undervisningen bedrivs av en legitimerad och behörig lärare. Det är ovanligt att en lärare avslutar en anställning under en pågående termin, och skulle det hända får skolan finna alternativa lösningar för att se till att elever med behov av det får extra utmaningar i sitt lärande.

Som nämns ovan bör en huvudman för en grundskola – oavsett om det är fråga om en kommunal grundskola eller en fristående grundskola – kunna överlämna uppgiften att undervisa i gymnasieämnen på entrepre-

nad. I avsnitt 6.5.2 föreslås att detta ska vara möjligt även inom specialskolan och sameskolan, som har staten som huvudman (se avsnitt 5.1). Regeringen föreslår vidare i avsnitt 6.4.2 att fjärrundervisning ska få användas i grundskolan, specialskolan och sameskolan när en elev i någon av dessa skolformer läser ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner. Detta kommer att underlätta för huvudmannen och rektorn att kunna erbjuda elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan att läsa ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Skolinspektionen framför att det är av vikt att det finns rimliga förutsättningar för myndigheten att bedriva tillsyn och ha överblick över nu aktuella utbildningar, hos såväl enskilda som offentliga huvudmän. För att myndigheten ska ha kännedom om sådan utbildning bör det enligt Skolinspektionen övervägas att införa en skyldighet för samtliga berörda huvudmän att anmäla till myndigheten vilken utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner som bedrivs vid en viss skolenhet. Det kan enligt Skolinspektionen även övervägas om det behövs ett bemyndigande för att närmare reglera vilka uppgifter som ska ingå i anmälan.

Då det är Skolinspektionen som prövar enskildas ansökningar om att få godkännande som huvudman för gymnasieskola anser regeringen att det är viktigt att Skolinspektionen får information om rektorsbeslut som innebär att godkännandet som huvudman för utbildningen vid skolenheten även ska anses omfatta sådana ämnen som rektorsbeslutet avser. Även information om vilka kommunala huvudmän som låter sina grundskoleelever läsa enligt gymnasieskolans ämnesplaner och i vilken utsträckning elever i specialskolan och sameskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner kan vara av intresse, dels för Skolinspektionens möjligheter att bedriva tillsyn, dels för att få en nationell överblick. Det kan t.ex. vara befogat att följa upp reformen genom en tematisk granskning. Samtidigt är kommuner alltid huvudmän för såväl grundskola som gymnasieskola (2 kap. 2 § skollagen) och reformen bör inte tyngas av mer administration än nödvändigt. Detta skulle t.ex. kunna tala för en tidsbegränsad skyldighet för kommuner och statlig huvudman att anmäla till Skolinspektionen vilken utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner som bedrivs vid en viss skolenhet. Regeringen föreslår därför att ett bemyndigande ska införas i skollagen om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om i vilken utsträckning ett beslut om att en elev ska läsa ett eller flera ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner ska anmälas till Skolinspektionen.

Skolor och deras personal måste samarbeta för att eleverna ska nå längre i sin kunskapsutveckling

Om både en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan och elevens vårdnadshavare vill att eleven ska läsa ett eller flera ämnen på en eller flera nivåer enligt gymnasieskolans ämnesplaner och rektorn bedömer att eleven klarar av det, så bör rektorn – mot bakgrund av bestämmelsen i skollagen om att elever som lätt uppfyller de betygskriterier som minst ska uppfyllas ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling (3 kap. 2 §) – vidta alla rimliga åtgärder som rektorn kan för att se till att detta kommer till stånd. Om det av olika lokala skäl är svårt att anordna sådan utbildning är det viktigt att rektorn ser till

att eleven på andra sätt får utmaningar i undervisningen som gör att eleven kommer längre i sin kunskapsutveckling. Regeringen vill här också framhålla att det i avsnitt 6.2 föreslås att möjligheten att bedriva riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan ska permanentas. Detta kommer att underlätta för grundskoleelever som har intresse av och förutsättningar att ta del av en utbildning på gymnasienivå, oavsett var i landet eleven bor.

Regeringen anser däremot inte, som *Autism- och Aspergerförbundet*, att rektorns beslut måste föregås av en utredning av elevhälsan. Det är inte rimligt att elevhälsan alltid ska bedöma om en elev behöver få mer utmanande undervisning genom att läsa på en högre nivå. Det finns emellertid inget som hindrar att elevhälsan gör en bedömning om det bedöms behövas i ett enskilt fall.

Om rektorn skulle besluta att en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan får läsa gymnasieämnen, anser regeringen att det är viktigt att beslutet regelbundet följs upp och vid behov omprövas. Som framgår ovan anser regeringen att ett beslut att en elev ska läsa enligt gymnasieskolans ämnesplaner bör upphöra att gälla om eleven eller vårdnadshavaren tar tillbaka sitt medgivande. *Skolverket* framför att det kan övervägas om uppföljning och omprövning av rektorns beslut också ska regleras. *Elevernas riksförbund* föreslår att det i skollagen ska ställas krav på att varje ämne som läses på högre nivå ska utvärderas i slutet av varje läsår. Enligt 3 kap. 3 § skollagen ska eleven och elevens vårdnadshavare i bl.a. grundskolan fortlöpande informeras om barnets eller elevens utveckling. Regeringen anser att den bestämmelsen i kombination med en ny bestämmelse i skollagen om att rektorns beslut att låta en elev läsa ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner ska upphöra att gälla om eleven eller elevens vårdnadshavare tar tillbaka sitt medgivande till sådan utbildning får anses vara en tillräcklig reglering.

När det gäller de synpunkter som *Sveriges Skolledarförbund* och *Föreningen spetsutbildningar i Sverige* framför om att det krävs stöd och resurser bör det framhållas att även om det krävs en viss arbetsinsats för att de aktuella eleverna ska få den ledning och stimulans de behöver för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling så är detta något som skolan redan i dag är skyldig att erbjuda. Om eleverna kan få en bättre anpassad lärmiljö kan det förbättra deras studieresultat och motverka psykisk ohälsa. Förslaget ger nya möjligheter att möta den aktuella elevgruppens behov. Som framgår av avsnitt 4 får eleverna i dagsläget inte alltid de utmaningar i sitt lärande som de behöver, vilket kan bero på att det saknas tillräcklig kunskap om hur man bäst kan möta högpresterande eller särskilt begåvade elever. Skolverket ska enligt förordningen (2015:1047) med instruktion för Statens skolverk bidra till goda förutsättningar för barns utveckling och lärande och till förbättrade kunskapsresultat för elever (1 §). Myndigheten erbjuder t.ex. ämnesdidaktiskt stöd för undervisning av högpresterande elever samt stöd i bemötande och undervisning av särbegåvade elever.

Borgholms kommun anger att det kommer att bli svårt för små huvudmän att organisera utbildning på gymnasienivå för elever i grundskolan. Regeringen anser att frågan om hur undervisningen ska organiseras för att bäst möta elevernas behov av stimulans lämpligast bör lösas utifrån lokala förutsättningar. Det är viktigt att huvudmannen, rektorn och annan personal som finns nära eleven arbetar för att hitta lösningar som gynnar elevens motivation, utveckling och lärande. Exempelvis kan en skolenhet

som har tillräckligt många elever med förutsättningar att läsa ämnen på gymnasienivå anordna undervisningen samlat för dessa elever. Om undervisning på gymnasienivå bara behöver anordnas för någon enstaka elev kan undervisningen i stället differentieras så att eleven får sin undervisning inom ramen för den ordinarie undervisningsgruppen, men med innehåll från gymnasieskolan. Som nämns ovan medför också de förslag som regeringen lämnar i avsnitten 6.4.2 och 6.5.2 om möjligheter att använda fjärrundervisning i gymnasieämnen och att överlämna undervisningen i ett sådant ämne på entreprenad att det kommer att finnas goda möjligheter att utveckla samarbeten med andra grundskolor eller med gymnasieskolor med samma eller en annan huvudman.

Skolinspektionen framför att det behöver tydliggöras vilken rektor som ansvarar för eleven om eleven byter skolenhet under skoldagen. Regeringen konstaterar att det förekommer att två olika skolor, med samma huvudman eller med olika huvudmän och rektorer i ledningen, samarbetar när det gäller en elevs utbildning. Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor (2 kap. 9 § skollagen). Det är rektorn för den skolenhet där eleven är mottagen som är elevens rektor, även om eleven får viss undervisning på annan plats. Detta gäller t.ex. om en grundskola samarbetar med en gymnasieskola med samma huvudman. Om det är fråga om två olika huvudmän är det däremot fråga om en entreprenad. Entreprenad enligt skollagen innebär att en huvudman sluter avtal med någon annan om att denne ska utföra uppgifter inom utbildning eller annan verksamhet som huvudmannen ansvarar för enligt skollagen. Huvudmannen behåller huvudmannskapet för uppgifter som utförs på entreprenad (23 kap. 2 §). En huvudman som överlämnar uppgiften att bedriva undervisning på entreprenad får även överlämna den myndighetsutövning som hör till undervisningsuppgiften, t.ex. betygssättning, till utföraren. Det kan även vara fråga om uppgifter som handlar om att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero eller för att komma till rätta med en elevs ordningsstörande uppträdande, dvs. disciplinära och andra särskilda åtgärder enligt 5 kap. skollagen (23 kap. 5 § skollagen). Däremot kan inte rektorns uppgifter i grundskolan, specialskolan och sameskolan överlämnas till utföraren vid en entreprenad (se propositionen Fjärrundervisning, distansundervisning och vissa frågor om entreprenad, prop. 2019/20:127 s. 250). Samarbetet och planeringen bör således initieras och ledas av huvudmannen och rektorn för den skola där eleven är mottagen. Då rektorns ansvar för eleven inte påverkas ska inga otydligheter behöva uppstå. Regeringen återkommer nedan till frågan om vem som ska sätta betyg och vem som är ansvarig för att betyg sätts.

Studier på gymnasienivå ska betygssättas enligt gymnasieskolans bestämmelser

Precis som andra elever behöver högpresterande elever tydliga instruktioner och regelbunden återkoppling, bl.a. för att undgå stress. Återkoppling bör ske kontinuerligt som en naturlig del av undervisningen. När undervisningen i ett ämne avslutats sätts normalt betyg i ämnet. Betygsättning är ett summativt sätt att lämna återkoppling och utgör också en dokumentation som eleven kan använda bl.a. för antagning till fortsatta studier och i vissa sammanhang för att få tillgodoräkna sig tidigare studier.

Om en elev i grundskolan har läst nivåer i ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner kan eleven alltså, under förutsättning att nivåerna i ämnena betygssätts, få bättre förutsättningar att gå fortare fram i sina fortsatta studier i gymnasieskolan.

Regeringen anser att det är värdefullt att en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan som läser enligt gymnasieskolans ämnesplan får betyg på nivåerna i ämnet eller ämnena. Elevernas kunskaper bör betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan. Samtliga remissinstanser som yttrat sig över förslaget är positiva. *Skolinspektionen* anger dock att det behöver tydliggöras vilken rektor som ansvarar för betygssättningen och betygskatalogen.

I försöksverksamheten med riksrekryterande spetsutbildning i grundskolans högre årskurser sätts betyget i det eller de gymnasieämnen som eleven läser enligt gymnasieskolans bestämmelser. I elevernas slutbetyg från grundskolan har det angetts att eleven har deltagit i en spetsutbildning och vilket eller vilka ämnen som den varit inriktad mot. Inom ramen för försöksverksamheten har eleverna fått betyg i gymnasiekurser inom det eller de gymnasieämnen som spetsutbildningen är inriktad mot. Betygen har utfärdats separat men dokumenterats i grundskolans betygskatalog. I avsnitt 6.2 lämnas förslag om betygssättning i den riksrekryterande spetsutbildningen.

Enligt skollagen ska rektorn se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar (3 kap. 14 §). Betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. Om läraren eller lärarna inte är legitimerade, ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad. Kan dessa inte enas ska betyget beslutas av den legitimerade läraren under förutsättning att han eller hon är behörig att undervisa i det ämne som betyget avser. I annat fall ska betyget beslutas av rektorn (3 kap. 16 § skollagen). Som nämns på s. 40 bibehåller rektorn för den skolenhet där eleven är mottagen ansvaret såväl när det är fråga om samarbete med en annan skola som när det är fråga om att överlämna undervisningen i ett gymnasieämne på entreprenad till en annan huvudman. Detta innebär att rektorn för den skolenhet där eleven är mottagen har ansvar för att se till att betyg sätts. Det är däremot enligt huvudregeln som ovan nämns den undervisande läraren som sätter betyget. Det finns kompletterande bestämmelser om vem som ska besluta om betyg i gymnasieskolan i 8 kap. 1 a–1 d §§ gymnasieförordningen.

Betyg på nivåer i ämnen som läses enligt gymnasieskolans ämnesplaner bör rimligen sättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan. Som nämns i avsnitt 5.4 trädde den 15 juli 2022 ändringar i skollagen i kraft som innebär att ämnesbetyg ersätter kursbetyg i gymnasieskolan. Ändringarna ska tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025 (prop. 2021/22:36, bet. 2021/22:UbU7, rskr. 2021/22:156).

Beslut om betyg ska dokumenteras i en betygskatalog. Det är rektorn för grundskolan som ansvarar för att betygskatalogen i grundskolan förs (6 kap. 10 § skolförordningen) och det är rektorn för gymnasieskolan som ansvarar för att betygskatalogen förs när det gäller gymnasieskolans betyg (8 kap. 8 § gymnasieförordningen). De ämnen som en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan efter beslut av rektorn läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner kommer att utgöra en del av grundskolan, specialskolan respektive sameskolan för eleven. Det bör därför tydliggöras på

förordningsnivå att det, på motsvarande sätt som i försöksverksamheten, är rektorn för den grundskoleenhet där eleven är mottagen som ska föra betygskatalogen för de betyg som eleven får genom att inom grundskolan läsa ett eller flera ämnen på en eller flera nivåer enligt gymnasieskolans ämnesplaner, oavsett om eleven läser dessa inom ramen för ett samarbete med en annan skola med samma huvudman eller undervisningen har överlämnats på entreprenad till en annan huvudman.

Sammantaget föreslår regeringen att rektorn för en skolenhet i grundskolan, specialskolan eller sameskolan ska få besluta att en elev ska läsa ett eller flera ämnen på en eller flera nivåer enligt gymnasieskolans ämnesplaner, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och eleven och elevens vårdnadshavare medger det. Om eleven eller vårdnadshavaren tar tillbaka sitt medgivande ska beslutet upphöra att gälla. För att en rektor vid en fristående grundskola som bedriver grundskoleutbildning ska kunna fatta ett sådant beslut föreslås att godkännandet som huvudman för utbildningen vid skolenheten även ska anses omfatta sådana ämnen som elever läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner, förutsatt att undervisningen i ämnena bedrivs av lärare som är anställda av huvudmannen och uppfyller kraven på legitimation och behörighet eller att undervisningen i ämnena överlämnas på entreprenad till en huvudman för grundskola, staten som huvudman för specialskolan eller sameskolan eller en huvudman för gymnasieskola och undervisningen bedrivs av lärare som uppfyller kraven på legitimation och behörighet (se avsnitt 6.5.2). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om i vilken utsträckning rektorns beslut ska anmälas till Skolinspektionen. I ämnen som en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner efter beslut av rektorn ska betyg sättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan. Det är rektorn vid elevens hemskola som ansvarar för att betyg sätts och som ska föra betygskatalogen för gymnasiebetygen.

6.2 Det ska finnas riksrekryterande spetsutbildningar i grundskolan

Regeringens förslag: Förutsättningarna för att det ska finnas riksrekryterande spetsutbildningar i grundskolan permanent ska regleras. Det nuvarande bemyndigandet i skollagen för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om avvikelser från bestämmelserna om vilka ämnen undervisningen i grundskolan ska omfatta och från timplanen för särskilda utbildningar ska preciseras när det gäller riksrekryterande spetsutbildningar. Utbildningarna ska definieras i bemyndigandet som särskilda riksrekryterande utbildningar där undervisningen fördjupas eller breddas i ett eller flera ämnen eller undervisning bedrivs i ett eller flera ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Om spetsutbildningen bedrivs av en fristående skola som bedriver grundskoleutbildning ska det godkännande som huvudman för utbildningen vid skolenheten som Statens skolinspektion lämnat även anses omfatta sådana ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner som er-

bjuds i utbildningen, under förutsättning att undervisningen i ämnena bedrivs av lärare som är anställda av huvudmannen och uppfyller kraven på legitimation och behörighet.

Ämnen som en elev läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner i en riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

Regeringens bedömning: Försöksverksamheten med riksrekryterande spetsutbildningar i grundskolans högre årskurser bör avslutas.

En myndighet bör efter ansökan besluta om tillstånd för en huvudman att anordna en riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan.

Promemorians förslag: Promemorian innehåller inte några förslag och bedömningar om riksrekryterande spetsutbildningar.

Remissinstanserna: *Skolinspektionen, Svenskt Näringsliv och Föreningen spetsutbildningar i Sverige* framhåller att det inte framgår av promemorian om försöksverksamheten med riksrekryterande spetsutbildning i grundskolans högre årskurser ska fortsätta eller avslutas och framför att spetsutbildningarna fortfarande behövs. Skolinspektionen bedömer att spetsutbildningar även i fortsättningen kan fylla ett behov för elever som vill studera på ett sådant sätt tillsammans med elever som har liknande förutsättningar för en snabbare progression. För en del elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling kan det enligt myndigheten vara av stor betydelse att få ett intellektuellt utbyte med andra elever. Föreningen spetsutbildningar i Sverige anser att försöksverksamheterna bör permanentas och att promemorians förslag inte ersätter spetsutbildningarna eller gör dem överflödiga. *Stockholms kommun* anser att erfarenheterna från försöksverksamheten bör beaktas.

Som nämns i avsnitt 3 har vissa myndigheter och organisationer fått tillfälle att yttra sig över ett utkast till lagrådsremiss, vars förslag och bedömning överensstämmer med förslaget och bedömningen i rutan. *Skolinspektionen* framför att myndigheten delar bedömningen att det inte är realistiskt att kräva att alla fristående grundskolor i Sverige som vill anordna utbildning i ett eller flera ämnen på gymnasienivå ska ansöka om att bli huvudman för gymnasieskola, varför den lösning som föreslås om godkännande förefaller rimlig. Om en behörig lärare slutar är dock rekvisitet för godkännandet som huvudman inte längre uppfyllt, vilket kan innebära att det blir otydligt när en fristående skola kan anses ha godkännande att bedriva utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner. Myndigheten framför också att det är av vikt att det finns rimliga förutsättningar för myndigheten att bedriva tillsyn och ha överblick över nu aktuella utbildningar, såväl hos enskilda som offentliga huvudmän. För att myndigheten ska ha kännedom om sådan utbildning bör det enligt Skolinspektionen övervägas att införa en skyldighet för samtliga berörda huvudmän att anmäla till myndigheten vilken utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner som bedrivs vid en viss skolenhet. Det kan enligt Skolinspektionen även övervägas om det behövs ett bemyndigande för att närmare reglera vilka uppgifter som ska ingå i anmälan.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Det ska finnas riksrekryterande spetsutbildningar

Det är viktigt att skollagens bestämmelser om att elever ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling (3 kap. 2 §) får genomslag i praktiken. Skolan måste kunna erbjuda lösningar som är anpassade efter elevernas individuella behov. I avsnitt 6.1 föreslås att rektorn för en skolenhet i grundskolan ska kunna besluta att en elev ska läsa ett eller flera ämnen på en eller flera nivåer enligt gymnasieskolans ämnesplaner. En sådan lösning, som kan gynna många elever, bör kunna organiseras inom ramen för den ordinarie utbildningen eller i samverkan med en annan grundskola eller med en gymnasieskola.

Vissa grundskoleelever med särskild begåvning eller som är högpresterande kan emellertid behöva en utbildning i en särskilt anpassad studiemiljö där det finns möjligheter till dagligt erfarenhetsutbyte och gemensamt lärande med andra elever med samma fallenhet och intressen, vilket *Skolinspektionen* framhåller.

Som nämns i avsnitt 5.3 bedrivs sedan 2012 riksrekryterande spetsutbildningar i grundskolan i form av en försöksverksamhet. Både skolenheter med enskild och skolenheter med kommunal huvudman deltar i försöksverksamheten, efter beslut av Statens skolverk (2 § förordningen [2011:355] om försöksverksamhet med riksrekryterande spetsutbildning i grundskolans högre årskurser och statsbidrag för sådan utbildning). De elever som antas till en spetsutbildning kan få läsa en eller flera gymnasiekurser. Tester och prov kan utgöra villkor för antagning eller grund för urval mellan sökande till utbildningen. Vid urval bland behöriga sökande till spetsutbildningen i gymnasieskolan kan hänsyn tas till betyg och prov. Försöksverksamheten med riksrekryterande spetsutbildning i grundskolans högre årskurser omfattar ca 2 000 elever och har enligt genomförda utvärderingar fallit väl ut (se avsnitt 4). Verksamheten är dock begränsad till ett visst antal elever och utbildningar och är inte heller tillgänglig på fler än några få orter i landet. Att det är en försöksverksamhet kan innebära att huvudmän drar sig för att ansöka om att få anordna en spetsutbildning, eftersom det kräver resurser att bygga upp en verksamhet och man inte vet om den kommer att bedrivas längre än under en viss begränsad tid.

Föreningen spetsutbildningar i Sverige anser att förslaget att varje rektor ska kunna besluta att en elev i grundskolan får läsa på gymnasienivå inte ersätter spetsutbildningarna utan att de bör permanentas. Regeringen bedömer att sådana särskilda utbildningar skulle kunna komplettera de lösningar som kan genomföras i eller nära elevernas ordinarie skolenhet. För att riksrekryterande spetsutbildningar ska kunna bedrivas i en rimlig omfattning samtidigt som de kan möta elevernas behov av studier på en högre nivå behövs ett regelverk som medger avvikelser från vilka ämnen som undervisningen i grundskolan ska omfatta och från timplanen. Av praktiska och ekonomiska skäl och för att elever i hela landet ska ha möjlighet att ta del av sådan utbildning bör utbildningarna också, precis som i dag, vara riksrekryterande. Utbildningarna bör inte längre bedrivas inom ramen för en försöksverksamhet utan vara ett permanent inslag i skolväsendet, utan försöksverksamhetens begränsningar till ett visst antal utbildningar och elever.

Regeringen vill också framhålla vikten av att villkoren för att få bedriva sådan utbildning är likvärdiga för kommunala och fristående skolor. I avsnitt 6.1 lämnas förslag när det gäller rektorns möjlighet att besluta att en elev får läsa enligt gymnasieskolans ämnesplan, som innebär att det godkännande som huvudman som Skolinspektionen lämnat även ska anses omfatta gymnasieämnena under förutsättning att undervisningen i dessa bedrivs av lärare som är anställda av huvudmannen och uppfyller kraven på legitimation och behörighet eller undervisningen i ämnena överlämnas på entreprenad till en huvudman för grundskola, staten som huvudman för specialskolan eller sameskolan eller en huvudman för gymnasieskola och undervisningen bedrivs av lärare som uppfyller kraven på legitimation och behörighet. När det gäller riksrekryterande spetsutbildning kommer flertalet elever i utbildningen att läsa ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner. Som regeringen återkommer till i avsnitten 6.4 och 6.5 föreslår regeringen dels att fjärrundervisning ska få användas för en elev i grundskolan i ämnen som eleven läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner, dels att huvudmannen för en riksrekryterande spetsutbildning ska kunna överlämna annan undervisning i utbildningen än undervisning i ämnen där utbildningen fördjupas eller breddas eller i gymnasieämnena på entreprenad till en annan huvudman inom grundskolan för att göra det möjligt för elever som bor långt från den riksrekryterande skolan att bo kvar hemma och delta i undervisningen på gymnasienivå via fjärrundervisning. Regeringen anser mot denna bakgrund att det inte är lämpligt att huvudmannen för den riksrekryterande utbildningen även ska kunna överlämna undervisningen i gymnasieämnena på entreprenad och på så vis ha möjlighet att bedriva utbildningen i sin helhet på entreprenad. Regeringen föreslår därför att det godkännande som huvudman som Skolinspektionen lämnat ska anses omfatta sådana ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner som erbjuds i utbildningen endast under förutsättning att undervisningen i dessa ämnen bedrivs av lärare som är anställda av huvudmannen och uppfyller kraven på legitimation och behörighet. Det ska inte vara möjligt att göra avsteg från detta, dvs. det ska inte gå att göra avsteg från huvudregeln om legitimation och behörighet i 2 kap. 13 § skollagen. Bestämmelserna om undantag i 2 kap. 17 och 18 §§ skollagen blir alltså inte tillämpliga. För spetsutbildningen i övrigt, dvs. den del av utbildningen som inte avser gymnasieämnena, kommer dock de vanliga bestämmelserna om vilka som får undervisa i skolväsendet att gälla.

När det gäller *Skolinspektionens* synpunkt att det kan bli otydligt när en fristående skola kan anses ha godkännande att bedriva utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner t.ex. om den behöriga lärare som bedriver undervisningen slutar, vill regeringen liksom i avsnitt 6.1 framhålla att godkännandet bara bör gälla så länge undervisningen bedrivs av legitimerade och behöriga lärare. Det är ovanligt att en lärare avslutar en anställning under en pågående termin, och skulle det hända får skolan finna alternativa lösningar för att se till att elever med behov av det får extra utmaningar i sitt lärande.

Övriga villkor för att få bedriva riksrekryterande spetsutbildning inom grundskolan bör regleras på förordningsnivå eller genom myndighetsföreskrifter med stöd av befintliga bemyndiganden i skollagen. I lagen anges att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avvikelser från vilka ämnen som undervisningen

i grundskolan ska omfatta och från timplanen för särskilda utbildningar (10 kap. 6 §). Regeringen föreslår dock att bestämmelsen kompletteras med ett preciserat bemyndigande så att det framgår av skollagen att riksrekryterande spetsutbildningar i grundskolan är sådana särskilda utbildningar. Det ska alltså anges i skollagen att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avvikelser från bestämmelserna om vilka ämnen undervisningen i grundskolan ska omfatta och från timplanen, för särskilda riksrekryterande utbildningar där undervisningen fördjupas eller breddas i ett eller flera ämnen eller undervisning bedrivs i ett eller flera ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner (riksrekryterande spetsutbildningar).

Det bör krävas tillstånd för att bedriva riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan

Till skillnad från en rektors beslut om att en elev ska få läsa ett eller flera ämnen på gymnasienivå (avsnitt 6.1) bör en spetsutbildning ses som en hel utbildning där studierna präglas av breddning och fördjupning på olika sätt. En huvudman för en spetsutbildning bör vara huvudman för elevens hela utbildning. Därför bör det säkerställas att den som vill anordna en spetsutbildning har förutsättningar att bedriva sådan utbildning av god kvalitet. Sådana krav ställs på vissa andra utbildningar såväl i grundskolan som i gymnasieskolan.

I dansarutbildningen, som består av förberedande dansarutbildning i årskurs 4–9 i grundskolan och yrkesdansarutbildning i gymnasieskolan, träffar staten avtal med huvudmän om anordnandet av dansarutbildning (1 § förordningen [2011:7] om dansarutbildning). Antagning till utbildningen sker efter färdighetsprov. När det gäller grundskolan grundar sig förordningen på ett bemyndigande i skollagen där det anges att regeringen får meddela föreskrifter om särskild utbildning i form av en förberedande dansarutbildning i grundskolan. Föreskrifterna får avvika från bestämmelserna i skollagen (10 kap. 6 a § skollagen).

Utbildning i grundskolan som omfattar judiska studier är liksom den förberedande dansarutbildningen en särskild utbildning. Utbildningen regleras i förordningen (2011:398) om särskild utbildning med judiska studier i grundskolan, där det anges att en huvudman för en skolenhet med grundskola efter tillstånd från Statens skolverk får anordna utbildningen i årskurserna 7–9. Tillståndet får gälla i högst sex år. Elever från hela landet ska tas emot till utbildningen i mån av plats. Om det inte finns plats för alla ska urval göras på de grunder som Skolverket godkänner, efter samråd med Skolinspektionen. Förordningen grundar sig på det ovan nämnda bemyndigandet i 10 kap. 6 § skollagen. Det finns också ett bemyndigande i skollagen för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om att kommuner får anordna särskild utbildning i sin grundskola. Föreskrifterna får innebära att elever från hela landet i mån av plats ska tas emot på utbildningen (10 kap. 26 §). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har också bemyndigats att meddela undantag från regeln om att tester och prov inte får utgöra villkor för antagning eller grund för urval till utbildning (10 kap. 9 § skollagen).

Det finns också flera utbildningar i gymnasieskolan som avviker från vad som annars gäller där Skolverket efter ansökan från en huvudman

beslutar om utbildningen ska få anordnas. Även dessa utbildningar måste uppfylla särskilda krav för att få anordnas. Det finns t.ex. s.k. särskilda varianter där utrymmet för en nationell inriktning och programfördjupning avviker från vad som annars gäller (5 kap. 1 § gymnasieförordningen [2010:2039]). Enligt 16 kap. 9 § skollagen prövar Skolverket om en särskild variant ska godkännas. I lagen anges också att Skolverket får besluta om avvikelser från struktur, innehåll och examensmål för utbildningar på nationella program (16 kap. 13 §). För att en särskild variant ska godkännas av Skolverket ska utbildningen bl.a. vara av god kvalitet, det ska finnas en lokal eller regional efterfrågan på de kunskaper och färdigheter som utbildningen ger och kostnaden för utbildningen ska vara rimlig. Det får också ställas krav på att de som vill gå utbildningen har vissa förkunskaper (5 kap. 2 och 7 §§ gymnasieförordningen). Det finns även olika typer av riksrekryterande utbildningar i gymnasieskolan som avviker från vad som annars gäller. För att en riksrekryterande yrkesutbildning ska få anordnas i gymnasieskolan krävs att utbildningen bara är möjlig att inrätta på en eller några orter i landet eller att enskilda elevers behov av kunskaper och färdigheter annars inte kan tillgodoses. Utbildningen ska också vara av god kvalitet (5 kap. 12 a § gymnasieförordningen).

Det finns alltså flera exempel på utbildningar som avviker från vad som annars gäller i grundskolan och gymnasieskolan. Utifrån detta och utifrån vikten av att en huvudman har goda förutsättningar att bedriva en spetsutbildning av god kvalitet, bedömer regeringen att en myndighet efter ansökan bör besluta om tillstånd för en huvudman att anordna en riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan. Regeringen bedömer vidare att denna myndighet, liksom i försöksverksamheten, bör vara Skolverket. Det bör finnas en reglering som säkerställer att utbildningen uppfyller vissa krav för att den ska få anordnas, för att eleverna ska få en utbildning av god kvalitet. Det kan också finnas anledning att införa bestämmelser om att tester och prov ska utgöra villkor för antagning och grund för urval mellan sökande till utbildningen, i likhet med vad som gäller i försöksverksamheten. Tillståndet att bedriva spetsutbildning bör gälla för en begränsad tidsperiod eftersom förutsättningarna för att bedriva spetsutbildning kan förändras över tid. Om en huvudman vill fortsätta att bedriva spetsutbildning får huvudmannen alltså ansöka om det på nytt i god tid innan den fastställda tidsperioden löpt ut.

Skolinspektionen anför att det är av vikt att det finns rimliga förutsättningar för myndigheten att bedriva tillsyn och ha överblick över nu aktuella utbildningar, hos såväl enskilda som offentliga huvudmän. Myndigheten anser att det bör införas en skyldighet för samtliga berörda huvudmän att anmäla till myndigheten vilken utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner som bedrivs vid en viss skolenhet. I den nuvarande försöksverksamheten med riksrekryterande spetsutbildning är det Skolverket som ger tillstånd för att bedriva sådan utbildning. Ovan görs bedömningen att det även när riksrekryterande spetsutbildningar blir ett permanent inslag i skolväsendet bör krävas att en myndighet ger tillstånd för att en sådan utbildning ska få bedrivas samt att denna myndighet bör vara Skolverket. Detta innebär att Skolinspektionen vid behov kan begära in uppgifter från Skolverket om vilka huvudmän som har fått tillstånd att bedriva riksrekryterande spetsutbildning. Skolverket kommer då att vara

skyldigt att lämna uppgifterna till Skolinspektionen enligt 6 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Regeringen anser att detta är tillräckligt.

Den riksrekryterande spetsutbildningen i grundskolan bör regleras på förordningsnivå eller genom myndighetsföreskrifter med stöd av bl.a. bemyndigandena i 10 kap. 6, 9 och 26 §§ skollagen.

Studier på gymnasienivå i en spetsutbildning ska betygssättas enligt gymnasieskolans bestämmelser

Betyg är ett viktigt instrument för eleven, dels för att få information om sin kunskapsnivå, dels för att använda i samband med fortsatta studier eller inträde på arbetsmarknaden. De utgör också en viktig återkoppling till vårdnadshavaren om elevens kunskapsnivå och utveckling. I försöksverksamheten med riksrekryterande spetsutbildning i grundskolans högre årskurser gäller gymnasieskolans bestämmelser om betygssättning när en ämnesplan som gäller för gymnasieskolan tillämpas. Vidare föreslås i avsnitt 6.1 att ämnen som en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner efter beslut av rektorn ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan. Betygen på gymnasienivå kan bl.a. användas för tillgodoräkning om eleven påbörjar en ordinarie utbildning i gymnasieskolan. Det är lämpligt att gymnasieämnen som en elev läser inom ramen för riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan betygssätts enligt samma regler.

Regeringen föreslår därför att det ska anges i skollagen att ämnen som en elev läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner i en riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

6.3 Eleven ska få tid till studierna på en högre nivå

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om avvikelser från bestämmelserna om den obligatoriska verksamhetens omfattning och förläggning för elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan som läser på en högre nivå.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Falköpings, Göteborgs och Hultsfreds kommuner* och *Friskolornas riksförbund* tillstyrker förslaget. *Göteborgs kommun* anger att förslaget ger ökade möjligheter för huvudmännen att organisera undervisningen för elever som vill läsa på en högre nivå. Det finns dock enligt kommunen en risk att ett schema som innefattar kursmoment från olika enheter eller huvudmän leder till ökad stress och arbetsbelastning om elevens arbetsvecka inte samordnas av en och samma instans.

Malmö kommun, Lärarförbundet och *Lärarnas Riksförbund* anser att det behöver förtydligas praktiskt och organisatoriskt hur undervisningen på en högre nivå ska kunna anordnas.

Internationella Engelska Skolan i Sverige AB och *Sveriges Skolledarförbundet* är tveksamma till förslaget. Förbundet anger dock att det är en

rimlig följdändring att öppna möjligheterna till en annan förläggning av läsåret för elever som läser på en högre nivå. Engelska skolan anger att de praktiska lösningarna inte är tillräckligt genomtänkta och möjliga för alla huvudmän.

Ett antal remissinstanser avstyrker förslaget, däribland *Statens skolverk* och *Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM)*. Skolverket anger att det finns en risk att en elev i grundskolan, sameskolan eller specialskolan som vill studera på en högre nivå kan få ett orimligt veckoschema med mycket långa och fler skoldagar än andra elever. Detta kan leda till att eleven får för lite tid till rekreation och vila. Skolverket framför att eleven även ska läsa alla andra ämnen och även behöver en social tillhörighet. SPSM håller med om att en viss flexibilitet kan behövas för att inte stänga möjligheter för elever att kunna läsa på högre nivå, men framhåller att skolstress är alltför vanligt förekommande. Om vissa ramar när det gäller skolarbetets förläggning och en sammanhållen skoldag tas bort riskerar enligt myndigheten den stressen att öka ytterligare. Myndigheten anger att det är viktigt att beakta barnets rättigheter med utgångspunkt i både skollagen och barnkonventionen.

Skälen för regeringens förslag: Elever i grundskolan, specialskolan eller sameskolan som läser på en högre nivå, dvs. främst ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner eller i enstaka fall kurser på högskolenivå, kan behöva utföra sitt skolarbete på delvis andra tider än de som gäller för övriga elever. Om eleverna t.ex. får undervisning i gymnasieskolans ämnen på en annan skola än den där de får sin övriga utbildning, kan deras schema behöva anpassas till den andra skolans schema. Behovet av flexibilitet blir särskilt stort om de elever från grundskolan, specialskolan eller sameskolan som ska läsa i gymnasieskolan kommer från flera olika skolor.

Att planera de aktuella elevernas undervisning på en högre nivå ställer högre krav på flexibilitet än vad planeringen av deras övriga undervisning gör. För att eleverna ska kunna delta i både sin vanliga utbildning och utbildningen på högre nivå behöver huvudmännen ha goda förutsättningar att anpassa elevernas schema. Det kan därför behöva göras undantag från skollagens begränsningar av den omfattning som den obligatoriska verksamheten i skolväsendet får ha och från bestämmelserna om att sådan verksamhet inte får förläggas till lördagar, söndagar eller andra helgdagar (7 kap. 17 §). En möjlighet till undantag finns redan när det gäller elever i specialskolan och anpassade grundskolan. Med stöd av bemyndigandet i 7 kap. 17 § skollagen har det införts en bestämmelse i 3 kap. 5 § skolförordningen (2011:185) om att i specialskolan och anpassade grundskolan får rektorn besluta om andra lärotider för en elev, om det finns särskilda skäl med hänsyn till elevens fysiska eller psykiska förutsättningar. Ett sådant beslut får omfatta högst ett läsår. Innan rektorn fattar ett sådant beslut ska eleven och elevens vårdnadshavare få tillfälle att yttra sig. Om det behövs ska rektorn inhämta synpunkter från företrädare för elevhälsan innan beslutet fattas. Formuleringen fysiska och psykiska förutsättningar förekommer i propositionen Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet (prop. 2009/10:165 s. 706) där det anges att det sedan tidigare varit möjligt att besluta om andra lärotider för en elev i den obligatoriska särskolan och i specialskolan om det finns särskilda skäl med hänsyn till elevens fysiska och psykiska förutsättningar. Bestäm-

melsen tar dock sikte på en elevgrupp som på grund av en funktionsnedsättning eller andra särskilda skäl går i specialskolan eller anpassade grundskolan i stället för i grundskolan (7 kap. 5 och 6 §§ skollagen) och därför kan behöva andra lärotider än de reglerade. Det finns därför skäl att införa ett förtydligande i lagtexten om att undantag även kan göras för elever i specialskolan som bedöms ha förutsättningar att kunna läsa på en högre nivå. Det behöver även införas en möjlighet att göra undantag från 7 kap. 17 § skollagen för elever i grundskolan och sameskolan som läser på en högre nivå.

Några remissinstanser, bl.a. *Skolverket* och *SPSM*, uttrycker oro över att skolarbetet ska bli för betungande för elever som får läsa på högre nivå. Regeringen anser att de huvudmän som vill anordna utbildning på högre nivå för de elever som har behov av det bör arbeta för att se till att eleverna får en god lärandemiljö så att stress så långt möjligt motverkas. Genom god planering och bra kontakt med eleverna kan huvudmännen motverka att elevernas arbetsbörda blir för tung. Elevens förmåga att klara av en utbildning på en högre nivå än normalt måste förstås beaktas redan när rektorn tar ställning till om eleven ska få läsa på högre nivå (se förslaget i avsnitt 6.1) eller vid en prövning av om eleven ska få gå en riksrekryterande spetsutbildning (se avsnitt 6.2). Skolverket redovisar att eleverna i försöksverksamheten med spetsutbildning i grundskolans högre årskurser vanligen fått en till två timmar undervisning i veckan utöver den ordinarie undervisningen (avsnitt 4). En sådan utökning av undervisningstiden framstår inte som en orimlig arbetsbörda.

Hur undervisningen på en högre nivå för elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan ska organiseras rent praktiskt blir en fråga för de ansvariga huvudmännen att ta ställning till, precis som i dagens försöksverksamhet. Lösningarna tas bäst fram i huvudmännens egna verksamheter utifrån lokala förutsättningar och de aktuella elevernas behov. Eleverna måste också få möjlighet att vara delaktiga i planeringen av sin utbildning, inklusive studierna på högre nivå. Regeringen håller alltså inte med de remissinstanser som liksom *Malmö kommun* anser att det behöver förtydligas praktiskt och organisatoriskt hur undervisningen ska anordnas.

Internationella Engelska Skolan i Sverige AB anger att de praktiska lösningarna för att elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan ska kunna läsa på en högre nivå inte är möjliga för alla huvudmän, t.ex. när det gäller läsårstider. Att undantag får göras från skollagens bestämmelser om den obligatoriska verksamhetens omfattning och förläggning innebär inte att huvudmännen måste göra sådana undantag. En möjlighet till undantag kan dock göra det lättare för huvudmännen att hitta flexibla lösningar för att ge de aktuella eleverna tillräckliga utmaningar i undervisningen.

Regeringen föreslår alltså att det befintliga bemyndigandet i skollagen för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om avvikelser från lagens bestämmelser om lärotider för elever i specialskolan och anpassade grundskolan ska utvidgas. Det föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om avvikelser från bestämmelserna om den obligatoriska verksamhetens omfattning och förläggning även för elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan som läser på en högre nivå.

6.4 Fjärrundervisning ska i vissa fall få användas för gymnasieämnena

6.4.1 Fjärrundervisning får redan i dag användas under vissa förutsättningar

I skollagen avses med fjärrundervisning interaktiv undervisning som bedrivs med informations- och kommunikationsteknik där elever och lärare är åtskilda i rum men inte i tid (1 kap. 3 §). Grundläggande bestämmelser om fjärrundervisning i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan har samlats i 21 kap. samma lag. Enligt kapitlet får fjärrundervisning användas i dessa skolformer endast under de förutsättningar och med de begränsningar som följer av kapitlet och föreskrifter som har meddelats i anslutning till kapitlet. I kapitlet anges att fjärrundervisning bara får användas i tre situationer. Den första är om det för viss undervisning inte finns någon lärare inom huvudmannens skolenhet som uppfyller kraven på legitimation och behörighet och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan. Den andra situationen rör integrerad samisk undervisning i grundskolan och avser fall då att det inte finns någon lämplig lärare inom huvudmannens skolenhet som kan bedriva den integrerade samiska undervisningen och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan. Den tredje situationen är om elevunderlaget för en viss skolenhet är så begränsat att ordinarie undervisning inom skolenheten leder till betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för huvudmannen (21 kap. 2 och 3 §§ skollagen).

Om det är fråga om någon av de tre situationerna får fjärrundervisning användas i bl.a. grundskolan, specialskolan och sameskolan, men endast i ämnena engelska, matematik, moderna språk, modersmål, de naturorienterande ämnena biologi, fysik och kemi, de samhällsorienterande ämnena geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap, samiska, svenska, svenska som andraspråk, teckenspråk och teknik (21 kap. 4 § skollagen). Därutöver finns det ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om begränsningar i fråga om i vilka årskurser som fjärrundervisning får användas i de angivna skolformerna (21 kap. 5 § skollagen). Regeringen har med stöd av detta bemyndigande i skolförordningen angett att fjärrundervisning bara får användas i vissa ämnen i lågstadiet och mellanstadiet. I högstadiet får dock fjärrundervisning användas i samtliga ämnen som anges i 21 kap. 4 § skollagen (5 a kap. 2 § skolförordningen).

En huvudman som avser att använda fjärrundervisning i ett visst ämne eller i en viss kurs ska fatta ett beslut om det. Huvudmannen får besluta om att använda fjärrundervisning för högst ett läsår åt gången (21 kap. 9 § skollagen).

Elever som deltar i fjärrundervisning ska göra det i lokaler som skolenheten disponerar och det ska finnas en handledare vid fjärrundervisningen. I grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan ska handledaren finnas närvarande där eleverna befinner sig. Handledaren ska vara en för detta ändamål lämplig person (21 kap. 12 och 13 §§ skollagen).

6.4.2 Det ska vara möjligt att använda fjärrundervisning för elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan som läser gymnasieämnen

Regeringens förslag: Skollagen ska ändras så att fjärrundervisning ska få användas för en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan i ämnen som eleven läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner, oavsett om något av de nuvarande kraven för att fjärrundervisning ska få användas är uppfyllt.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker eller har inget att invända mot förslaget, bl.a. *Specialpedagogiska skolmyndigheten, Kungl. Musikhögskolan i Stockholm, Myndigheten för delaktighet, Statens institutionsstyrelse, Hammarö, Hultsfreds, Ljusnarsbergs och Piteå kommuner, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Svenskt Näringsliv och Riksförbundet Attention. Hultsfreds kommun* anser att förslaget om fjärrundervisning är en viktig förutsättning för att kunna ge särskilt begåvade elever undervisning på en högre nivå. *Ljusnarsbergs kommun* ser mycket positivt på förslaget eftersom det ger bättre förutsättningar att kunna möta elevernas behov, särskilt för mindre huvudmän utan egen gymnasieskola. *Göteborgs kommun* framför att det är viktigt att den undervisning som ges genom fjärrundervisning kvalitetssäkras.

Statens skolverk tillstyrker förslaget men anger att det behöver utredas mer eftersom det är svårt att se vilka negativa konsekvenser det kan få för alla elever och huvudmän i de aktuella skolformerna. Det kan enligt Skolverket behöva tydliggöras om gymnasieskolans begränsningar när det gäller fjärrundervisning även ska gälla för de elever i grundskolan som läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner. Skolverket har för eleverna i gymnasieskolan föreskrivit i vilka ämnen som eleverna får ges fjärrundervisning. Som förslaget är utformat framgår det enligt myndigheten inte att dessa föreskrifter ska tillämpas för de elever i grundskolan som ska läsa enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Även *Statens skolinspektion* anser att det behöver förtydligas hur förslaget förhåller sig till övriga bestämmelser om fjärrundervisning i skollagen och skolförordningen (2011:185).

Internationella Engelska Skolan i Sverige AB är tveksam till förslaget. *Sveriges Skolledarförbund* avråder från en så öppen skrivning som den föreslagna, eftersom den riskerar att alltför ofta leda till ensamläsning. Förbundet anger att normen alltid bör vara närundervisning.

Som nämns i avsnitt 3 har vissa myndigheter och organisationer fått tillfälle att yttra sig över ett utkast till lagrådsremiss, vars förslag överensstämmer med förslaget i rutan. *Friskolornas riksförbund* framför att en möjlighet till distansundervisning skulle ge bättre flexibilitet för undervisning på högre nivå än vad regelverket för fjärrundervisning medger. Även *SKR* anser att distansundervisning borde möjliggöras för att underlätta för elever att läsa ämnen på en högre nivå och i snabbare takt.

Skälen för regeringens förslag: Som framgår av avsnitt 6.4.1 är s.k. närundervisning, dvs. sedvanlig undervisning där lärare och elev varken är

åtskilda i rum eller tid (jfr definitionerna av begreppen fjärrundervisning respektive distansundervisning i 1 kap. 3 § skollagen), huvudregeln i de obligatoriska skolformerna liksom i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan (propositionen Fjärrundervisning, distansundervisning och vissa frågor om entreprenad, prop. 2019/20:127 s. 42). Regeringen anser att det är viktigt att så är fallet även fortsättningsvis. Det kan dock vara svårt för huvudmannen att ordna undervisning i ett gymnasieämne för en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan om det inte finns en närliggande gymnasieskola eller om den närliggande gymnasieskolan inte anordnar undervisning i just det ämnet eleven har förutsättningar att läsa. Andelen lärare med behörighet att undervisa i ett ämne i både grundskolan och gymnasieskolan är dessutom relativt låg, vilket kan göra det svårt för huvudmannen att rekrytera behöriga lärare eller att hitta någon sådan lärare inom sin egen organisation. Som framgår av avsnitt 4 kan studieresultaten försämrats för en elev som har behov av ytterligare utmaningar om eleven inte får det. Eleven kan dessutom tappa motivationen.

Det behöver skapas goda alternativ för att på ett bra sätt möta elevers behov av utmaningar, oavsett var i landet de bor. Fjärrundervisning kan vara en förutsättning för att elever i grundskolan, specialskolan eller sameskolan ska få möjlighet att läsa enligt gymnasieskolans ämnesplaner, t.ex. elever på mindre orter, i glesbygd eller med långa avstånd till skolan. Ett stort antal remissinstanser är positiva till detta.

Som framgår av avsnitt 6.4.1 får fjärrundervisning i dag bara användas om något av de i 21 kap. 3 § angivna allmänna villkoren för fjärrundervisning är uppfyllt, t.ex. om det för viss undervisning inte finns någon lärare inom huvudmannens skolenhet som uppfyller kraven på legitimation och behörighet och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan lärare eller om elevunderlaget för en viss skolenhet är så begränsat att ordinarie undervisning inom skolenheten leder till betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för huvudmannen (21 kap. 3 § skollagen). Regeringen anser att det bör skapas ytterligare en möjlighet att använda fjärrundervisning, nämligen när en elev i grundskolan, specialskolan och sameskolan läser ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Med anledning av de synpunkter som *Skolverket* framför om skillnaderna mellan möjligheten att använda fjärrundervisning i de obligatoriska skolformerna och i gymnasieskolan behöver det tydliggöras vad en möjlighet till fjärrundervisning skulle innebära för elever som i grundskolan, specialskolan eller sameskolan läser ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner. Fjärrundervisning får användas i färre ämnen i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan än i gymnasieskolan (21 kap. 4 § skollagen och 4 a kap. 2 § gymnasieförordningen [2010:2039]). För att elever i grundskolan, specialskolan eller sameskolan ska ha möjlighet att vid behov läsa ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner anser regeringen att det är viktigt att fjärrundervisning får användas oavsett vilket ämne det är. Några begränsningar i den delen bör alltså inte finnas. De övriga begränsningar som finns i skolförfattningarna för fjärrundervisning bör dock gälla för eleverna i grundskolan, specialskolan och sameskolan som läser på gymnasienivå. Kravet i skollagen att eleverna ska delta i fjärrundervisning i lokaler som skolenheten disponerar och att det ska finnas en handledare närvarande där elever befinner sig innebär att

eleverna inte kommer att bli lämnade ensamma om fjärrundervisning skulle tillåtas, även om läraren befinner sig någon annanstans. Det bör vidare, liksom hittills, vara huvudmannen som beslutar om ifall fjärrundervisning ska användas i ett visst ämne (21 kap. 9, 12 och 13 §§ skollagen).

Närundervisning är alltså huvudregeln i de obligatoriska skolformerna liksom i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan. Det ligger därför i sakens natur att möjligheterna till närundervisning bör prövas först, innan fjärrundervisning blir aktuell. Närundervisning bör alltså vara utgångspunkten då den möjliggör att en viktig interaktion mellan lärare och elev och mellan elever kan uppstå och att det då skapas relationer som stöder och fördjupar undervisning och lärande. Det är dock en annan situation när en elev läser ämnen i en annan skolform än den där eleven annars får sin undervisning. Som nämns ovan går närundervisning i dessa fall inte alltid att anordna, t.ex. då det är långt till den skola som anordnar undervisning i gymnasieämnen. Fjärrundervisning kan vara ett viktigt alternativ som kan medföra att fler elever får möjlighet att utvecklas ytterligare i sitt lärande. Inslaget av fjärrundervisning kommer vidare att vara begränsat eftersom elever i riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan och elever som på sin vanliga skolenhet läser ett eller flera ämnen på en eller flera nivåer enligt gymnasieskolans ämnesplaner, enbart till en mindre del kommer att läsa ämnen på högre nivå. Det kommer enligt förslaget inte heller att vara tillåtet att läsa annat än gymnasieämnen via fjärrundervisning utan att något av de allmänna kraven i 21 kap. 3 § skollagen är uppfyllt. Regeringen vill dessutom erinra om att fjärrundervisning är en form av undervisning som ställer höga krav på den som undervisar. Det kommer, precis som vid närundervisning, att vara viktigt att anpassa undervisningen till varje enskild elevs behov av stöd och stimulans på samma sätt som gäller för närundervisning. Regeringen vill också framhålla att det inte är någon rättighet för en elev att få fjärrundervisning i ämnen som läses enligt gymnasieskolans ämnesplaner, utan det är alltid huvudmannen som avgör om fjärrundervisning ska användas.

När det gäller *Sveriges Skolledarförbunds* farhågor om att undantaget riskerar att alltför ofta leda till ensamläsning så bör det framhållas att fjärrundervisning innebär interaktiv undervisning som bedrivs med informations- och kommunikationsteknik där elever och lärare är åtskilda i rum men inte i tid och att huvudmannen är ansvarig för att utbildningen är av god kvalitet oavsett om det handlar om närundervisning eller fjärrundervisning.

SKR och *Friskolornas riksförbund* anser att även distansundervisning bör möjliggöras för att göra det lättare för elever att läsa på en högre nivå. Vid distansundervisning är dock risken att eleven lämnas ensam i sina studier större än vid fjärrundervisning, eftersom elever och lärare vid distansundervisning är åtskilda i både rum och tid. Det finns inte heller, som vid fjärrundervisning, något krav på att det ska finnas en handledare närvarande där eleverna befinner sig. Regeringen anser därför inte att det är lämpligt att införa något undantag från skollagens grundläggande krav för när distansundervisning får användas. Även när det gäller elever i grundskolan, specialskolan eller sameskolan som läser ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner bör alltså distansundervisning bara få användas om eleven inte kan delta i den ordinarie undervisningen på grund

av en dokumenterad medicinsk, psykisk eller social problematik (22 kap. 5 § skollagen).

Internationella Engelska Skolan i Sverige AB anser att förslaget är ogenomtänkt och anger att det finns uppenbara svårigheter att få till gemensam schemaläggning för att möjliggöra fjärrundervisning. Regeringen bedömer dock att huvudmännen, bl.a. med hjälp av beslut om avvikelser från lärotiderna (avsnitt 6.3), bör kunna finna lösningar för hur undervisningen kan förläggas och utifrån en gemensam strävan att ge eleven en bra utbildning därmed bör kunna lösa de organisatoriska utmaningar som kan uppstå. Det är dock inte något tvång att använda fjärrundervisning. Om varken närundervisning eller fjärrundervisning i ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner går att anordna eller bedöms lämpligt är det huvudmannens ansvar att på annat sätt se till att elever som lätt uppfyller de betygskriterier som minst ska uppfyllas ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling (3 kap. 2 § skollagen).

Sammantaget bedömer regeringen att fjärrundervisning är ett sätt att underlätta för huvudmännen att erbjuda elever extra utmaningar i sitt lärande och skapa likvärdiga förutsättningar för elever oavsett var de bor. Regeringen föreslår alltså att det i skollagen ska anges att fjärrundervisning får användas för en elev i grundskolan, specialskolan eller same-skolan i ämnen som eleven läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner, oavsett om något av de nuvarande kraven för att fjärrundervisning ska få användas är uppfyllt.

6.5 Entreprenad ska i vissa fall få användas i gymnasieämnen och riksrekryterande spetsutbildningar

6.5.1 Undervisning får i vissa fall redan i dag läggas ut på entreprenad

Sådan entreprenad som regleras i 23 kap. skollagen är en samarbetsform som står öppen för såväl kommunala som enskilda huvudmän. En definition av entreprenad finns i 23 kap. 2 § första stycket. Där anges att med entreprenad avses i skollagen att en huvudman sluter avtal med någon annan om att denne ska utföra uppgifter inom utbildning eller annan verksamhet som huvudmannen ansvarar för enligt lagen. Huvudmannen behåller huvudmannaskapet för uppgifter som utförs på entreprenad. Att huvudmannen behåller huvudmannaskapet innebär att det fortfarande är huvudmannen, dvs. den som överlämnar eller beställer entreprenaden, som ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen och andra författningar. Beställaren ansvarar t.ex. fortfarande för att utbildningen håller tillräckligt hög kvalitet. Ett avtal om entreprenad får enligt den nämnda paragrafens andra stycke endast slutas under de förutsättningar som anges i 23 kap.

Uppgifter som faller utanför utbildningsansvaret enligt skollagen, såsom lokalvård, omfattas inte av entreprenadbestämmelserna.

De bestämmelser som finns för en utbildning eller en annan verksamhet enligt skollagen ska, med de undantag som anges i 23 kap. eller i föreskrifter som har meddelats i anslutning till kapitlet, gälla även vid entreprenad (23 kap. 2 § tredje stycket).

En kommun eller en region får enligt 23 kap. 3 § skollagen genom ett sådant entreprenadavtal som avses i 23 kap. 1 § första stycket samma lag utföra uppgifter åt en annan huvudman inom skolväsendet, trots bestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen (2017:725). I sistnämnda paragraf anges att kommuner och regioner bara får ägna sig åt angelägenheter som har anknytning till kommunens eller regionens område eller deras medlemmar (den s.k. lokaliseringsprincipen). Bestämmelsen i 23 kap. 3 § skollagen reglerar således ett undantag från kommunallagens lokaliseringsprincip och innebär att även kommuner och regioner kan vara utförare av en entreprenad. Även staten kan vara utförare av entreprenad, i egenskap av huvudman för specialskolan och sameskolan. Staten får dock bara utföra vissa begränsade uppgifter på entreprenad (23 kap. 4 §).

Det framgår inte av de inledande bestämmelserna i 23 kap. skollagen i vilka skolformer och för vilka uppgifter entreprenad är tillåtet. Det framgår i stället av andra bestämmelser i kapitlet. Möjligheterna att överlämna uppgifter som är hänförliga till undervisning på entreprenad inom grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan är emellertid begränsade. Uppgifter som avser undervisning i lovskola får inom grundskolan överlämnas på entreprenad endast till en annan huvudman inom skolväsendet, och uppgifter som avser undervisning i teckenspråk eller samiska eller integrerad samisk undervisning i grundskolan får överlämnas på entreprenad endast till staten. Uppgifter som avser undervisning i karaktärsämnen som har en yrkesinriktad eller estetisk profil får inom gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan överlämnas på entreprenad till en enskild fysisk eller juridisk person. Slutligen får uppgifter som avser modersmålsundervisning eller fjärr- eller distansundervisning överlämnas till en annan huvudman inom skolväsendet på entreprenad såväl inom grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan som inom gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan. Uppgifter som avser distansundervisning får dock bara överlämnas till en huvudman som har godkänts som utförare av distansundervisning (23 kap. 12–17 §§ skollagen). Det finns dock en möjlighet för regeringen att, om det finns särskilda skäl efter ansökan av en kommun, en region eller en enskild huvudman, medge att kommunen, regionen eller den enskilde huvudmannen i andra fall än som anges i skollagen får överlämna åt någon annan att bedriva undervisning inom skolväsendet på entreprenad (23 kap. 19 § skollagen).

Om en huvudman överlämnar uppgiften att bedriva undervisning på entreprenad, får huvudmannen även överlämna den myndighetsutövning som hör till en lärares undervisningsuppgift till utföraren (23 kap. 5 § skollagen).

6.5.2 Möjligheterna till entreprenad ska utvidgas för att underlätta för elever att läsa gymnasieämnen

Regeringens förslag: Uppgifter som avser undervisning i ett ämne enligt gymnasieskolans ämnesplan som en elev läser efter beslut av rektorn ska inom grundskolan, specialskolan och sameskolan få överlämnas på entreprenad till

- en huvudman för grundskola,
- staten som huvudman för specialskolan eller sameskolan, eller
- en huvudman för gymnasieskola.

Detta ska gälla under förutsättning att undervisningen i ämnet bedrivs av lärare som uppfyller kraven på legitimation och behörighet.

När det gäller riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan ska alla uppgifter, utom uppgifter som avser undervisning i sådana ämnen där undervisningen fördjupas eller breddas eller i ämnen som läses enligt gymnasieskolans ämnesplaner, få överlämnas på entreprenad till en annan huvudman inom grundskolan.

Promemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. I promemorian föreslås inte att uppgifter som avser undervisning i ett ämne enligt gymnasieskolans ämnesplan som en elev läser efter beslut av rektorn inom grundskolan, specialskolan och sameskolan ska få överlämnas på entreprenad till en huvudman för grundskola eller staten som huvudman för specialskolan eller sameskolan, om undervisningen i ämnet bedrivs av lärare som uppfyller kraven på legitimation och behörighet. I promemorian anges inte heller några sådana krav om uppgifterna överlämnas på entreprenad till huvudmannen för en gymnasieskola. Det anges inte heller att alla uppgifter, utom uppgifter som avser undervisning i sådana ämnen där undervisningen fördjupas eller breddas eller i ämnen som läses enligt gymnasieskolans ämnesplaner, ska få överlämnas på entreprenad till en annan huvudman inom grundskolan.

Remissinstanserna: Majoriteten av de remissinstanser som har lämnat synpunkter på förslaget tillstyrker det, däribland *Statens skolverk*, *Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM)*, *Göteborgs*, *Hammarö*, *Ljusnarsbergs* och *Ragunda kommuner*, *Friskolornas riksförbund* och *Svenskt Näringsliv*.

Ljusnarsbergs kommun ser mycket positivt på förslaget eftersom det ger särskilt mindre huvudmän som inte har en egen gymnasieskola eller där det finns geografiska utmaningar, bättre förutsättningar.

Göteborgs kommun anger att de föreslagna ändringarna leder till ökad likvärdighet då den enskilda grundskolans egna förutsättningar inte blir avgörande för om eleverna ska kunna erbjudas undervisning på gymnasienivå eller inte. Det är dock enligt kommunen viktigt att undervisningen på entreprenad kvalitetssäkras.

Internationella Engelska Skolan i Sverige AB är tveksam till förslaget och anger att huvudmannaskolan och entreprenadskolan knappast kommer att kunna ha gemensam schemaläggning och då återstår undervisning på tider som ligger utanför ordinarie lärares tjänstgöringsscheman.

Skälen för regeringens förslag

Entreprenad ska i vissa fall få användas i gymnasieämnen

I avsnitt 6.4 föreslås att fjärrundervisning ska få användas för en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan i ämnen som eleven läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner, trots att något av de allmänna kraven i 21 kap. 3 § skollagen för att fjärrundervisning ska få användas inte är uppfyllt. De möjligheter som fjärrundervisning ger räcker dock inte alltid till. Huvudmannen erbjuder kanske inte själv utbildning på gymnasienivå och samverkar kanske inte heller med någon annan skolenhet som erbjuder sådan utbildning. Regeringen anser att utökade entreprenadmöjligheter kan underlätta för huvudmännen att erbjuda undervisning i gymnasieämnen. Om huvudmannen för en grundskoleenhet, specialskolan eller sameskolan får sluta avtal med en huvudman för en gymnasieskola om att denne ska utföra uppgifter som avser undervisning i gymnasieämnena, som föreslås i promemorian, kan huvudmannen för grundskolan, sameskolan eller specialskolan erbjuda sådan undervisning även om huvudmannen själv saknar förutsättningar att utföra undervisningen. Enligt skollagen ska alla, oberoende av geografisk hemvist, ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet (1 kap. 8 §). Alla elever ska alltså få likvärdiga möjligheter, oavsett om de får sin utbildning i en större kommun där samtliga skolformer erbjuds eller i en liten kommun där elevunderlaget är litet och där det inte finns någon gymnasieskola.

En majoritet av de remissinstanser som har lämnat synpunkter på förslaget är positiva och anser att det finns behov av att skapa ytterligare möjligheter för huvudmännen att erbjuda undervisning i ämnen på högre nivå än inom det obligatoriska skolväsendet. *Göteborgs* och *Ljusnarsbergs kommuner* anser att förslaget leder till ökad likvärdighet då den enskilda grundskolans egna förutsättningar inte blir avgörande för om eleverna ska kunna erbjudas undervisning på gymnasienivå. *Göteborgs kommun* understryker dock att det är viktigt att den undervisning som ges på entreprenad kvalitetssäkras.

Regeringen anser, i likhet med remissinstanserna, att en möjlighet att överlämna undervisning på entreprenad till en huvudman för gymnasieskola i ämnen som elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan är intresserade av att läsa enligt gymnasieskolans ämnesplaner leder till ökad likvärdighet. Huvudmannens egna förutsättningar blir på så sätt inte avgörande för om eleverna ska kunna erbjudas undervisning på gymnasienivå. Som framgår av avsnitt 6.1 kan vidare ämneslärare vara behöriga att undervisa i såväl grundskolan som gymnasieskolan. När det gäller specialskolan och sameskolan är det sannolikt mycket ovanligt (relevant statistik saknas) att lärarna förutom legitimation och behörighet för den egna skolformen också har behörighet för gymnasieämnen, men det kan förekomma. Det innebär att det även kan finnas förutsättningar för samarbete mellan två huvudmän för obligatoriska skolformer om t.ex. huvudmannen för en grundskolenhet har lärare som är legitimerade och behöriga att undervisa enligt gymnasieskolans ämnesplaner i sådana ämnen som elever hos en annan huvudman för en grundskolenhet vill läsa och båda huvudmännen är intresserade av ett samarbete. Regeringen anser därför att det även bör vara möjligt för huvudmannen för en grundskoleenhet, SPSM som representant för det statliga huvudmannaskapet för specialskolan eller

Sameskolstyrelsen som representant för det statliga huvudmannaskapet för sameskolan att lägga ut undervisningen i ämnen som elever i grundskolan, specialskolan eller sameskolan vill läsa enligt gymnasieskolans ämnesplaner på entreprenad till en huvudman för grundskolan eller staten som huvudman för specialskolan eller sameskolan, under förutsättning att undervisningen i de aktuella ämnena bedrivs av lärare som är legitimerade och behöriga att undervisa i dessa. För att sådan undervisning ska kunna läggas ut på entreprenad till en huvudman för gymnasieskola bör motsvarande krav på legitimation och behörighet gälla.

När det gäller utbildningens kvalitet finns det redan en rad regleringar som syftar till att säkerställa denna. Som framgår av avsnitt 6.5.1 innebär entreprenad att huvudmannen för en utbildning sluter avtal med någon annan om att utföra uppgifter inom utbildning eller annan verksamhet som huvudmannen ansvarar för enligt skollagen och att huvudmannen behåller huvudmannaskapet för de uppgifter som utförs på entreprenad (23 kap. 2 § skollagen). Om det är fråga om en fristående skola förutsätter således ett beslut att lägga ut gymnasieutbildning på entreprenad till en huvudman för en gymnasieskola att huvudmannen för grundskolan också är huvudman för gymnasieskola då huvudmannen ska behålla huvudmannaskapet för de ämnen som entreprenaden omfattar. Detta har inte behandlats i promemorian, men som framgår av avsnitt 6.1 föreslår regeringen där att när det gäller fristående skolor som bedriver grundskoleutbildning ska det godkännande som huvudman som Statens skolinspektion lämnat även anses omfatta sådana ämnen som grundskoleelever läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner, under förutsättning att undervisningen i ämnena bedrivs av lärare som är anställda av huvudmannen och uppfyller kraven på legitimation och behörighet. Det föreslås också att ämnena ska omfattas av godkännandet om undervisningen i dessa överlämnas på entreprenad till en huvudman för en annan grundskola, staten i egenskap av huvudman för specialskolan eller sameskolan eller en huvudman för gymnasieskola och undervisningen bedrivs av lärare som uppfyller kraven på legitimation och behörighet. Den som Skolinspektionen godkänt som huvudman för grundskola ska alltså då även anses vara huvudman för utbildningen i gymnasieämnena. Därigenom kan även en fristående grundskola överlämna uppgiften att undervisa i ämnena på entreprenad.

Internationella Engelska Skolan i Sverige AB är tveksam till förslaget och anger att huvudmannaskolan och entreprenadskolan knappast kommer att kunna ha gemensam schemaläggning, vilket enligt skolan kommer att drabba lärarna. Som framgår av avsnitt 6.1 anser regeringen att möjligheterna att bedriva undervisning i ett gymnasieämne på entreprenad kommer att underlätta för rektorn att hitta lösningar. Det är dock upp till huvudmannen att ta ställning till om ett överlämnande av uppgifter på entreprenad är ett lämpligt verktyg för att erbjuda en elev utbildning på gymnasienivå.

Om det av olika skäl inte går att anordna utbildningen eller är svårt för olika skolor att samverka eller att sluta entreprenadavtal är det viktigt att rektorn ser till att eleven på andra sätt får utmaningar i undervisningen som gör att eleven kommer längre i sin kunskapsutveckling.

I likhet med vissa remissinstanser anser regeringen att en möjlighet att överlämna undervisning i gymnasieämnena på entreprenad kan leda till ökad likvärdighet, då den enskilda grundskolans egna förutsättningar inte

blir avgörande för om eleverna ska kunna erbjudas undervisning på gymnasienivå eller inte. Inte heller inom sameskolan och specialskolan ska den enskilda skolans förutsättningar påverka elevernas möjligheter att läsa på gymnasienivå, och dessa skolformer omfattas därför också av förslaget.

Regeringen föreslår alltså att uppgifter som avser undervisning i ett ämne enligt gymnasieskolans ämnesplan som en elev läser efter beslut av rektorn inom grundskolan, specialskolan och sameskolan ska få överlämnas på entreprenad till en huvudman för grundskola, staten som huvudman för specialskolan eller sameskolan eller en huvudman för gymnasieskola, om undervisningen i ämnet bedrivs av lärare som uppfyller kraven på legitimation och behörighet.

Entreprenad ska i vissa fall även få användas i riksrekryterande spetsutbildningar

I försöksverksamheten med riksrekryterande spetsutbildning i grundskolans högre årskurser har det visat sig att fler elever har ansökt om att få gå en spetsutbildning än som sedan påbörjat utbildningen. Det kan bero på att elever inte vill flytta till en annan ort vid så pass ung ålder eller att deras vårdnadshavare vid närmare eftertanke bedömer att det inte är lämpligt. I avsnitt 6.2 bedömer regeringen att de riksrekryterande spetsutbildningarna i grundskolan ska bli ett permanent inslag i skolväsendet, utan försöksverksamhetens begränsningar till ett visst antal utbildningar och elever. Utbildningarna behöver i så fall vara tillgängliga för de elever som antas till dem. Det är vidare viktigt att även yngre högstadiel elever har möjlighet att delta oavsett var de bor. Elever som söker till en riksrekryterande spetsutbildning, oavsett om det är till en offentlig eller fristående skola, behöver alltså kunna delta utan att flytta. Detta kan möjliggöras genom att huvudmannen för spetsutbildningen ges möjlighet att överlämna alla uppgifter i utbildningen, utom uppgifter som avser undervisning i sådana ämnen där undervisningen fördjupas eller breddas eller i ämnen som läses enligt gymnasieskolans ämnesplaner, till en huvudman för en grundskola i elevens hemkommun. På det sättet kan grundprincipen i skollagen att den som är huvudman för en utbildning ska vara huvudman för hela utbildningen upprätthållas utan att enskilda elever i den riksrekryterande spetsutbildningen behöver flytta från sina hemkommuner. En sådan ordning innebär att rektorn för den skola som bedriver spetsutbildning blir elevens rektor för hela utbildningen. Enligt 23 kap. 5 § skollagen får vidare en huvudman – om huvudmannen överlämnar uppgiften att bedriva undervisning på entreprenad – även överlämna den myndighetsutövning som hör till en lärares undervisningsuppgift till utföraren. Det innebär att ett entreprenadavtal kan utformas så att rektorn för den riksrekryterande spetsutbildningen är rektor för hela utbildningen, men att undervisning och betygssättning i andra ämnen än sådana där utbildningen fördjupas eller breddas eller ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner utförs av lärare på en grundskola i elevens hemkommun. Ett entreprenadavtal kan vidare kombineras med fjärrundervisning (se avsnitt 6.4) och t.ex. innebära att elever som inte bor på den ort där den riksrekryterande skolan är belägen får viss undervisning i form av fjärrundervisning och att undervisningen med jämna mellanrum sker i form av närundervisning, dvs. på plats i

skolan, så att eleverna får möjlighet att lära känna sin rektor, sina lärare och sina klasskamrater bättre.

Regeringen anser att fördelen med att huvudmannen för en riksrekryterande spetsutbildning får möjlighet att ingå entreprenadavtal med en grundskola är att alla elever i hela landet kan få likvärdiga möjligheter att delta i riksrekryterande spetsutbildning genom att de kan bo kvar på sin hemort. Elever som vill gå en spetsutbildning som bedrivs långt från hemorten kan genom en entreprenadlösning ändå få delta i utbildningen nära hemmet.

Regeringen föreslår således att alla uppgifter i en riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan, utom uppgifter som avser undervisning i sådana ämnen där undervisningen fördjupas eller breddas eller i ämnen som läses enligt gymnasieskolans ämnesplaner, ska få överlämnas på entreprenad till en annan huvudman inom grundskolan.

7 Elever i gymnasieskolan ska få större möjligheter att nå längre i sin kunskapsutveckling

7.1 En elev ska kunna genomföra gymnasieutbildningen snabbt

Regeringens förslag: Huvudmannen för en gymnasieskola ska för en elev få besluta att en utbildning inom ett nationellt program ska fördelas på kortare tid än tre läsår, om eleven medger det. Om eleven tar tillbaka sitt medgivande ska beslutet upphöra att gälla.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. I promemorian föreslås inte någon bestämmelse om att huvudmannens beslut ska upphöra att gälla om eleven tar tillbaka sitt medgivande.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det, däribland *Statens skolinspektion*, *Centrala studiestödsnämnden*, *Diskrimineringsombudsmannen*, *Myndigheten för delaktighet*, *Hultsfreds kommun*, *Malmö kommun*, *Internationella Engelska Skolan i Sverige AB* och *Sveriges förenade studentkårer*.

Statens skolverk tillstyrker förslaget men vill framhålla att huvudmannen måste ge eleven möjlighet att återgå till ett treårigt program på samma gymnasieskola hos samma huvudman om eleven önskar det. Myndigheten framhåller att besluten ska handla om enskilda elever och att det är viktigt att utbildningen i sin helhet på förhand inte planeras för kortare tid än tre läsår.

Specialpedagogiska skolmyndigheten tillstyrker förslaget men anger att det tydligt bör framgå för eleven att han eller hon kan återgå till normal studietakt om han eller hon önskar det.

Falköpings kommun tillstyrker förslaget men anser att det bör vara rektorn och inte huvudmannen som ska få besluta om myndighetsutövningen eftersom rektorn är bäst insatt i den enskilda elevens studiegång och studieresultat.

Göteborgs kommun och *Autism- och Aspergerförbundet* tillstyrker förslaget men anger att det för en omyndig elev i gymnasieskolan borde finnas krav på samråd med vårdnadshavare innan det beslutas att utbildningen får fördelas på kortare tid än tre läsår. *Skolverket* delar den uppfattningen.

Flens, Piteå, Stockholms och *Västerås kommuner* framhåller att förslaget kan medföra organisatoriska svårigheter och att det t.ex. kan bli svårt att lägga schema.

Som nämns i avsnitt 3 har vissa myndigheter och organisationer fått tillfälle att yttra sig över ett utkast till lagrådsremiss, vars förslag överensstämmer med förslaget i rutan. *Elevernas riksförbund* anför att förbundet delar uppfattningen att huvudmannen inte behöver samråda med elevens vårdnadshavare eller inhämta vårdnadshavarens medgivande i fråga om en elev ska kunna genomföra sin gymnasieutbildning snabbt, eftersom den som har fyllt 16 år har rätt att själv föra sin talan i mål och ärenden enligt skollagen. Förbundet invänder dock mot att förslaget inte omfattar anpassade gymnasieskolan och att motiven till detta inte anges.

Skälen för regeringens förslag: För många elever i gymnasieskolan med kapacitet till högre studietakt kan utmaningar i form av att t.ex. få fördjupa sig i ett visst ämne eller få läsa högskolekurser parallellt med gymnasiestudierna vara tillräckliga. Det finns dock också elever som både vill och kan klara av gymnasieskolan på kortare tid än tre läsår, som är den normala tiden, för att därefter gå vidare mot nya utmaningar i högre utbildning.

Som framgår av avsnitt 5 finns det ingen uttrycklig tidsgräns för hur länge en gymnasieutbildning ska pågå, men det anges i skollagen att de nationella programmen är avsedda att genomgå på tre läsår. Det finns dock vissa möjligheter till förhöjd studietakt i gymnasieskolan. Om huvudmannen har fått tillstånd till det av Skolverket får huvudmannen besluta att en utbildning på ett nationellt program i gymnasieskolan får fördelas på kortare tid än tre läsår (16 kap. 15 § skollagen). Det finns däremot ingen bestämmelse som ger huvudmannen möjlighet att besluta att en enskild elev får genomgå sin utbildning på kortare tid än tre år.

Ett beslut om snabbare studietakt får ses som ingripande för den enskilda eleven, och därför anser regeringen att det kan vara lämpligt att huvudmannen ansvarar för ett sådant beslut. *Falköpings kommun* anser att rektorn ska få besluta om den aktuella myndighetsutövningen eftersom rektorn är bäst insatt i den enskilda elevens studiegång och studieresultat. Av kommunallagen (2017:725) framgår att huvudmannen kan delegera till en anställd att fatta sådana beslut. Huvudmannen kan alltså låta rektorn fatta beslutet. Det är i vart fall lämpligt att rektorn involveras i beslutet eftersom rektorn finns närmare eleven och känner honom eller henne bättre än vad huvudmannen gör. Huvudmannen, eller rektorn, och eleven måste förstås också vara överens om att eleven ska läsa i snabbare takt, och olika alternativ för hur elevens studier kan organiseras bör belysas och diskuteras. Innan ett beslut om förhöjd studietakt fattas måste det noga övervägas om detta är den bästa lösningen för eleven. Det är viktigt att

eleven trots den snabbare studietakten får en studiesituation som är hållbar med avseende på skoldagar och möjlighet till återhämtning så att elevens ökade ambition inte leder till ett misslyckande. Ett beslut om förhöjd studietakt innebär att eleven kommer att läsa utbildningen på kortare tid än vanligt. Det bör betonas att beslutet inte ska fattas på förhand som en utgångspunkt för hela utbildningen. Precis som *Skolverket* anser regeringen att det är viktigt att beslutet bygger på den bedömning som görs i det enskilda fallet att en elev behöver extra utmaningar i sitt lärande. Det bör i detta sammanhang också framhållas att även en elev som efter ett särskilt beslut av huvudmannen får läsa i snabbare studietakt har rätt till det minsta antal undervisningstimmar som regleras i skollagen (garanterad undervisningstid).

Skolverket, *Göteborgs kommun* och *Autism- och Aspergerförbundet* framför att det för en omyndig elev borde finnas krav på samråd med vårdnadshavare, eller medgivande från vårdnadshavare, innan det beslutas att elevens utbildning på ett nationellt program i gymnasieskolan får fördelas på kortare tid än tre läsår. Regeringen delar inte den uppfattningen. Den som har fyllt 16 år har t.ex. rätt att själv föra sin talan i mål och ärenden enligt skollagen (29 kap. 12 §). Huvudmannen bör alltså inte behöva samråda med elevens vårdnadshavare eller inhämta vårdnadshavares medgivande innan huvudmannen beslutar att eleven ska få genomgå gymnasieskolan på kortare tid. Det bör i stället, i enlighet med promemorians förslag, räcka att eleven lämnar sitt medgivande. Denna uppfattning delas av *Elevernas riksförbund*.

För att en elev ska kunna läsa i snabbare takt kan det komma att krävas en del speciallösningar som exempelvis mindre elevgrupper eller att en enskild elev får följa undervisningen i en annan grupp än sin vanliga. *Flens, Piteå, Stockholms* och *Västerås kommuner* framhåller att förslaget kan innebära organisatoriska svårigheter och att det kan bli svårt med exempelvis schemaläggning. Regeringen vill understryka att alla elever enligt skollagen ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål (3 kap. 2 §) och att fördelarna för de elever som får möjligheten att läsa i snabbare takt kan vara betydande och påverka deras studiemotivation mycket positivt. Det är alltså viktigt att huvudmannen tillsammans med bl.a. rektorn anstränger sig för att hitta lösningar som gynnar elevens motivation, utveckling och lärande.

Om eleven, även om förutsättningarna varit goda, skulle upptäcka att studierna blir för ansträngande eller alltför avancerade bör eleven naturligtvis kunna ändra sig och ta tillbaka sitt medgivande. Eleven bör då få återgå till den vanliga ordningen, dvs. till att genomgå utbildningen på tre år. Som *Skolverket* och *Specialpedagogiska skolmyndigheten* framhåller bör det tydligt framgå av bestämmelserna att eleven kan återgå till normal studietakt om eleven önskar det.

Elevernas riksförbund anser att även elever i anpassade gymnasieskolan ska ha möjlighet att genomgå utbildningen snabbare. Utbildningen i anpassade gymnasieskolan ska vara öppen för ungdomar vars skolplikt har upphört och som på grund av att de har en intellektuell funktionsnedsättning inte bedöms ha förutsättningar att uppfylla sådana betygskriterier som gäller för gymnasieskolan och som minst ska uppfyllas. En placering i

anpassade gymnasieskolan föregås av ett beslut om att eleven tillhör målgruppen för den skolformen. Beslutet ska föregås av en utredning motsvarande den som ska göras inför beslut om mottagande i anpassade grundskolan, om utredning saknas eller det av andra skäl bedöms nödvändigt (18 kap. 4 och 5 §§ skollagen). Utbildningen i anpassade gymnasieskolan är, till skillnad från utbildningen på nationella program i gymnasieskolan, avsedd att genomgå under fyra läsår (19 kap. 17 § skollagen). Denna tidsperiod är anpassad för målgruppen. Precis som andra elever ska elever i anpassade gymnasieskolan som lätt uppfyller de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling (3 kap. 2 § skollagen). Det innebär att elever som bedömts tillhöra målgruppen för anpassade gymnasieskolan ska få en undervisning som ger dem de utmaningar de behöver. Om det framkommer att eleven behöver ytterligare utmaningar i sin utbildning, utöver vad som kan rymmas inom anpassade gymnasieskolans ämnen, kan eleven få läsa grundskoleämnen eller enligt gymnasieskolans ämnesplaner (9 kap. 4 a § gymnasieförordningen [2010:2039]). Om det framkommer att eleven kan läsa i snabbare takt eller generellt på en högre nivå finns det skäl att överväga om elevens kapacitet är sådan att han eller hon inte längre ska gå i anpassade gymnasieskolan. Det ska i sådana fall utredas om eleven tillhör anpassade gymnasieskolans målgrupp. Enligt skollagen ska den som arbetar inom skolväsendet underrätta elevens rektor om han eller hon uppmärksammar eller får kännedom om något som tyder på att en elev i anpassade gymnasieskolan inte tillhör den skolformens målgrupp. En rektor som får sådana upplysningar ska anmäla detta till elevens hemkommun, som skyndsamt ska utreda frågan. Om utredningen visar att eleven inte tillhör målgruppen ska hemkommunen erbjuda eleven utbildning i gymnasieskolan eller vuxenutbildning och vidta de åtgärder som krävs för elevens övergång från anpassade gymnasieskolan till gymnasieskolan eller vuxenutbildning (18 kap. 6 och 7 §§). Regeringen delar alltså inte Elevernas riksförbunds uppfattning att elever i anpassade gymnasieskolan ska ha samma möjligheter som elever i gymnasieskolan att genomgå utbildningen snabbare.

Sammanfattningsvis föreslår regeringen att huvudmannen för en gymnasieskola för en enskild elev ska få besluta att en utbildning inom ett nationellt program ska fördelas på kortare tid än tre läsår, om eleven medger det. Om eleven tar tillbaka sitt medgivande ska beslutet upphöra att gälla.

7.2 Det bör finnas riksrekryterande spetsutbildningar i gymnasieskolan

Regeringens bedömning: Försöksverksamheten med riksrekryterande spetsutbildning bör avslutas och förutsättningarna för att det ska finnas riksrekryterande spetsutbildningar i gymnasieskolan permanent bör regleras.

Promemorian innehåller inte några förslag eller bedömningar om riksrekryterande spetsutbildningar.

Remissinstanserna: Några remissinstanser, bl.a. *Statens skolverk*, *Statens skolinspektion*, *Stockholms kommun*, *Svenskt Näringsliv* och *Föreningen spetsutbildningar i Sverige*, väcker frågor i sina remissvar om hur regeringen avser att hantera fortsättningen för försöksverksamheterna med riksrekryterande spetsutbildning. Skolinspektionen anser att det behöver klargöras om eller hur de spetsutbildningar som nu pågår som försöksverksamhet ska fortsätta bedrivas eller om de ska upphöra. Myndigheten bedömer att specifika spetsutbildningar även i fortsättningen kan fylla ett behov för elever som vill studera på ett sådant sätt tillsammans med elever som har liknande förutsättningar till snabbare progression. Att få del av den gemenskap som spetsutbildningen ger kan enligt myndigheten bidra till att stimulera elevens sociala utveckling, motivation och samarbetsförmåga samtidigt som elevens tänkande utvecklas.

Skälen för regeringens bedömning

Försöksverksamheten med riksrekryterande spetsutbildning i gymnasieskolan har varit uppskattad

Utbildningen inom skolväsendet ska ta hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen (1 kap. 4 § skollagen). Det innebär att såväl gymnasieskolan som andra skolformer har ett ansvar även för särskilt begåvade och högpresterande elever.

Som framgår av avsnitt 5 pågår det en försöksverksamhet med riksrekryterande gymnasial spetsutbildning. Endast ett begränsat antal huvudmän har dock deltagit i försöksverksamheten, och spetsutbildning finns därför i dag bara på ett fåtal orter i landet. Det betyder att majoriteten av eleverna är tvungna att flytta eller resa långt från hemorten för att kunna påbörja en sådan utbildning. Dessutom får endast högst 30 elever varje år påbörja en av det begränsade antalet spetsutbildningar. Det är alltså få elever som har en reell möjlighet att gå en sådan utbildning.

Skolinspektionens erfarenhet är att många elever i både grund- och gymnasieskolan inte får undervisning som är tillräckligt stimulerande och ger eleverna tillräckliga utmaningar (se avsnitt 4). Det framgår också av Skolverkets utvärderingar att både elever som läser spetsutbildning och skolorna som anordnar utbildningen är mycket nöjda med den. Eleverna beskriver att spetsutbildningen skapar en främjande studiemiljö där det upplevs som tillåtet att lära sig mer jämfört med deras upplevelse av skolan före spetsutbildningen. Det är tydligt utifrån elevernas berättelser att det får positiva effekter när en grupp elever med samma intresse möts under ledning av lärare som kan utmana dem. Eleverna kan därmed nå längre i sin kunskapsutveckling. Skolverket har träffat elever som beskriver hur de utvecklats väldigt mycket under spetsutbildningen, inte bara i ämneskunskaper utan också socialt och att de byggt upp ett stort självförtroende.

Ett sätt att säkerställa att elever i gymnasieskolan som är särskilt begåvade eller högpresterande får den ledning och stimulans som de har rätt till är att låta de riksrekryterande gymnasiala spetsutbildningarna bli ett permanent inslag i skolväsendet. Eleverna kan ha behov av att utbildningen organiseras så att studiemiljön bidrar till att utveckla deras lärande

mer än den vanliga studiemiljön i gymnasieskolan. Det handlar således inte enbart om att eleven läser i snabbare takt och på en högre nivå.

Det bör finnas permanenta riksrekryterande spetsutbildningar i gymnasieskolan

Skolor och huvudmän i försöksverksamheten med riksrekryterande gymnasial spetsutbildning är generellt sett nöjda med utbildningen och ser att den fyller ett behov i utbildningssystemet. Det finns dock, enligt Skolverket, några områden som behöver beaktas om en permanent riksrekryterande spetsutbildning ska införas. Det handlar om tillgången på spetsutbildning, kostnader för utbildningen, samverkan mellan skolformerna och med högskolan och att det behöver finnas en flexibilitet i utbildningssystemet för att elevernas övergångar ska fungera. Skolverkets bedömning utifrån samtliga uppföljningar och utvärderingar av verksamheten är att det inte finns något hinder för en permanentning av försöksverksamheten (Skolverkets rapport Utvärdering av försöksverksamhet med spetsutbildning, 2019). Regeringen delar den bedömningen och anser att det permanent bör finnas riksrekryterande spetsutbildningar i gymnasieskolan.

Utbildningarna bör regleras på förordningsnivå med stöd av befintliga bemyndiganden i skollagen för regeringen att meddela föreskrifter om riksrekryterande utbildningar i gymnasieskolan. I lagen anges att Skolverket för nationella program får besluta att det till en viss utbildning i första hand ska tas emot sökande från hela landet (riksrekrytering) och regeringen får meddela föreskrifter om villkor för att en viss utbildning ska kunna bli riksrekryterande. Skolverket får också besluta om avvikelser från struktur, innehåll och examensmål för utbildningar på nationella program (16 kap. 13 och 45 §§). Som framgår av avsnitt 6 finns det flera utbildningar i gymnasieskolan som avviker från vad som annars gäller där Skolverket efter ansökan från en huvudman beslutar om ifall utbildningen ska få anordnas och det ställs särskilda krav för att utbildningen ska få ges. Regeringen bedömer att i enlighet med vad som bör gälla för grundskolans spetsutbildning (se avsnitt 6.2) bör den som vill anordna spetsutbildning i gymnasieskolan ansöka om detta hos en myndighet och det måste säkerställas att utbildningen uppfyller vissa krav för att den ska få anordnas. Sådana krav är nödvändiga för att eleverna ska få en utbildning av god kvalitet.

Det bör framhållas att det är vanligt att elever i gymnasieskolan flyttar för att gå en gymnasieutbildning på annan ort och det är naturligt att de även kan behöva flytta eller resa långt för att kunna delta i en permanent spetsutbildning. Det innebär att en elev som inte bor i närheten av det ställe där spetsutbildningen anordnas kan behöva resa en längre sträcka eller flytta närmare det stället. Spetsutbildningen är tänkt att genomsyra en hel gymnasieutbildning och det är därmed viktigt att eleverna finns i samma studiemiljö och får stimulans av andra elever och lärare under hela utbildningen. Då det vid en permanentning av möjligheterna att starta en riksrekryterande spetsutbildning, till skillnad från försöksverksamheten, inte bör finnas några begränsningar när det gäller antalet utbildningar eller antalet elever skapas förutsättningar för att fler riksrekryterande spets-

utbildningar ska kunna starta och då kan färre elever behöva flytta för att gå en sådan utbildning.

7.3 Det behöver inte införas någon reglering för att elever i gymnasieskolan ska kunna läsa högskolekurser

Regeringens bedömning: Elever i gymnasieskolan kan redan i dag läsa högskolekurser, eftersom ett universitet eller en högskola kan göra undantag från behörighetsvillkor som gäller för högskoleutbildningen. Det behöver således inte införas någon ytterligare reglering för att eleverna ska kunna läsa högskolekurser.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: En majoritet av de remissinstanser som har yttrat sig över bedömningen har inget att invända mot den. Exempelvis *Karolinska institutet (KI)* anger att högskolekurser kan främja lärandet för de högpresterande eleverna i gymnasieskolan, och *Uppsala universitet* tillstyrker ambitionen att elever ska kunna studera på en högre nivå.

Flera remissinstanser har dock lämnat synpunkter som berör frågan om utifrån vilka grunder som gymnasieelever ska kunna antas till utbildning på högskolenivå. *KI* konstaterar att elever i gymnasieskolan inte är formellt behöriga till högskoleutbildning men att högskolan har möjlighet att besluta om undantag från behörighetskrav eller besluta att en sökande har reell kompetens för att genomgå en specifik högskoleutbildning. *KI* framhåller också att elever i gymnasieskolan inte har meriter att använda vid ett urval till en högskoleutbildning eftersom man måste ha fyllt minst 18 år (sista året i gymnasieskolan) för att få skriva högskoleprovet, och betygsurval grundar sig på gymnasieexamen. *Uppsala universitet* anger att det är oklart hur eleverna ska kunna konkurrera om en plats på universitetet, då de saknar slutbetyg från gymnasieskolan och då det finns en åldersgräns på 18 år för att kunna göra högskoleprovet.

Uppsala universitet, Kungl. Musikhögskolan i Stockholm, Malmö kommun och Stockholms kommun ser problem med möjligheten för gymnasieelever att läsa högskolekurser då högskoleförordningen (1993:100) är tydlig med behörigheten för tillträde till högre utbildning och ser behov av ett förtydligt regelverk om hur högskolorna kan göra undantag från antagningsreglerna. Vidare anger Malmö kommun att det behövs riktlinjer som ger undervisande gymnasielärare stöd i att bedöma huruvida högskolekurser är det som krävs för att möta elevens behov av utmaningar i sina studier och att det krävs forum för samverkan mellan elevens skola och aktuellt lärosäte för att skapa förutsättningar för eleven att lyckas med sina studier.

Universitets- och högskolerådet (UHR) instämmer i att det regelverk som finns i högskoleförordningen ger möjligheter för elever i pågående gymnasieutbildning att i undantagsfall antas till kurser på högskola. UHR vill dock understryka att det är just undantag från gängse behörighets- och urvalsregler som skrivningen i 7 kap. 3 § högskoleförordningen möjliggör

och att det av paragrafen framgår att högskolan får besluta om undantag om det finns särskilda skäl och att högskolan ska göra undantag om sökanden har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen utan att uppfylla behörighetsvillkoren.

Sveriges förenade studentkårer (SFS) har inga direkta invändningar mot att en del gymnasieelever i dagsläget beviljas undantag och får läsa kurser på högskolenivå, men anger att det finns en naturlig ordningsföljd mellan utbildningsnivåer och huvudregeln måste vara att en elev ska slutföra utbildning på en nivå innan nästa nivå påbörjas. SFS framhåller att elever som läser kurser på högskolenivå vid sidan om gymnasieutbildningen fortfarande kommer att ha samma krav som andra elever på att få höga betyg i alla ämnen på gymnasienivå för att få höga meritpoäng vid en framtida ansökan till högskoleutbildning. SFS anger att det finns en stor risk att även mycket begåvade elever kommer att uppleva den totala summan av prestationskraven som mycket höga, med stor risk för ökande negativ stress och psykisk ohälsa som följd.

Skälen för regeringens bedömning: Det förekommer att gymnasieelever läser högskolekurser under sin gymnasietid för att de behöver mer fördjupning än vad gymnasieskolan kan erbjuda. Eleverna läser olika typer av högskolekurser och det är högskolan som beslutar om en elev efter ansökan kan antas till högskoleutbildning. Det bör i sammanhanget påpekas att det faktum att en elev läser högskolekurser vid sidan om sin utbildning i gymnasieskolan inte innebär att eleven inte läser en gymnasieutbildning på heltid. Högskolekurserna ska inte redovisas i elevens examens- eller studiebevis från gymnasieskolan. Att eleven läser högskolekurser ska heller inte påverka bedömningen av om eleven är berättigad till studiestöd för gymnasieutbildning.

I 7 kap. högskoleförordningen finns bestämmelser om tillträde till högskoleutbildning, inklusive behörighetsvillkor och urvalsgrunder. För att bli antagen till en högskoleutbildning på grundnivå krävs det att den sökande har grundläggande behörighet och dessutom den särskilda behörighet som kan vara föreskriven (2 §). Vid urval ska högskolan ta hänsyn till de sökandes meriter, t.ex. betyg eller resultat från högskoleprovet. Grundläggande behörighet kan t.ex. uppnås genom gymnasieexamen, men högskoleförordningen ger högskolorna möjlighet att besluta om undantag. Enligt 7 kap. 3 § högskoleförordningen får högskolan, om det finns särskilda skäl, besluta om undantag från något eller några behörighetsvillkor. En högskola ska enligt samma paragraf göra undantag från något eller några behörighetsvillkor, om sökanden har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen utan att uppfylla behörighetsvillkoren. Denna möjlighet har t.ex. använts vid antagning till högskolekurser för elever vid rikskryterande gymnasial spetsutbildning.

Flera remissinstanser, bl.a. *UHR*, ser problem när det gäller på vilka grunder som gymnasieelever ska kunna antas till utbildning på högskolenivå och framför att det är problematiskt om undantagsregler börjar användas systematiskt. *UHR* framhåller att det av högskoleförordningen framgår att högskolan får besluta om undantag om det finns särskilda skäl samt att högskolan ska göra undantag om den sökande har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen utan att uppfylla behörighetsvillkoren. Med särskilda skäl får det enligt *UHR* förstås att det i det enskilda ärendet

ska finnas skäl av tillräcklig styrka som motiverar att högskolan frångår huvudregeln om krav på behörighet.

Undantagsbestämmelsen i högskoleförordningen är generellt utformad och kan bli tillämplig i olika fall. Gymnasieelever som är högpresterande eller särskilt begåvade inom ett eller flera områden är inte en homogen grupp och kan ha olika förutsättningar att kombinera sin utbildning i gymnasieskolan med viss utbildning på högskolenivå. Det är dessutom helt frivilligt att ansöka om att få gå en högskoleutbildning och att åberopa någon grund för undantag från behörighetskraven. De aktuella eleverna har troligen förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen utan att uppfylla behörighetsvillkoren, men högskolan måste göra en individuell bedömning i varje enskilt fall av om det finns skäl att göra undantag från de vanliga behörighetsreglerna. Regeringen utgår från att högskolan i enlighet med bestämmelserna i högskoleförordningen när det är relevant alltid prövar om en sökande har förutsättningar att klara högskolestudierna utan att uppfylla behörighetskraven.

En gymnasieskola och en högskola kan samarbeta för att ge gymnasieelever extra utmaningar i utbildningen, exempelvis genom att lärare från högskolan involveras i arbetet med de högpresterande elevernas gymnasieutbildning. Ett sådant samarbete skulle också kunna hjälpa eleverna att bli behöriga till högskolan. Som *Malmö kommun* framhåller krävs det forum för samverkan mellan elevens skola och aktuellt lärosäte för att skapa förutsättningar för eleven att lyckas med sina studier.

Om det som *SFS* anger finns en risk för att en elev som läser på gymnasienivå och högskolenivå parallellt kommer att uppleva den totala summan av prestationskrav som mycket höga, med negativ stress och psykisk ohälsa som följd, bör eleven inte välja, eller uppmuntras till, att läsa en eller flera högskolekurser. Eleven bör i stället få möjlighet till breddning och fördjupning inom gymnasieskolan. Det är viktigt att eleven känner sig övertygad om att en högskoleutbildning bäst kan möta hans eller hennes behov av utmaningar i sina studier.

Sammanfattningsvis bedömer regeringen att det inte behöver införas någon ytterligare reglering för att elever i gymnasieskolan ska kunna läsa högskolekurser. Regeringen bedömer inte heller att det i nuläget finns behov av att ändra regelverket för att gymnasieelever ska kunna läsa högskolekurser, men avser att följa utvecklingen på området.

8 Behandlingen av personuppgifter är förenlig med EU:s dataskyddsförordning

I avsnitten 6 och 7 lämnas förslag och görs bedömningar som innebär bättre möjligheter för elever i grundskolan, specialskolan, sameskolan och gymnasieskolan att läsa på en högre nivå och för elever i gymnasieskolan att gå fram i snabbare studietakt.

Förslagen och bedömningarna innebär att huvudmännen, inklusive Specialpedagogiska skolmyndigheten och Sameskolstyrelsen, rektorerna och lärarna kommer att behöva behandla personuppgifter. Nedan görs en

analys av hur sådana behandlingar förhåller sig till dataskyddsregleringen. Denna analys kommer att behöva kompletteras inför att en mer preciserad reglering på förordningsnivå ska tas fram.

8.1 Det finns EU-rättsliga och nationella bestämmelser om personuppgiftsbehandling

EU:s dataskyddsförordning kompletteras av nationella bestämmelser

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), här benämnd dataskyddsförordningen, är i alla delar bindande och direkt tillämplig i samtliga EU:s medlemsländer. Dataskyddsförordningen syftar till att skydda fysiska personers grundläggande rättigheter och friheter, särskilt deras rätt till skydd av personuppgifter, och att säkerställa det fria flödet av personuppgifter inom unionen. Förordningen utgör den generella regleringen av personuppgiftsbehandling inom EU. Den kompletteras i Sverige av bl.a. lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning, här benämnd dataskyddslagen. Dataskyddslagen är subsidiär till annan lag eller förordning, dvs. bestämmelser om behandling av personuppgifter som finns i sektorsspecifika lagar och förordningar och som avviker från dataskyddslagen har företräde (1 kap. 6 § dataskyddslagen).

Behovet av reglering av den behandling av personuppgifter som sker på utbildningsområdet analyserades i samband med införandet av dataskyddsförordningen och dataskyddslagen i propositionen *Behandling av personuppgifter på utbildningsområdet* (prop. 2017/18:218). Där gjordes bedömningen att dataskyddsförordningen och dataskyddslagen utgör tillräcklig reglering för den personuppgiftsbehandling som bl.a. offentliga huvudmän ägnar sig åt. När det gäller enskilda huvudmän ansågs det finnas behov av kompletterande bestämmelser om behandling av vissa uppgifter, bl.a. s.k. känsliga personuppgifter. Sådana bestämmelser har förts in i 26 a kap. skollagen.

Det krävs en rättslig grund för att kunna behandla personuppgifter

Behandling av personuppgifter som faller under dataskyddsförordningens tillämpningsområde får bara ske om det finns en tillämplig rättslig grund. De rättsliga grunderna regleras i artikel 6.1 i dataskyddsförordningen och är samtycke (artikel 6.1 a), avtal (artikel 6.1 b), rättslig förpliktelse (artikel 6.1 c), skydd av vissa intressen (artikel 6.1 d), uppgift av allmänt intresse och myndighetsutövning (artikel 6.1 e) samt intresseavvägning (artikel 6.1 f). Om det inte finns någon rättslig grund är behandlingen inte laglig och får därmed inte utföras. De olika rättsliga grunderna är i viss mån över-

lappande. Flera rättsliga grunder kan därför vara tillämpliga avseende en och samma behandling.

Utrymmet för att myndigheter ska kunna basera en behandling av personuppgifter på den rättsliga grunden samtycke är begränsat (skäl 43 i dataskyddsförordningen). Det är vidare inte tillåtet för myndigheter att behandla personuppgifter med stöd av den rättsliga grunden intresseavvägning. De rättsliga grunderna rättslig förpliktelse, uppgift av allmänt intresse och myndighetsutövning ska vidare fastställas i enlighet med unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt (artikel 6.3). Förslagen och bedömningarna i denna lagrådsremiss är inte av den karaktären att de avser avtal, skydd av vissa intressen eller rättsliga förpliktelser för huvudmännen. De rättsliga grunder som kan bli aktuella för den personuppgiftsbehandling som kommer att bli en följd av förslagen och bedömningarna i denna lagrådsremiss är således uppgift av allmänt intresse och myndighetsutövning. Den rättsliga grunden ska vara tydlig och precis och dess tillämpning bör vara förutsägbar för de personer som omfattas av den (skäl 41 i dataskyddsförordningen).

Vid behandling av personuppgifter gäller vidare ett antal grundläggande principer som fastslås i artikel 5 i dataskyddsförordningen. Bland annat ska uppgifterna behandlas på ett lagligt, korrekt och öppet sätt i förhållande till den registrerade (laglighet, korrekthet och öppenhet). Uppgifterna ska samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål (ändamålsbegränsning). Uppgifterna ska också vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas (uppgiftsminimering).

Närmare om den rättsliga grunden uppgift av allmänt intresse

I propositionen Ny dataskyddslag framför regeringen att begreppet uppgift av allmänt intresse måste ges en vid betydelse (prop. 2017/18:105). Att den rättsliga grunden ska vara fastställd innebär att uppgiften av allmänt intresse måste ha stöd i rättsordningen. En uppgift av allmänt intresse är fastställd i enlighet med svensk rätt bl.a. om den följer av lag eller annan författning. Alla uppgifter som riksdag eller regering gett i uppdrag åt statliga myndigheter att utföra är av allmänt intresse. Detta måste även gälla i dataskyddsförordningens mening, eftersom det är upp till varje medlemsstat att fastställa de uppgifter som är av allmänt intresse (prop. 2017/18:105 s. 56 och 57).

Som nämns ovan krävs enligt dataskyddsförordningen att den rättsliga grunden uppgift av allmänt intresse är fastställd i enlighet med unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av. Detta innebär inte att det krävs en reglering i den nationella rätten av själva personuppgiftsbehandlingen, utan det som måste ha stöd i rättsordningen är i stället uppgiften av allmänt intresse (prop. 2017/18:105 s. 48 och 49). Myndigheternas uppdrag och åligganden framgår av lagar, förordningar och andra regeringsbeslut. De åtgärder som myndigheterna vidtar för att utföra uppdrag eller uppfylla åligganden som framgår av författningar har därmed i sig en legal grund, som har

offentliggjorts genom tydliga, precisa och förutsebara regler (prop. 2017/18:105 s. 57). Vid tillämpningen av den rättsliga grunden uppgift av allmänt intresse spelar det inte någon roll om den personuppgiftsansvarige är en offentlig eller privat aktör. Om den uppgift som den personuppgiftsansvarige utför är av allmänt intresse och denna uppgift är fastställd i enlighet med unionsrätten eller den nationella rätten finns det en rättslig grund för nödvändig behandling enligt artikel 6.1 e. Det saknar då betydelse om en privat aktör utför verksamheten på direkt uppdrag av en myndighet eller på eget initiativ (prop. 2017/18:105 s. 58).

Vidare ska unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas (dataskyddsförordningen artikel 6.3). I propositionen Ny dataskyddslag konstateras att bestämmelsen motsvarar det krav som Europakonventionen ställer på lagstiftaren i en rättsstat. Utgångspunkten bör därför vara att dataskyddsförordningens krav är uppfyllt i fråga om bl.a. de uppgifter av allmänt intresse som fastställs i enlighet med svensk rätt (prop. 2017/18:105 s. 50).

För att behandling av personuppgifter ska vara tillåten med stöd av den rättsliga grunden uppgift av allmänt intresse krävs också att ändamålet med behandlingen är nödvändigt för att utföra uppgiften i fråga (artikel 6.3). Detta ska inte tolkas som att uppgiften av allmänt intresse måste vara avgränsad så att den bara kan utföras på ett sätt. Den metod som den personuppgiftsansvarige väljer för att utföra sin uppgift måste dock – som all offentlig förvaltning – vara ändamålsenlig, effektiv och proportionerlig och får därmed inte medföra ett onödigt intrång i enskildas privatliv. Ju mer detaljerat en viss uppgift har reglerats, desto mindre utrymme torde det finnas för den personuppgiftsansvarige att välja olika tillvägagångssätt. Detta medför i sin tur en större förutsebarhet i fråga om vilken personuppgiftsbehandling som kan aktualiseras. Om ett uppdrag i stället har reglerats på en mer övergripande och resultatriktad nivå kan det sannolikt utföras på många olika sätt, vilka i förhållande till varandra kan vara mer eller mindre nödvändiga i dataskyddsförordningens mening. Kravet på att ändamålet ska vara nödvändigt för att utföra en uppgift av allmänt intresse innebär alltså i sig en spärr mot helt onödig behandling av personuppgifter eller sådan behandling som utgör ett oproportionerligt intrång i privatlivet som inte kunnat förutses (prop. 2017/18:105 s. 60).

Ovanstående ligger till grund för 2 kap. 2 § dataskyddslagen, där det anges att personuppgifter får behandlas med stöd av artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning bl.a. om behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse som följer av lag eller annan författning, av kollektivavtal eller av beslut som har meddelats med stöd av lag eller annan författning.

Närmare om den rättsliga grunden myndighetsutövning

Personuppgifter får också behandlas om syftet med behandlingen är nödvändig som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning (artikel 6.1 e och 6.3 dataskyddsförordningen). Även myndighetsutövning som rättslig grund för behandlingen måste ha stöd i rättsordningen på det sätt som angetts ovan i fråga om uppgift av allmänt

intresse. Unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt ska uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas (artikel 6.3).

Begreppet myndighetsutövning har en EU-gemensam innebörd. Utgångspunkten är att det som i Sverige brukar anses som myndighetsutövning faller under begreppet och att detta bör gälla även fortsättningsvis. Myndighetsutövning mot enskilda karakteriseras av beslut eller andra ensidiga åtgärder som ytterst är ett uttryck för samhällets maktbefogenheter i förhållande till medborgarna. Myndighetsutövning behöver ha stöd i gällande rätt, och befogenheten att utöva myndighet är därför alltid fastställd i en författning i Sverige. Den rättsliga grunden myndighetsutövning som grund för att behandla personuppgifter kan tillämpas av alla personuppgiftsansvariga som har tilldelats myndighetsutövande befogenheter (prop. 2017/18:105 s. 62 och 63).

Ovanstående ligger till grund för 2 kap. 2 § dataskyddslagen, där det anges att personuppgifter får behandlas med stöd av artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning om behandlingen är nödvändig som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning enligt lag eller annan författning.

Behandling av vissa kategorier av uppgifter och av personnummer

När det gäller vissa typer av uppgifter ställs det särskilt höga krav i dataskyddsförordningen för att de ska få behandlas. Enligt artikel 9.1 är det som huvudregel förbjudet att behandla uppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening, uppgifter om hälsa eller om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning samt genetiska uppgifter och biometriska uppgifter för att entydigt identifiera en fysisk person. Användningen av termen ras innebär inte att unionen godtar teorier som söker fastställa förekomsten av skilda människoraser (skäl 51).

Sådana uppgifter som omfattas av förbudet i artikel 9.1 benämns i dataskyddsförordningen särskilda kategorier av personuppgifter. I dataskyddslagen benämns de i stället känsliga personuppgifter (3 kap. 1 §). Det finns bestämmelser om undantag från förbudet att behandla nu aktuella uppgifter såväl i dataskyddsförordningen som i dataskyddslagen. Uppgifterna får enligt dataskyddsförordningen behandlas bl.a. om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträvar syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen (artikel 9.2 g). Känsliga personuppgifter får enligt dataskyddslagen behandlas av en myndighet om uppgifterna har lämnats till myndigheten och behandlingen krävs enligt lag, om behandlingen är nödvändig för handläggningen av ett ärende eller i annat fall, om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Det är vid sådan behandling förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av

personer grundat på känsliga personuppgifter (3 kap. 3 § dataskyddslagen).

Behandling av nationella identifikationsnummer regleras i artikel 87 i dataskyddsförordningen. Enligt den artikeln får medlemsstaterna närmare bestämma på vilka särskilda villkor ett nationellt identifikationsnummer eller något annat vedertaget sätt för identifiering får behandlas. Ett nationellt identifikationsnummer eller ett annat vedertaget sätt för identifiering ska i sådana fall endast användas med iakttagande av lämpliga skyddsåtgärder för de registrerades rättigheter och friheter enligt dataskyddsförordningen. Av 3 kap. 10 § dataskyddslagen framgår att personnummer och samordningsnummer får behandlas utan samtycke endast när det är klart motiverat med hänsyn till ändamålet med behandlingen, vikten av en säker identifiering eller något annat beaktansvärt skäl.

När det gäller enskild verksamhet enligt skollagen finns det särskilda bestämmelser i 26 a kap. skollagen som kompletterar dataskyddsförordningen och dataskyddslagen. Kapitlet innehåller också en upplysning om att det för myndigheter och vissa andra organ finns bestämmelser om behandling av känsliga personuppgifter och om sökbegränsningar i dataskyddslagen. I kapitlet anges att känsliga personuppgifter får behandlas hos en enskild huvudman om behandlingen är nödvändig för en hantering som motsvarar handläggning av ett ärende hos en myndighet eller i annat fall, om behandlingen är nödvändig i verksamheten och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Det är vid sådan behandling förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter. Regeringen får dock meddela föreskrifter om undantag från vissa sökbegränsningar för såväl kommunala som enskilda huvudmän. Regeringen har meddelat sådana föreskrifter i förordningen (2018:1366) om sökbegränsningar vid behandling av personuppgifter i vissa utbildningsformer och i viss verksamhet hos kommuner.

8.2 Regleringen om personuppgifter behöver inte kompletteras

Regeringens bedömning: EU:s dataskyddsförordning, lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning, förordningen med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning, offentlighets- och sekretesslagen och skollagens bestämmelser om behandling av personuppgifter och tystnadsplikt utgör tillräcklig reglering för den personuppgiftsbehandling som kan komma att ske hos kommuner, enskilda skolhuvudmän, Specialpedagogiska skolmyndigheten och Sameskolstyrelsen med anledning av förslagen och bedömningarna i lagrådsremissen. Det behöver således inte införas någon ytterligare dataskyddsreglering för denna behandling.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Integritetsskyddsmyndigheten (IMY)* delar bedömningen att nuvarande regelverk om dataskydd ger rättslig grund för per-

sonuppgiftsbehandlingen. IMY anser dock att det saknas en egentlig bedömning av hur omfattande behandling av personuppgifter som de föreslagna bestämmelserna kan komma att leda till. Mot bakgrund av detta är det enligt IMY inte möjligt att genomföra en riskbedömning som kan ligga till grund för en proportionalitetsbedömning.

Som nämns i avsnitt 3 har vissa myndigheter och organisationer fått tillfälle att yttra sig över ett utkast till lagrådsremiss, vars bedömning överensstämmer med bedömningen i rutan. IMY har meddelat att myndigheten inte har några synpunkter på utkastet.

Skälen för regeringens bedömning

Vilka personuppgifter kommer att behöva behandlas?

I lagrådsremissen föreslås att rektorn för en skolenhet i grundskolan, specialskolan eller sameskolan ska få besluta att en elev ska läsa ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner under förutsättning dels att eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna, dels att eleven och elevens vårdnadshavare medger det. Om eleven eller elevens vårdnadshavare tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla. Vidare ska förutsättningarna för att det ska finnas riksrekryterande spetsutbildningar i grundskolan regleras. Fjärrundervisning ska i båda fallen få användas i ämnen som eleven läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner, oavsett om något av de nuvarande kraven för att fjärrundervisning ska få användas är uppfyllt. Uppgifter som avser undervisning i ett ämne enligt gymnasieskolans ämnesplan som en elev läser efter beslut av rektorn ska inom grundskolan, specialskolan och sameskolan få överlämnas på entreprenad till vissa andra huvudmän inom skolväsendet. Även uppgifter i en riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan, som inte avser undervisning i sådana ämnen där utbildningen fördjupas, breddas eller läses enligt gymnasieskolans ämnesplaner, ska få överlämnas på entreprenad till en annan huvudman inom grundskolan. I gymnasieskolan ska huvudmannen för en elev få besluta att en utbildning inom ett nationellt program ska fördelas på kortare tid än tre läsår om eleven medger det. Om eleven tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla. Regeringen bedömer också att förutsättningarna för att det ska finnas riksrekryterande spetsutbildningar i gymnasieskolan bör regleras.

Förslagen och bedömningarna i lagrådsremissen medför reglering både i skollagen och på förordningsnivå. Mer detaljerade föreskrifter om främst riksrekryterande spetsutbildningar i grundskolan och föreskrifter om riksrekryterande spetsutbildningar i gymnasieskolan kommer att finnas på förordningsnivå och eventuellt även i myndighetsföreskrifter. Föreskrifterna kommer främst att beröra huvudmannen, rektorn och eleverna. Det kommer dock att vara möjligt för såväl den personuppgiftsansvarige som den registrerade att av lag- och förordningsregleringen förstå varför personuppgifter ska behandlas för de ändamål som anges i regleringen.

Syftet är att skapa fler och bättre vägar för elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan att läsa på högre nivå och för elever i gymnasieskolan att läsa på en högre nivå eller gå fram i snabbare studietakt. IMY har undrat över i vilken omfattning personuppgifter kommer att behandlas. Det kommer i samtliga fall att vara samma typer av personuppgifter som kommer att behöva behandlas. Elevens namn, personnummer och kontakt-

uppgifter kommer att behöva behandlas. Även uppgifter om elevens betyg och andra uppgifter som rör elevens personliga förhållanden kommer att behöva behandlas. Vissa känsliga personuppgifter kan behöva behandlas, se vidare nedan. Vilka personuppgifter som i övrigt kommer att behöva behandlas beror på hur regleringen kommer att se ut på förordningsnivå och i myndighetsföreskrifter. Regeringen bedömer att det inför framtagandet av förordningsföreskrifter eller myndighetsföreskrifter kommer att behöva göras en kompletterande dataskyddsanalys. Även i det sammanhanget kommer *IMY:s* synpunkter om personuppgiftsbehandlings omfattning att beaktas.

Det finns flera rättsliga grunder för att behandla personuppgifterna

Regeringen har i propositionen *Behandling av personuppgifter på utbildningsområdet* uttalat att anordnande och bedrivande av utbildning är en uppgift av allmänt intresse enligt artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen (prop. 2017/18:218 s. 52). Liksom när det gäller annan verksamhet enligt skollagen kommer det när det gäller förslagen och bedömningarna i denna lagrådsremiss att bli fråga om uppgifter av allmänt intresse som är fastställda i svensk rätt. Vissa av förslagen och bedömningarna i lagrådsremissen medför ärendehandläggning som innefattar myndighetsutövning mot enskild. Det gäller t.ex. rektorns möjlighet att besluta att en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan ska läsa ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner och en huvudmans möjlighet att besluta att ta emot en elev till en riksrekryterande spetsutbildning. Vidare kan en rektor inför sitt beslut behöva begära in ett underlag i frågan om eleven har goda förutsättningar att klara att läsa en eller flera nivåer i ett eller flera ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner från elevens lärare i de aktuella ämnena. Den behandling av personuppgifter som är nödvändig kan i nu nämnda fall göras med stöd av den rättsliga grunden myndighetsutövning.

En huvudman, rektorn och berörda lärare kommer således att kunna utföra nödvändig personuppgiftsbehandling som följer av förslagen och bedömningarna med stöd av 2 kap. 2 § dataskyddslagen.

Känsliga personuppgifter kan behöva behandlas

Regeringen har i propositionen *Behandling av personuppgifter på utbildningsområdet* uttalat att anordnande och bedrivande av utbildning också är ett sådant viktigt allmänt intresse som krävs för behandling av känsliga personuppgifter enligt artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen (prop. 2017/18:218 s. 52). Det kan inte uteslutas att vissa av de uppgifter som kommer att behöva behandlas med anledning av förslagen och bedömningarna i lagrådsremissen är känsliga personuppgifter. Rektorn kan t.ex. vid sin bedömning av om en elev har förutsättningar att klara studier på en högre nivå behöva behandla uppgifter som kan anses röra elevens hälsa. Vidare berör vissa av förslagen i lagrådsremissen specialskolan, som vänder sig till elever som har en funktionsnedsättning. En uppgift om en funktionsnedsättning är en känslig personuppgift om hälsa. När det gäller sameskolan, som omfattas av samma förslag, kan uppgiften att en elev går i en sådan skola inte ensamt avslöja elevens etniska ursprung, då även andra barn än barn till samer får fullfölja sin skolplikt i sameskolan om det finns särskilda skäl (7 kap. 7 § skollagen). Uppgiften kan dock till-

sammans med andra uppgifter, t.ex. ett efternamn av samiskt ursprung, avslöja ett sådant ursprung (prop. 2017/18:218 s. 132 och 133). Detta innebär att känsliga uppgifter kan behöva behandlas av huvudmannen för utbildningen, rektorn eller lärare som lämnar underlag till rektorn. När det är nödvändigt att behandla känsliga personuppgifter för handläggningen av ett ärende eller när behandling av sådana uppgifter i annat fall är nödvändig och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet, t.ex. i en undervisningssituation, kommer sådan behandling att kunna utföras med stöd av 3 kap. 3 § första stycket 2 och 3 dataskyddslagen när det gäller kommunala skolor, specialskolan och sameskolan, och med stöd av motsvarande bestämmelse i 26 a kap. 4 § första stycket skollagen när det gäller fristående skolor.

Som nämns i avsnitt 8.1 ställs det i dataskyddsförordningen vid behandlingen av känsliga personuppgifter krav på särskilda skyddsåtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen. Av 3 kap. 3 § andra stycket dataskyddslagen framgår att det är förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter vid behandling som sker enbart med stöd av första stycket i samma paragraf. Motsvarande bestämmelse finns i 26 a kap. 4 § andra stycket skollagen.

Vid offentliga skolhuvudmän skyddas vidare uppgifter om en enskilds personliga förhållanden av bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Det finns i 23 kap. 2 § bestämmelser om att sekretess gäller i bl.a. skolformerna grundskolan, specialskolan, sameskolan och gymnasieskolan för uppgift om en enskilds personliga förhållanden i sådan elevhälsa som avser psykologisk, psykosocial eller specialpedagogisk insats, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Sekretess gäller även i särskild elevstödande verksamhet i övrigt, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Sekretess i dessa skolformer gäller även i andra fall för uppgift om en enskilds identitet, adress och andra liknande uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Den som är eller har varit verksam inom enskilt bedriven verksamhet enligt skollagen, såsom vid en fristående skola, omfattas av en motsvarande tystnadsplikt i fråga om elevhälsoverksamhet eller särskild elevstödande verksamhet i övrigt (29 kap. 14 § andra stycket skollagen).

Dataskyddsförordningens krav på lämpliga och särskilda åtgärder vid behandling av känsliga personuppgifter för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen bedöms vara uppfyllt dels genom den nuvarande regleringen i 3 kap. 3 § andra stycket dataskyddslagen och 26 a kap. 4 § andra stycket skollagen, dels genom bestämmelserna om sekretess i offentlighets- och sekretesslagen och om tystnadsplikt i skollagen.

Behandlingen av personuppgifter uppfyller dataskyddsförordningens krav på proportionalitet

Samtliga ovan beskrivna behandlingar av personuppgifter är nödvändiga för att utföra både en uppgift av allmänt intresse och en uppgift av viktigt

allmänt intresse. I vissa fall kan det även bli fråga om myndighetsutövning. Som framgår av avsnitt 8.1 gäller den rättsliga grunden uppgift av allmänt intresse även för privata aktörer som utför en uppgift av allmänt intresse som är fastställd i nationell rätt (prop. 2017/18:105 s. 58). Även den rättsliga grunden myndighetsutövning kan tillämpas av alla personuppgiftsansvariga som tilldelats myndighetsutövande befogenheter (prop. 2017/18:105 s. 63). Det kommer således att finnas rättslig grund för nödvändig behandling av personuppgifter vid de olika aktörernas utförande av ovan nämnda uppgifter enligt artikel 6.1 e och 6.3 dataskyddsförordningen.

När det gäller det eventuella integritetsintrång som behandlingen av personuppgifterna kan innebära ska det särskilt beaktas att en rektor enligt den föreslagna regleringen inte får besluta att en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan ska läsa ett eller flera ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner om inte eleven och elevens vårdnadshavare medger det. På motsvarande sätt får huvudmannen för en gymnasieskola inte för en enskild elev besluta att utbildningen ska fördelas på kortare tid än tre läsår, om inte eleven medger det. Det är vidare upp till vårdnadshavare för elever som vill gå en riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan att ansöka om detta. På motsvarande sätt är det upp till en elev som har fyllt 16 år och som vill gå en riksrekryterande spetsutbildning i gymnasieskolan att ansöka om detta (29 kap. 12 § skollagen). Det eventuella integritetsintrång som behandlingen kan innebära får därmed anses stå i rimlig proportion till den nytta som de bättre möjligheterna för eleverna att läsa på en högre nivå eller gå fram i snabbare studietakt innebär. Den föreslagna och planerade regleringen bedöms uppfylla mål av allmänt intresse, nämligen alla elevers rätt att utifrån sina egna förutsättningar kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål, och vara proportionell mot de legitima mål som eftersträvas.

Det bör vidare framhållas att relativt få elever bedöms beröras av förslagen och bedömningarna och att det därför kommer att bli fråga om en begränsad behandling av personuppgifter. Som framgår av avsnitt 10 är det dock svårt att närmare beräkna antalet. Läsåret 2022/23 var det i hela landet totalt 1 779 elever i gymnasieskolans första år som var yngre än förväntat om de påbörjat grundskolans årskurs 1 det år de fyllt sju år och läst samtliga grundskolans läsår utan att hoppa över någon årskurs. Skolverket bedömer att som minst 257 och som mest 1 866 elever i grundskolan läst ett eller flera ämnen i snabbare takt. Läsåret 2022/23 deltog vidare 1 152 elever i försöksverksamheten med riksrekryterande spetsutbildning i grundskolans högre årskurser och 1 113 elever deltog i försöksverksamheten med riksrekryterande gymnasial spetsutbildning. Som en jämförelse kan nämnas att det under läsåret fanns totalt 1 111 568 elever i grundskolan och 364 431 elever i gymnasieskolan.

Av principerna för behandling av personuppgifter i dataskyddsförordningen framgår vidare att uppgifterna ska behandlas på ett lagligt, korrekt och öppet sätt i förhållande till den registrerade (artikel 5.1 a). Även de grundläggande principerna om ändamålsbegränsning, uppgiftsminimering och lagringsminimering (artikel 5.1 b, 5.1 c och 5.1 e i dataskyddsförordningen) ska tillämpas. Om myndigheter eller huvudmän ska spara uppgifter i elektronisk form måste även den grundläggande principen om integritet och konfidentialitet (5.1 f i dataskyddsförordningen) beaktas.

Det är den personuppgiftsansvarige som ansvarar för och ska kunna visa att principerna följs (prop. 2017/18:218 s. 50).

En personuppgiftsansvarig måste vidare ha system som syftar till att kontrollera att endast behöriga personer behandlar känsliga personuppgifter som förekommer i den personuppgiftsansvariges verksamhet. Den personuppgiftsansvarige ska, med beaktande av den senaste utvecklingen, genomförandekostnaderna och behandlingens art, omfattning, sammanhang och ändamål samt riskerna, av varierande sannolikhetsgrad och allvar, för fysiska personers rättigheter och friheter, vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa en säkerhetsnivå som är lämplig i förhållande till risken (artikel 32.1). Säkerhetsåtgärderna ska alltså anpassas efter situationen.

Sammantaget bedöms att den personuppgiftsbehandling som förslagen och bedömningarna i denna lagrådsremiss kan ge upphov till är förenlig med dataskyddsförordningen och dataskyddslagen samt att det inte finns något behov av ytterligare dataskyddsreglering.

9 Ikraftträdande

Regeringens förslag: De förslag som lämnas i denna lagrådsremiss ska genomföras genom en lag om ändring i skollagen som ska träda i kraft den 2 juli 2024. Lagförslaget innehåller bl.a. bestämmelser om att undervisningen i grundskolan, specialskolan och sameskolan under vissa förutsättningar får omfatta kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner. Till följd av redan fattade beslut om ändringar i skollagen som innebär att utbildning i gymnasieskolan som påbörjas efter den 30 juni 2025 ska vara ämnesutformad och inte kursutformad, ska ytterligare en lag om ändring i skollagen beslutas som träder i kraft den 1 juli 2025 och som innebär att nu aktuella ändringar anpassas till ämnesutformningen av gymnasieskolan.

Promemorians förslag överensstämmer inte med regeringens förslag. I promemorian föreslås att ändringarna i skollagen ska träda i kraft den 3 juli 2023, utom de som är en följd av redan fattade beslut om att utbildning i gymnasieskolan som påbörjas efter den 30 juni 2025 ska vara ämnesutformad. De ändringarna föreslås i stället träda i kraft den 4 juli 2023 och tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025.

Remissinstanserna: *Specialpedagogiska skolmyndigheten, Göteborgs kommun* och *Malmö kommun* tillstyrker förslaget. *Malmö kommun* anger att den föreslagna tidsramen är rimlig, förutsatt att förutsättningar för verksamheterna är på plats inför ikraftträdandet.

Skälen för regeringens förslag: I denna lagrådsremiss föreslås ändringar i skollagen som innebär att elever ska kunna läsa på en högre nivå än vad deras ordinarie skolform kan erbjuda och i snabbare takt.

Det är angeläget att de nya bestämmelserna kan börja tillämpas så snart som möjligt så att elever som har behov av att studera på en högre nivå och i snabbare takt får möjlighet att göra det. Det är också lämpligt att de

nya bestämmelserna träder i kraft inför ett nytt läsår. Ändringarna i skollagen föreslås därför träda i kraft den 2 juli 2024.

Som framgår av avsnitt 5.4 trädde den 15 juli 2022 ändringar i skollagen i kraft som innebär att ämnesbetyg ersätter kursbetyg i gymnasieskolan. Utbildningen inom varje ämne ska alltså inte längre ges i form av en eller flera kurser, utan ett ämne ska bestå av en eller flera nivåer. Dessa ändringar ska tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. De förslag till ändringar i skollagen som lämnas i denna lagrådsremiss innebär bl.a. att nya bestämmelser införs i skollagen om att elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan under vissa förutsättningar får läsa kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner från och med den 2 juli 2024. Med anledning av den redan beslutade ämnesbetygsreformen behöver det införas ytterligare en lag om ändring i skollagen som träder i kraft den 1 juli 2025 och som innebär att de i denna lagrådsremiss föreslagna ändringarna anpassas till ämnesutformningen av gymnasieskolan. Det föreslås därför att ändringarna i skollagen genomförs genom två ändringslagar, dels en ändringslag som avser kurser i gymnasieskolan och som träder i kraft den 2 juli 2024, dels en ändringslag som avser ämnen i gymnasieskolan och som träder i kraft den 1 juli 2025.

10 Konsekvenser

Vilka berörs av förslagen och bedömningarna?

Elever i grundskolan, specialskolan, sameskolan och gymnasieskolan som är högrepresterande eller som har ett särskilt intresse och fallenhet för ett eller flera ämnen berörs av förslagen och bedömningarna i lagrådsremissen. Endast en mindre andel av alla elever i skolväsendet berörs, även om antalet elever som kan komma i fråga för att läsa på högre nivå och i snabbare takt kan förväntas öka jämfört med i dag. Den sannolika ökningen beror på att förslagen och bedömningarna generellt kommer att underlätta för huvudmännen att anpassa utbildningen efter elevernas förutsättningar samtidigt som spetsutbildningar blir ett permanent inslag i skolväsendet. Det gäller elever i grundskolan och gymnasieskolan hos offentliga huvudmän (kommuner och regioner) och hos enskilda huvudmän. Det gäller även elever i specialskolan och sameskolan, vilka är skolformer som har staten som huvudman. Det är svårt att närmare beräkna det antal elever som berörs av förslagen men Statens skolverk har tagit fram statistik över antalet elever i gymnasieskolans första år som läsåret 2018/19 var yngre än om de påbörjat grundskolans årskurs 1 det år de fyllt sju år och som läst samtliga grundskolans läsår utan att hoppa över någon årskurs. Läsåret 2022/23 var det i hela landet totalt 1 779 elever i gymnasieskolans första år (skolår 1) som var yngre än förväntat. Det finns ingen tillgänglig statistik över hur många elever i grundskolan som läst ett eller flera ämnen i snabbare takt. Skolverket bedömer dock antalet till som minst 257 och som mest 1 866.

För närvarande pågår en försöksverksamhet med riksrekryterande spetsutbildning i grundskolans högre årskurser och med riksrekryterande

gymnasial spetsutbildning i gymnasieskolan. Läsåret 2022/23 deltog 1 152 elever i årskurserna 7–9 i spetsutbildning inom grundskolan. Av dessa var 641 pojkar och 511 flickor. Samma läsår deltog totalt 1 113 elever, 609 män och 504 kvinnor, i försöksverksamheten i gymnasieskolan.

Förslagen och bedömningarna i lagrådsremissen berör även skolhuvudmän och personal i skolan som t.ex. lärare och rektorer. Läsåret 2022/23 bedrev 8 kommunala och 7 enskilda huvudmän vid totalt 20 grundskolor spetsutbildning. Gymnasiala spetsutbildningar anordnades samma läsår av 17 kommunala och 3 enskilda huvudmän vid totalt 20 gymnasieskolor. Antalet huvudmän som väljer att anordna spetsutbildning eller som kommer att ha möjlighet att ge elever tillfälle att läsa på högre nivå och i snabbare takt förväntas öka till följd av förslagen och bedömningarna i denna lagrådsremiss.

Även statliga myndigheter berörs av förslagen och bedömningarna i lagrådsremissen. Det gäller Specialpedagogiska skolmyndigheten och Sameskolstyrelsen, som på statens uppdrag anordnar utbildning i specialskolan respektive sameskolan. Även Skolverket, Statens skolinspektion, Universitetskanslersämbetet, universitet och högskolor, Centrala studie-stödsnämnden och Överklagandenämnden för studiestöd berörs av förslagen och bedömningarna.

Konsekvenser för kommuner

Förslagen och bedömningarna medför enbart en eventuell och ringa ny obligatorisk uppgift för kommunerna

Enligt den kommunala finansieringsprincipen ska beslut som innebär nya obligatoriska uppgifter för kommunerna som regel åtföljas av en statlig finansiering via det generella statsbidraget. Principen gäller när riksdagen, regeringen eller en myndighet fattar bindande beslut om ändrade regler för en verksamhet (prop. 2006/07:100 s. 221).

Borgholms och *Göteborgs kommuner* anger att de kostnader för kommunerna som kan uppstå med anledning av förslaget om att det ska vara möjligt att läsa ett ämne enligt gymnasieskolans ämnesplan i grundskolan (avsnitt 6.1) inte är försumbara. Göteborgs kommun anger också att även om de föreslagna åtgärderna är frivilliga för huvudmannen innebär intentionerna med förslagen en ökad grad av individanpassning i undervisningen. Det är gynnsamt ur ett elevperspektiv men innebär enligt kommunen samtidigt att kostnaderna för att organisera undervisningen ökar. Regeringen delar uppfattningen att skolledningarna, för att utnyttja de möjligheter som förslagen innebär, kan behöva avsätta tid och resurser för lärarnas planering av undervisningen eller för att organisatoriskt lösa samverkan mellan olika skolenheter med samma huvudman eller mellan skolenheter med olika huvudmän och i olika skolformer. Det bör dock understrykas att det inte införs några nya obligatoriska uppgifter för de kommunala huvudmännen. Huvudmännen har redan i dag en skyldighet att ge den ledning och stimulans som eleverna behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som

lätt uppfyller de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling (3 kap. 2 § skollagen). Förslagen och bedömningarna i lagrådsremissen ger huvudmännen fler verktyg för att tillgodose elevers behov av ledning och stimulans. För huvudmän som t.ex. av lokala skäl inte kan använda sig av dessa nya möjligheter är det viktigt att rektorn ser till att eleven på andra sätt får utmaningar i undervisningen som gör att eleven kommer längre i sin kunskapsutveckling.

Förslaget om att förutsättningarna för att det permanent ska kunna finnas riksrekryterande spetsutbildningar i grundskolan ska regleras (se avsnitt 6.2) och bedömningen att förutsättningarna för att det permanent ska kunna finnas riksrekryterande spetsutbildningar i gymnasieskolan bör regleras (se avsnitt 7.2) innebär inte att det kommer att införas några nya obligatoriska uppgifter för de kommunala huvudmännen. De kommuner som väljer att anordna sådana utbildningar kommer dock att få vissa merkostnader. Det har därför efter förslag i budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 16, bet. 2022/23:UbU1, rskr. 2022/23:108) för 2023 tillförts 20 miljoner kronor på anslaget 1:5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet, för verksamhet för att stimulera kvaliteten i och tillkomsten av spetsklasser. Anslaget beräknas öka med 45 miljoner kronor från och med 2024 för detta ändamål. Medlen får användas för statsbidrag. Kommunala skolhuvudmän som får tillstånd att bedriva riksrekryterande spetsutbildning (se avsnitt 7.2) bör alltså kunna få statsbidrag för verksamheten.

Som framgår av avsnitt 6.1 föreslår regeringen att det ska införas ett bemyndigande i skollagen för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om i vilken utsträckning ett beslut om att en elev ska läsa ett eller flera ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner ska anmälas till Skolinspektionen. Skälet är att information om bl.a. vilka kommunala huvudmän som låter sina grundskoleelever läsa enligt gymnasieskolans ämnesplaner kan vara av intresse, dels för Skolinspektionens möjligheter att bedriva tillsyn, dels för att få en nationell överblick. Det kan t.ex. vara befogat att följa upp reformen genom en tematisk granskning. Samtidigt är kommuner alltid huvudmän för såväl grundskola som gymnasieskola (2 kap. 2 § skollagen) och reformen bör inte tyngas av mer administration än nödvändigt. Som regeringen anför i avsnitt 6.1 skulle detta kunna tala för att en eventuell skyldighet för kommuner att anmäla till Skolinspektionen vilken utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner som bedrivs vid en viss skolenhet ska vara tidsbegränsad. Regeringens avsikt är att en sådan eventuellt kortvarig informationskyldighet ska kunna hanteras på ett kostnadseffektivt sätt. Kostnaden för detta bedöms därför bli försumbar och arbetsbördan ringa. En sådan informationskyldighet förutsätter också att en kommun har valt att använda sig av de verktyg som föreslås i denna lagrådsremiss för att uppfylla sin befintliga skyldighet att ge elever som lätt uppfyller de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling (3 kap. 2 § skollagen).

Sammanfattningsvis innebär förslagen och bedömningarna enbart en eventuell och ringa ny obligatorisk uppgift som inte ska åtföljas av ytterligare statlig finansiering.

Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

Den kommunala självstyrelsen regleras bl.a. i 14 kap. regeringsformen. Enligt 14 kap. 3 § regeringsformen bör en inskränkning i den kommunala självstyrelsen inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett inskränkningen. Innebörden av bestämmelsen är att en eventuell inskränkning i den kommunala självstyrelsen ska prövas mot en proportionalitetsprincip. Den slutliga bedömningen av hur denna prövning faller ut görs av riksdagen i samband med att riksdagen tar ställning i lagstiftningsärendet (prop. 2009/10:80 s. 296).

Förslagen och bedömningarna innebär inte några utökade skyldigheter för kommuner och regioner som påverkar den kommunala självstyrelsen. Förslagen och bedömningarna underlättar i stället för de kommunala huvudmännen att uppfylla befintliga skyldigheter enligt skolförfattningarna att tillgodose elevers behov av ledning och stimulans.

För det fall en kommun väljer att använda sig av de verktyg som föreslås i denna lagrådsremiss för att uppfylla nämnda befintliga skyldigheter innebär förslagen enbart en eventuell och ringa ny obligatorisk uppgift, i form av en eventuell informationsskyldighet i förhållande till Skolinspektionen. Som framgår ovan är avsikten att en sådan informationsskyldighet inte ska vara mer omfattande än nödvändigt för att uppfylla sitt syfte. Om en informationsskyldighet införs med stöd av det i avsnitt 6.1 föreslagna bemyndigandet i skollagen kommer den således att innebära en inskränkning i den kommunala självstyrelsen som inte går utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har motiverat inskränkningen, och inskränkningen kommer därmed att vara proportionell.

Konsekvenser för enskilda huvudmän

De flesta förslag och bedömningar i lagrådsremissen rör både offentliga och enskilda huvudmän. De bedömningar som görs i fråga om konsekvenser för kommunerna gäller också enskilda huvudmän för fristående skolor. Läsåret 2022/23 gick 180 127 elever i 831 fristående grundskolor som drevs av 186 enskilda huvudmän. Samma läsår gick 113 931 elever i 466 fristående gymnasieskolor som drevs av 97 enskilda huvudmän.

Friskolornas riksförbund ser mycket positivt på förslagen och anger att det är oerhört viktigt att även elever som behöver ytterligare stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling får det. Förbundet anser dock att de ekonomiska konsekvenserna för fristående skolor inte behandlas i promemorian. Regeringen vill framhålla att förslagen och bedömningarna inte innebär några nya obligatoriska uppgifter vare sig för de kommunala eller enskilda huvudmännen. Förslagen och bedömningarna, inklusive bedömningen om möjligheten att starta riksrekryterande spetsutbildningar i grundskolan, får därmed inte några särskilda ekonomiska konsekvenser för huvudmännen. De får i stället nya tänkbara tillvägagångssätt som är frivilliga att använda och därmed ökade möjligheter att uppfylla sina befintliga skyldigheter.

Som framgår av avsnitt 6.1 föreslår regeringen att det i skollagen ska införas ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om i vilken utsträckning en

rektors beslut om att en elev ska få läsa enligt gymnasieskolans ämnesplaner, ska anmälas till Skolinspektionen. Då det är Skolinspektionen som prövar enskildas ansökningar om att få godkännande som huvudman för gymnasieskola är det viktigt att Skolinspektionen får information om rektorsbeslut som innebär att en enskild huvudman för grundskola, som inte har ett godkännande att vara huvudman för gymnasieskola, ska anses ha ett sådant godkännande såvitt gäller sådana ämnen som eleven enligt rektorsbeslutet ska läsa enligt gymnasieskolans ämnesplaner. Även i övrigt kan det vara av intresse vilka elever i grundskolan som läser ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner, dels för Skolinspektionens möjligheter att bedriva tillsyn, dels för att få en nationell överblick. Det kan t.ex. vara befogat att följa upp reformen genom en tematisk granskning. Anmälningsskyldigheten kommer att inträda under förutsättning att bemyndigandet används. Regeringens avsikt är att informationskyldigheten ska kunna uppfyllas på ett kostnadseffektivt sätt. Kostnaden bedöms bli försumbar.

Förslagen bedöms inte få några negativa konsekvenser för konkurrensen mellan olika aktörer och för små företag. Viss konkurrens kan uppstå mellan huvudmän när det gäller att erbjuda en utbildning som attraherar elever. Den typen av konkurrens förekommer dock redan i dag när det gäller det ordinarie utbildningsutbudet inom grund- och gymnasieskolan. Vidare ska såväl små som stora enskilda huvudmän, om de uppfyller de villkor som föreslås i lagrådsremissen, få erbjuda studier enligt gymnasieskolans ämnesplaner i grundskolan. Förslagen och bedömningarna skapar möjligheter för en huvudman att erbjuda utbildning på en högre nivå genom samarbeten mellan olika huvudmän och skolformer. Det innebär att även små huvudmän som har svårt att på egen hand anordna viss utbildning får fler möjligheter att göra detta. Därmed innebär förslagen och bedömningarna att villkoren för små och stora huvudmän i detta avseende blir mer lika.

Konsekvenser för staten

Permanent och fler riksrekryterande spetsutbildningar får konsekvenser för Skolverket

I budgetpropositionen för 2023 anger regeringen att den avser att vidta åtgärder för att förbereda en permanentning och utökning av den pågående försöksverksamheten med riksrekryterande spetsutbildningar inom grundskolan och gymnasieskolan.

Vid en permanentning av möjligheten att bedriva spetsutbildning bör den begränsning av antalet spetsutbildningar som finns i dagens försöksverksamhet tas bort. Huvudmännen bör dock, på motsvarande sätt som i försöksverksamheten, behöva ansöka hos en myndighet om att få anordna riksrekryterande spetsutbildning, både i grundskolan och gymnasieskolan. I avsnitt 6.2 görs bedömningen att denna myndighet bör vara Skolverket. Det kan innebära en viss ökad arbetsbelastning för myndigheten och för detta utökades Skolverkets förvaltningsanslag med 5 miljoner kronor för 2023 och beräknas öka med samma belopp årligen därefter för arbete med att stärka kvaliteten i och tillkomsten av spetsklasser.

Som nämns ovan har riksdagen även avsatt medel för statsbidrag för att stimulera tillkomsten av och kvaliteten i spetsutbildningar. Skolverket har fått i uppdrag att administrera detta statsbidrag när det gäller försöksverksamheterna. Den eventuella ökade arbetsbelastning som hanteringen av statsbidraget innebär har bedömts ligga inom ramen för myndighetens förvaltningsanslag.

Skolinspektionen kan behöva hantera anmälningar om beslut om att en elev får läsa gymnasieämnena

Som nämns i avsnitt 3 har vissa myndigheter och organisationer fått tillfälle att yttra sig över ett utkast till lagrådsremiss. Med anledning av de synpunkter som *Skolinspektionen* framför föreslås i avsnitt 6.1 att ett bemyndigande ska införas i skollagen om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om i vilken utsträckning ett beslut om att en elev ska läsa ett eller flera ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner ska anmälas till Skolinspektionen. Förslaget innebär att Skolinspektionen kan få bättre möjligheter att utöva tillsyn över sådan utbildning. Det skapas också bättre förutsättningar för myndigheten att t.ex. genomföra en tematisk granskning. Den eventuella ökade arbetsbelastningen för myndigheten som förslaget kan innebära bedöms rymmas inom ramen för myndighetens förvaltningsanslag. När det gäller riksrekryterande spetsutbildningar bedömer regeringen i avsnitt 6.2 att Skolinspektionen kan få tillgång till den information som myndigheten behöver för sin tillsyn genom att begära in informationen från Skolverket, som bör få i uppdrag att lämna tillstånd för de riksrekryterande spetsutbildningarna.

Specialpedagogiska skolmyndigheten och Sameskolstyrelsen får inga ökade kostnader med anledning av förslagen

I avsnitt 6.1 föreslås att rektorn för en skolenhet i specialskolan eller sameskolan ska få besluta att en elev ska läsa ett eller flera ämnen på en eller flera nivåer enligt gymnasieskolans ämnesplaner. Som framgår ovan är staten huvudman för specialskolan och sameskolan. Utbildningen i specialskolan består av årskurs 1–10 och anordnas av Specialpedagogiska skolmyndigheten. Utbildningen i sameskolan, som omfattar årskurs 1–6, anordnas av Sameskolstyrelsen. Läsåret 2022/23 gick 784 elever i specialskolan och 186 elever i sameskolan.

Lagrådsremissens förslag innebär inte några nya obligatoriska uppgifter som kräver finansiering, utan ger i stället, på samma sätt som för kommunala och enskilda huvudmän, specialskolan och sameskolan möjlighet att bättre möta högpresterande och särbegåvade elevers behov av en väl anpassad undervisning. Det är redan ett krav enligt skollagen att elever som lätt uppfyller de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling (3 kap. 2 §). Som framgår av avsnitt 6.1 föreslår regeringen att det ska införas ett bemyndigande i

skollagen för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om i vilken utsträckning ett beslut om att en elev ska läsa ett eller flera ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner ska anmälas till Skolinspektionen. Skälet är att information om bl.a. vilka statliga huvudmän som låter sina grundskoleelever läsa enligt gymnasieskolans ämnesplaner kan vara av intresse, dels för Skolinspektionens möjligheter att bedriva tillsyn, dels för att få en nationell överblick. Det kan t.ex. vara befogat att följa upp reformen genom en tematisk granskning. Samtidigt ska staten som huvudman för specialskolan och sameskolan inte tyngas av mer administration än nödvändigt. Som regeringen anför i avsnitt 6.1 skulle detta kunna tala för att en eventuell skyldighet för staten som huvudman att anmäla till Skolinspektionen vilken utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner som bedrivs vid en viss skolenhet ska vara tidsbegränsad. Regeringens avsikt är att en sådan eventuellt kortvarig informationsskyldighet ska kunna hanteras på kostnadseffektivt sätt. Kostnaden för detta bedöms därför bli försumbar och arbetsbördan ringa. En sådan informationsskyldighet förutsätter också att staten som huvudman har valt att använda sig av de verktyg som föreslås i denna lagrådsremiss för att uppfylla sin befintliga skyldighet att ge elever som lätt uppfyller de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling (3 kap. 2 § skollagen).

Sammanfattningsvis innebär förslagen och bedömningarna enbart en eventuell och ringa ny obligatorisk uppgift som inte ska åtföljas av ytterligare finansiering.

De statligt finansierade universiteten och högskolorna kan i viss utsträckning påverkas av förslagen och bedömningarna

Utbildningar på grundnivå inom universitet och högskolor finansieras huvudsakligen via statliga anslag utifrån antalet studenter och deras prestation. Detta gäller även för studenter som samtidigt är elever i skolväsendet. Det är troligt att förslagen och bedömningarna i denna lagrådsremiss medför att individer snabbare och i större omfattning går vidare till studier på högskolenivå. Det innebär ökade kostnader för universitet och högskolor. Möjligheten att läsa högskolekurser blir tydligare och fler elever än i dag kan antas söka och antas till högskolekurser. Då varje ansökan från en elev i gymnasieskolan behöver hanteras manuellt kan lärosätens kostnader för antagning öka. Förslagen och bedömningarna kan dock förmodas omfatta en liten grupp elever som har särskilda förutsättningar att tillgodogöra sig högskoleutbildning. Dessutom bedöms endast ett fåtal högskolekurser bli aktuella för dessa elever. Eleverna kan också redan i dag ansöka och antas till högskolekurser. Eventuella administrativa kostnader kopplade till ansökningsprocessen bör därför kunna hanteras inom ramen för högskolornas befintliga anslag.

Förslagen och bedömningarna är positiva ur ett barnrätts- och elevperspektiv

Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) har alla barn samma rättigheter och lika värde (artikel 2). Konventionen fastslår också att vad som bedöms vara barnets bästa ska beaktas i första hand vid alla åtgärder som rör barn samt att alla barn har rätt att uttrycka sin mening i frågor som berör dem (artiklarna 3 och 12). Barn har enligt konventionen också rätt till utbildning (artikel 28). I skollagen anges att barnets bästa ska vara utgångspunkten i all utbildning enligt lagen (1 kap. 10 §).

Förslagen och bedömningarna i lagrådsremissen syftar till att öka likvärdigheten i utbildning inom skolväsendet och ge elever som snabbare når skolans mål större möjligheter att utvecklas och få tillräckliga utmaningar i sitt lärande, oavsett var i landet de bor. Det kommer att vara frivilligt för eleverna att ta del av dessa möjligheter. Förslagen tillgodoser vissa elevers behov av mer stimulans och utmanande undervisning och av att kunna få läsa på en högre nivå. Det finns ett antal elever som efterlyser de möjligheter som förslagen ger (se avsnitt 4). Några remissinstanser, bl.a. *Elevernas riksförbund*, uttrycker oro för att förslagen kan komma att påverka likvärdigheten på ett negativt sätt. Förbundet saknar förslag om hur ändringarna kommer alla elever lika tillhanda. Regeringen bedömer att förslagen om fjärrundervisning och entreprenad ger fler elever som vill kunna läsa på en högre nivå goda möjligheter att göra det utan att de behöver flytta. Dessutom innebär förslagen och bedömningarna att totalt sett betydligt fler elever får betydligt större möjligheter att läsa på högre nivå och i snabbare takt, inte minst inom ramen för en riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan eller gymnasieskolan.

Sammantaget bedöms förslagen och bedömningarna vara positiva för eleverna.

Förslagen och bedömningarna är även positiva ur ett funktionshinderperspektiv

Sverige har tillträtt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. I den konventionen anges att konventionsstaterna, för att förverkliga rätten till utbildning för personer med funktionsnedsättning utan diskriminering och på lika villkor, ska säkerställa ett sammanhållet utbildningssystem på alla nivåer och livslångt lärande. Konventionsstaterna ska också bl.a. säkerställa att personer med funktionsnedsättning inte utestängs från det allmänna utbildningssystemet på grund av funktionsnedsättning och att de, på samma villkor som andra, får tillgång till en inkluderande och kostnadsfri grundutbildning av kvalitet (artikel 24). Enligt skollagen ska alla elever ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som gäller, ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser (3 kap. 2 §).

Förslagen och bedömningarna i lagrådsremissen kan förväntas få positiva konsekvenser för alla elever som bedöms ha fallenhet och intresse för studier på högre nivå eller i snabbare takt. Detta gäller såväl elever utan som med funktionsnedsättningar.

Sammantaget bedöms förslagen och bedömningarna vara positiva ur ett funktionshinderperspektiv.

Konsekvenser för rektorer och lärare

I avsnitten 6 och 7 finns förslag och bedömningar som berör rektorer och lärare. Bland annat föreslås att rektorn för en skolenhet i grundskolan, specialskolan eller sameskolan ska få besluta att en elev ska få möjlighet att läsa på en högre nivå. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om avvikelser från bestämmelserna om den obligatoriska verksamhetens omfattning och förläggning för elever som läser på en högre nivå. Vidare föreslås att huvudmannen när det gäller en enskild elev ska få besluta att en utbildning inom ett nationellt program i gymnasieskolan ska fördelas på kortare tid än tre läsår, om eleven medger det (avsnitt 7.1). En huvudman kan delegera till rektorn att fatta ett sådant beslut. Om rektorn kommer att fatta nu nämnda typer av beslut medför det en viss arbetsinsats, som t.ex. planering av och samverkan när det gäller undervisningen, förande av betygskatalog m.m. Eftersom det kan antas bli fråga om förhållandevis få beslut för varje rektor bedöms arbetsinsatsen bli begränsad.

Lärare har en central roll när det gäller elever som studerar på en högre nivå. Legitimerade lärare har ansvar för den undervisning som de bedriver och elever som lätt uppfyller de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling (2 kap. 15 § och 3 kap. 2 § skollagen). Förslagen och bedömningarna i denna lagrådsremiss innebär att lärarna får fler möjligheter att erbjuda eleverna en passande utbildning och att lärarna själva kan få positiva utmaningar i sin profession. Det förutsätts att rektorn leder och fördelar arbetet så att lärarna får en rimlig arbetssituation.

Vid utarbetandet av förslagen och bedömningarna har risken för ökade krav på dokumentation och en ökning av andra arbetsuppgifter för huvudmannens personal noga vägts mot den nytta förslagen kommer att få för eleverna. Förslagen och bedömningarna förväntas få positiva effekter för elevernas kunskapsutveckling och huvudmannen ansvarar för att verksamheten planeras så att utbildning i enlighet med förslagen och bedömningarna kan erbjudas under goda förutsättningar för såväl elever som personal.

Förslagen och bedömningarna bedöms vara positiva för jämställdheten

Syftet med jämställdhetspolitiken är att ge lika rättigheter och möjligheter för kvinnor och män respektive flickor och pojkar att forma samhället och

sina egna liv. Diskrimineringslagen (2008:567) förbjuder diskriminering som har samband med kön och diskriminering får inte förekomma i skolan (1 kap. 4 § och 2 kap. 5 §). Varken förslagen eller bedömningarna i denna lagrådsremiss bedöms påverka könsfördelningen bland eleverna.

Flickor presterar generellt bättre som grupp i skolan än pojkar. Det finns stora skillnader i skolresultat mellan flickor och pojkar, där pojkar och unga män som grupp har lägre kunskapsresultat. Skolverkets uppskattning av hur många elever som läser i snabbare takt eller på högre nivå är som mest 1 866 elever, men har inte fördelats mellan könen. I försöksverksamheterna med spetsutbildning har något fler pojkar än flickor deltagit. Lagrådsremissens förslag bedöms komma både pojkar och flickor och kvinnor och män till del på jämlika villkor. Då utebliven stimulans kan leda till försämrade motivation och försämrade skolresultat och då något fler pojkar än flickor går spetsutbildningar kan förslagen att utöka möjligheterna att läsa i snabbare takt eller på högre nivå möjligtvis bidra till att glappet mellan flickors och pojkars kunskapsresultat på gruppnivå minskar något.

Förslagen, som innebär att elever ska kunna läsa på en högre nivå och i snabbare takt, innebär att både flickor och pojkar och kvinnor och män kan få tillräckliga utmaningar i sitt lärande. Förslagen bör också bidra till att båda könen i lika stor utsträckning kan få den ledning och stimulans i sitt lärande som de har rätt till. Inom de nuvarande spetsutbildningarna, där matematik och naturvetenskapliga ämnen dominerar, är antalet pojkar och män generellt högre än antalet flickor och kvinnor.

Förslagen och bedömningarna i lagrådsremissen om möjligheten att läsa på högre nivå omfattar många olika ämnen, och bör därmed bidra till att både pojkar och flickor och kvinnor och män vill ta del av studier på en högre nivå i någon form. Förslagen och bedömningarna bedöms alltså vara positiva för jämställdheten.

Förslagen och bedömningarna kan vara positiva för det integrationspolitiska målet och målet för regeringens politik mot utanförskap

Hur utbildning och undervisning är utformade påverkar nyanlända elevers möjligheter att uppnå goda kunskapsresultat och fullfölja sin skolgång. Elever som är nyanlända eller som har gått kort tid i svensk skola kan ha svårigheter i många ämnen på grund av brister i svenska språket. Samtidigt kan eleverna ha en stark utbildningsbakgrund och ha kommit långt i vissa ämnen. Förslagen och bedömningarna i lagrådsremissen kan innebära att elever får större utmaningar och möjlighet till kunskapsutveckling i ämnen där svenska språket är av mindre betydelse. Förslagen och bedömningarna kan således bidra till att främja elevers lärande och kunskapsresultat genom att ge dem bättre förutsättningar att lyckas med sina studier. Det bidrar på längre sikt till att stärka deras förutsättningar för etablering på arbetsmarknaden och förbättrad integration i samhället.

Utbildning och undervisningens utformning är också viktiga för målet för regeringens politik mot utanförskap. Enligt skollagen ska i hela utbildningen inom skolväsendet hänsyn tas till elevers olika behov. Elever

ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen (1 kap. 4 §). Genom att barn och unga ges bättre förutsättningar att uppnå goda kunskapsresultat och ökad studiemotivation, läggs grunden för att människors trygghet och livschanser ska öka. I skolans uppdrag ingår att stödja elever som har svagare socioekonomisk bakgrund och begränsat stöd hemifrån så att de kan uppnå sin fulla potential inom ramen för utbildningen. Förslagen och bedömningarna i lagrådsremissen kan bidra till att alla elever som vill och har fallenhet för det får läsa i snabbare takt och på högre nivå. Förslagen och bedömningarna kommer således att gynna även elever som har svagare socioekonomisk bakgrund och begränsat stöd hemifrån eftersom möjligheterna för skolan att ge stöd utifrån elevers behov ökar.

Konsekvenser för Sveriges medlemskap i Europeiska unionen

Förslagen berör frågor om personuppgiftsbehandling, som regleras i EU-rätten genom EU:s dataskyddsförordning. En dataskyddsanalys finns i avsnitt 8. Den personuppgiftsbehandling som kommer att vara nödvändig med anledning av förslagen bedöms vara förenlig med EU-rätten.

11 Författningskommentar

11.1 Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800)

7 kap. Skolplikt och rätt till utbildning

Deltagande i utbildning

Närvaro

17 § En elev i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan eller sameskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli.

Den obligatoriska verksamheten får omfatta högst 190 dagar per läsår och åtta timmar eller, i förskoleklassen och de två lägsta årskurserna, sex timmar per dag. Sådan verksamhet får inte förläggas till lördagar, söndagar eller andra helgdagar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avvikelser från andra stycket för

1. elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan som läser på en högre nivå och även i andra fall för elever i specialskolan, och

2. elever i anpassade grundskolan.

Om en elev i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan eller sameskolan utan giltigt skäl uteblir från den obligatoriska verksamheten, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver elevens vårdnadshavare inte informeras samma dag.

I paragrafen regleras elevernas skyldighet att delta i utbildning i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan.

Tredje stycket innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om avvikelser från andra stycket, som reglerar utbildningens omfattning och förläggning, för elever i anpassade grundskolan och specialskolan. En ändring görs i stycket så att bemyndigandet utvidgas till att även omfatta föreskrifter om sådana avvikelser för elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan som läser på en högre nivå. I övrigt görs redaktionella och språkliga ändringar. Med formuleringen "läser på en högre nivå" avses studier på en nivå som ligger över den aktuella skolformen, t.ex. att läsa kurser enligt gymnasieskolans ämnesplan eller i högskolan.

I övrigt görs en språklig ändring.

Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

10 kap. Grundskolan

Kapitlets innehåll

1 § I detta kapitel finns

- allmänna bestämmelser (2–13 §§),
- bestämmelser om betyg (14–23 §§),
- bestämmelser om lovskola (23 a–23 f §§),
- *bestämmelser om utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner (23 g–23 i §§)*,
- bestämmelser om grundskola med offentlig huvudman (24–34 §§), och
- bestämmelser om fristående grundskola (35–41 §§).

I paragrafen beskrivs innehållet i 10 kap. om grundskolan.

Paragrafen ändras genom att det i en ny strecksats anges att det i kapitlet finns bestämmelser om utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Ämnen

4 § Undervisningen ska omfatta följande ämnen:

- bild,
- engelska,
- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- matematik,
- musik,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- slöjd,
- svenska eller svenska som andraspråk, och
- teknik.

Härutöver ska det som ämnen finnas moderna språk som ska erbjudas varje elev inom ramen för språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål.

Vidare ska det finnas skolans val. Skolans val får omfatta ett lokalt tillval, om Statens skolverk har godkänt en plan för undervisningen.

Av 6 § 2 och 23 g § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka ämnen som grundskolans elever ska få undervisning i.

I *fjärde stycket*, som är nytt, finns en upplysning om att det av 6 § 2 och 23 g § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Övervägandena finns i avsnitten 6.1 och 6.2.

Ytterligare bemyndiganden om undervisningens innehåll och omfattning

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. undervisningstid utöver vad som följer av 5 §,
2. avvikelser från 4 § och från timplanen för *särskilda riksrekryterande utbildningar där undervisningen fördjupas eller breddas i ett eller flera ämnen eller undervisning bedrivs i en eller flera kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner (riksrekryterande spetsutbildningar)*, för fristående skolor med särskild pedagogisk inriktning och för *andra* särskilda utbildningar,
3. andra begränsade avvikelser från 4 § och från timplanen utöver vad som följer av 3 kap. 12 § (anpassad studiegång) eller 7 kap. 9 § andra stycket (integrerad undervisning), om det finns särskilda skäl, och
4. undantag från skyldigheten att tillämpa timplanen.

Paragrafen innehåller bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om undervisningens innehåll och omfattning i grundskolan.

Bemyndigandet i *andra punkten*, som avser föreskrifter om avvikelser från bestämmelserna om vilka ämnen undervisningen i grundskolan ska omfatta och från timplanen, ändras så att det framgår att avvikelser även får göras för sådana särskilda utbildningar som benämns riksrekryterande spetsutbildningar. Sådana utbildningar utmärks av att undervisningen fördjupas eller breddas i ett eller flera ämnen eller att undervisningen bedrivs i en eller flera kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner. Bestämmelser om betygssättning i spetsutbildningarna finns i 23 i §. En bestämmelse som utökar möjligheterna till fjärrundervisning i utbildningarna finns i 21 kap. 3 § första stycket och i 23 kap. 12 b § finns en bestämmelse om möjligheter att överlämna viss undervisning i utbildningarna på entreprenad.

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner

23 g § *Rektorn för en skolenhet i grundskolan får besluta att en elev ska läsa en eller flera kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och eleven och elevens vårdnadshavare medger det. Om eleven eller elevens vårdnadshavare tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla.*

Om det är fråga om en fristående skola ska godkännandet som huvudman för utbildningen vid skolenheten enligt 2 kap. 5 § även anses omfatta sådana kurser som anges i första stycket, om

1. undervisningen i kurserna bedrivs av lärare som är anställda av huvudmannen och uppfyller kraven på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 §, eller
2. uppgifter som avser undervisning i kurserna överlämnas på entreprenad enligt 23 kap. 12 a §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om i vilken utsträckning ett beslut enligt första stycket ska anmälas till Statens skolinspektion.

I paragrafen, som är ny, finns bestämmelser om utbildning i grundskolan enligt gymnasieskolans ämnesplaner. Motsvarande bestämmelser när det gäller specialskolan och sameskolan finns i 12 kap. 23 a § första stycket respektive 13 kap. 21 c § första stycket.

Enligt *första stycket* får rektorn för en skolenhet i grundskolan besluta att en elev ska läsa en eller flera kurser enligt gymnasieskolans ämnespla-

ner. Av 2 kap. 10 § framgår att rektorn får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid skolenheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fatta sådana beslut. Med skolenhet avses enligt 1 kap. 3 § av huvudman för annan skolform än förskola organiserad enhet som omfattar verksamhet i en eller flera skolbyggnader som ligger nära varandra och till enheten knuten verksamhet som inte bedrivs i någon skolbyggnad.

I gymnasieskolan ska det finnas en ämnesplan för varje ämne i ett nationellt program och i vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år. Utbildningen inom varje ämne ges i form av en eller flera kurser (16 kap. 21 och 23 §§ och 17 a kap. 11 och 12 §§).

Av stycket framgår vidare att det är en förutsättning för att eleven ska få läsa en gymnasiekurs att eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna. Det ska alltså göras en individuell bedömning av elevens förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Ytterligare en förutsättning är att eleven och elevens vårdnadshavare medger att eleven läser kursen. Om eleven eller elevens vårdnadshavare tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla för tiden därefter. Bestämmelser om betygssättning i nu aktuella kurser finns i 23 i §.

Om det är fråga om en fristående skola som bedriver grundskoleutbildning ska enligt *andra stycket* under vissa omständigheter godkännandet som huvudman för utbildningen vid skolenheten enligt 2 kap. 5 § även anses omfatta de kurser som en elev läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Av *första punkten* framgår att de aktuella kurserna omfattas av godkännandet som huvudman för utbildningen vid skolenheten enligt 2 kap. 5 § om undervisningen i kurserna bedrivs av lärare som är anställda av huvudmannen och uppfyller kraven på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 §. I 2 kap. 13–22 §§ finns bestämmelser om vilka som får bedriva undervisning i skolväsendet och om anställning av lärare. Huvudregeln i 2 kap. 13 § första stycket är att endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen. Regeringen har meddelat föreskrifter om behörighet i förordningen (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare. Det finns bestämmelser om undantag från huvudregeln i 2 kap. 13 § första stycket i 2 kap. 17–19 §§. Dessa undantagsregler är inte tillämpliga i nu aktuellt fall då en förutsättning för att godkännandet som huvudman för en fristående skola ska omfatta kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner enligt förevarande punkt är att undervisningen i kurserna bedrivs av huvudmannens egna lärare och att dessa lärare är legitimerade och behöriga för undervisningen.

Huvudmannens godkännande för utbildningen vid skolenheten kan enligt *andra punkten* anses omfatta de kurser elever läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner, om de uppgifter som avser undervisning i kurserna överlämnas på entreprenad enligt 23 kap. 12 a §. Av den paragrafen framgår att undervisning i kurserna under vissa förutsättningar får överlämnas på entreprenad till en annan huvudman för en grundskola, till staten i egenkap av huvudman för specialskolan och sameskolan eller till en huvudman för en gymnasieskola.

I *tredje stycket* finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om i vilken

utsträckning rektorns beslut att en elev ska läsa en eller flera kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner ska anmälas till Skolinspektionen.

Övervägandena finns i avsnitten 6.1 och 6.2.

23 h § *Av 6 § 2 framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avvikelser från 4 § och från timplanen för riksrekryterande spetsutbildningar.*

Om en riksrekryterande spetsutbildning bedrivs vid en fristående skola som bedriver grundskoleutbildning ska godkännandet som huvudman för utbildningen vid skolenheten enligt 2 kap. 5 § även anses omfatta sådana kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner som erbjuds i spetsutbildningen. Detta gäller dock bara om undervisningen i kurserna bedrivs av lärare som är anställda av huvudmannen och uppfyller kraven på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 §.

Paragrafen är ny. Den innehåller bestämmelser om riksrekryterande spetsutbildningar i grundskolan.

Första stycket innehåller en upplysning om att det i 6 § 2 finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om avvikelser från bestämmelserna om vilka ämnen undervisningen i grundskolan ska omfatta och om timplanen för särskilda riksrekryterande spetsutbildningar. Sådana utbildningar utmärks av att undervisningen fördjupas eller breddas i ett eller flera ämnen eller att undervisning bedrivs i en eller flera kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Av *andra stycket* framgår att om spetsutbildningen bedrivs vid en fristående skola som bedriver grundskoleutbildning ska godkännandet som huvudman för utbildningen vid skolenheten enligt 2 kap. 5 § även anses omfatta sådana kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner som erbjuds i spetsutbildningen. Det är dock ett krav att undervisningen i kurserna bedrivs av lärare som är anställda av huvudmannen och uppfyller kraven på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 §. I fråga om kopplingen till den paragrafen, se kommentaren till 23 g §.

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

23 i § *Kurser som en elev i grundskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner enligt 23 g § eller i en riksrekryterande spetsutbildning enligt 6 § 2 ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.*

Paragrafen är ny och innehåller bestämmelser om betygssättning när en elev i grundskolan läser kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Av paragrafen framgår att kurser som en elev i grundskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner, antingen efter ett sådant beslut av rektorn som avses i 23 g § eller i en sådan riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan som avses i 6 § 2, ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan. Bestämmelser om betyg i gymnasieskolan finns i 15 kap. 21–29 §§ och i 8 kap. gymnasieförordningen (2010:2039).

Motsvarande bestämmelser om betygssättning när en elev i specialskolan respektive sameskolan läser kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner finns i 12 kap. 23 a § andra stycket respektive 13 kap. 21 c § andra stycket.

Övervägandena finns i avsnitten 6.1 och 6.2.

12 kap. Specialskolan

Kapitlets innehåll

1 § I detta kapitel finns

- allmänna bestämmelser (2–13 a §§),
- bestämmelser om betyg (14–23 §§),
- bestämmelser om utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner (23 a §), och
- bestämmelser om huvudmannens skyldigheter i särskilda fall (24–26 §§).

I paragrafen beskrivs innehållet i 12 kap. om specialskolan.

Paragrafen ändras genom att det i en ny strecksats anges att det i kapitlet finns bestämmelser om utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Ämnen

4 § Undervisningen ska omfatta följande ämnen:

- bild,
- engelska,
- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- matematik,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- rörelse och drama eller musik,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- slöjd,
- svenska eller svenska som andraspråk,
- teckenspråk, och
- teknik.

För hörande elever gäller att ämnet musik ersätter ämnet rörelse och drama. För elever som tagits emot enligt 7 kap. 6 § första stycket 1 och 3 gäller att ämnet svenska ersätter ämnet teckenspråk, om dessa elever inte har behov av teckenspråk.

Härutöver ska det som ämnen finnas moderna språk som ska erbjudas varje elev inom ramen för språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål.

Vidare ska det finnas skolans val.

Av 23 a § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka ämnen som specialskolans elever ska få undervisning i.

I femte stycket, som är nytt, finns en upplysning om att det av 23 a § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner

23 a § Rektorn för en skolenhet i specialskolan får besluta att en elev ska läsa en eller flera kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och eleven och elevens vårdnadshavare medger det. Om eleven eller elevens vårdnadshavare tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla.

Kurser som en elev i specialskolan läser enligt första stycket ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

I paragrafen, som är ny, finns bestämmelser om utbildning i specialskolan enligt gymnasieskolans ämnesplaner. Motsvarande bestämmelser när det gäller grundskolan och sameskolan finns i 10 kap. 23 g § första stycket och 23 i § respektive 13 kap. 21 c §.

Enligt första stycket får rektorn för en skolenhet i specialskolan besluta att en elev ska läsa en eller flera kurser enligt gymnasieskolans ämnespla-

ner. Av 2 kap. 10 § framgår att rektorn får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid skolenheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fatta sådana beslut. Med skolenhet avses enligt 1 kap. 3 § av huvudman för annan skolform än förskola organiserad enhet som omfattar verksamhet i en eller flera skolbyggnader som ligger nära varandra och till enheten knuten verksamhet som inte bedrivs i någon skolbyggnad.

I gymnasieskolan ska det finnas en ämnesplan för varje ämne i ett nationellt program och i vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år. Utbildningen inom varje ämne ges i form av en eller flera kurser (16 kap. 21 och 23 §§ och 17 a kap. 11 och 12 §§).

Av stycket framgår vidare att det är en förutsättning för att eleven ska få läsa en gymnasiekurs att eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna. Det ska alltså göras en individuell bedömning av elevens förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Ytterligare en förutsättning är att eleven och elevens vårdnadshavare medger att eleven får läsa kursen. Om eleven eller elevens vårdnadshavare tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla för tiden därefter.

Andra stycket innehåller en bestämmelse om att kurser som en elev i specialskolan efter beslut av rektorn läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner ska betygsättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan. Bestämmelser om betyg i gymnasieskolan finns i 15 kap. 21–29 §§ och i 8 kap. gymnasieförordningen.

I 21 kap. 3 § första stycket finns en bestämmelse om att fjärrundervisning får användas för en elev i specialskolan i kurser som eleven läser enligt gymnasieskolans ämnesplan. I 23 kap. 12 a § finns en bestämmelse om möjligheter att överlämna undervisning i kurserna på entreprenad.

Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

13 kap. Sameskolan

Kapitlets innehåll

- 1 § I detta kapitel finns
- allmänna bestämmelser (2–14 §§),
 - bestämmelser om betyg (15–21 a §§),
 - *bestämmelser om utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner (21 c §), och*
 - bestämmelser om huvudmannens skyldigheter i särskilda fall (22–24 §§).

I paragrafen beskrivs innehållet i 13 kap. om sameskolan.

Paragrafen ändras genom att det i en ny strecksats anges att det i kapitlet finns bestämmelser om utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Ämnen

- 4 § Undervisningen ska omfatta följande ämnen:
- bild,
 - engelska,
 - hem- och konsumentkunskap,
 - idrott och hälsa,
 - matematik,
 - musik,
 - naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
 - samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
 - samiska,
 - slöjd,
 - svenska eller svenska som andraspråk, och

– teknik.

Härutöver ska det som ämnen finnas moderna språk som ska erbjudas varje elev inom ramen för språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål.

Vidare ska det finnas skolans val.

Av 21 c § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka ämnen som sameskolans elever ska få undervisning i.

I fjärde stycket, som är nytt, finns en upplysning om att det av 21 c § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner

21 c § *Rektorn för en skolenhet i sameskolan får besluta att en elev ska läsa en eller flera kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och eleven och elevens vårdnadshavare medger det. Om eleven eller elevens vårdnadshavare tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla.*

Kurser som en elev i sameskolan läser enligt första stycket ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

I paragrafen, som är ny, finns bestämmelser om utbildning i sameskolan enligt gymnasieskolans ämnesplaner. Motsvarande bestämmelser när det gäller grundskolan och specialskolan finns i 10 kap. 23 g § första stycket och 23 i § respektive 12 kap. 23 a §.

Enligt första stycket får rektorn för en skolenhet i sameskolan besluta att en elev ska läsa en eller flera kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner. Av 2 kap. 10 § framgår att rektorn får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid skolenheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fatta sådana beslut. Med skolenhet avses enligt 1 kap. 3 § av huvudman för annan skolform än förskola organiserad enhet som omfattar verksamhet i en eller flera skolbyggnader som ligger nära varandra och till enheten knuten verksamhet som inte bedrivs i någon skolbyggnad.

I gymnasieskolan ska det finnas en ämnesplan för varje ämne i ett nationellt program och i vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år. Utbildningen inom varje ämne ges i form av en eller flera kurser (16 kap. 21 och 23 §§ och 17 a kap. 11 och 12 §§).

Av stycket framgår vidare att det är en förutsättning för att eleven ska få läsa en gymnasiekurs att eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna. Det ska alltså göras en individuell bedömning av elevens förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Ytterligare en förutsättning är att eleven och elevens vårdnadshavare medger att eleven får läsa kursen. Om eleven eller elevens vårdnadshavare tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla för tiden därefter.

Andra stycket innehåller en bestämmelse om att kurser som en elev i sameskolan efter beslut av rektorn läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan. Bestämmelser om betyg i gymnasieskolan finns i 15 kap. 21–29 §§ och i 8 kap. gymnasieförordningen.

I 21 kap. 3 § första stycket finns en bestämmelse om att fjärrundervisning får användas för en elev i sameskolan i kurser som eleven läser enligt

gymnasieskolans ämnesplaner. I 23 kap. 12 a § finns en bestämmelse om möjligheter att överlämna undervisning i kurserna på entreprenad.

Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

16 kap. Utbildning på nationella program i gymnasieskolan

15 a § Huvudmannen får för en enskild elev besluta att en utbildning ska fördelas på kortare tid än tre läsår, om eleven medger det. Om eleven tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla.

Paragrafen är ny. Den innehåller bestämmelser om att utbildningen på ett nationellt program i gymnasieskolan får fördelas på kortare tid än tre läsår.

Huvudregeln, att ett nationellt program i gymnasieskolan ska omfatta tre läsår, framgår av 15 § första stycket. I andra och tredje styckena i samma paragraf finns bestämmelser om att huvudmannen får besluta att utbildningen får fördelas på längre eller kortare tid.

I förevarande paragraf anges att huvudmannen för en enskild elev får besluta att en utbildning ska fördelas på kortare tid än tre läsår. Av 7 kap. 5–7 §§ kommunallagen (2017:725) framgår att huvudmannen får uppdra åt en anställd, t.ex. rektorn, att fatta sådana beslut. Bestämmelsen innebär inte att den garanterade undervisningstiden enligt 18 § inskränks. Även en elev som efter ett särskilt beslut av huvudmannen får genomgå gymnasieskolan på kortare tid har alltså rätt till det minsta antal undervisningstimmor som föreskrivs i lagen.

Av paragrafen framgår också att huvudmannen får besluta att en enskild elevs utbildning ska fördelas på kortare tid än tre läsår endast om eleven medger det. Huvudmannens beslut upphör att gälla om eleven tar tillbaka sitt medgivande. Huvudmannen måste då ge eleven möjlighet att återgå till att genomgå det nationella programmet på tre läsår.

Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

21 kap. Fjärrundervisning i vissa skolformer

3 § Fjärrundervisning får användas för en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan i kurser som eleven läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

I övrigt får fjärrundervisning användas i de skolformer som anges i 2 § bara om

1. det för viss undervisning inte finns någon lärare inom huvudmannens skolenhet som uppfyller kraven på legitimation och behörighet enligt 2 kap. 13 § och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan,

2. det, när det gäller integrerad samisk undervisning i grundskolan, inte finns någon lämplig lärare inom huvudmannens skolenhet som kan bedriva den integrerade samiska undervisningen och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan, eller

3. elevunderlaget för en viss skolenhet är så begränsat att ordinarie undervisning inom skolenheten leder till betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för huvudmannen.

I paragrafen anges de grundläggande förutsättningarna för att fjärrundervisning ska få användas.

I paragrafen införs ett nytt *första stycke*. Det innebär att fjärrundervisning får användas för en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan i kurser som eleven läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner. Det kan vara fråga om en elev som läser en eller flera sådana kurser enligt ett sådant beslut av rektorn som regleras i 10 kap. 23 g § första stycket, 12 kap.

23 a § eller 13 kap. 21 c §. Det kan också vara fråga om en elev som läser en eller flera sådana kurser inom ramen för en riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan enligt 10 kap. 6 § 2.

Paragrafens hittillsvarande första stycke blir därmed paragrafens *andra stycke*. Genom ändringen i det stycket tydliggörs att fjärrundervisning i andra fall än som anges i första stycket bara får användas i de skolformer som anges i 2 §, dvs. i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan, om något av de krav som anges i förevarande stycke är uppfyllt.

Ändringarna innebär att en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan som läser enligt gymnasieskolans ämnesplan kan få fjärrundervisning även om det finns en legitimerad och behörig lärare inom huvudmannens skolenhet och även om elevunderlaget för skolenheten inte är begränsat.

Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

När fjärrundervisning får användas i vissa obligatoriska skolformer

4 § I grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan får fjärrundervisning användas endast i ämnena

- engelska,
- matematik,
- moderna språk,
- modersmål,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- samiska,
- svenska,
- svenska som andraspråk,
- teckenspråk, och
- teknik.

I grundskolan får fjärrundervisning även användas för extra studietid och integrerad samisk undervisning.

Av 3 § första stycket framgår att fjärrundervisning även får användas i kurser som en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Paragrafen innehåller en uppräkningslista av vilka ämnen som fjärrundervisning får användas i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan.

I det nya tredje stycket finns en upplysning om att det av 3 § första stycket framgår att fjärrundervisning även får användas i kurser som en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

23 kap. Entreprenad och samverkan

Staten får utföra vissa uppgifter på entreprenad

4 § Staten får som huvudman för specialskolan och sameskolan endast utföra sådana uppgifter på entreprenad som

1. avses i 12 a eller 15 §, eller
2. avser fjärrundervisning enligt 16 § i ett sådant ämne eller i en sådan verksamhet som avses i 12 a eller 15 §.

I paragrafen regleras i vilken omfattning som staten får utföra uppgifter på entreprenad.

Att staten är huvudman för specialskolan och sameskolan framgår av 2 kap. 4 §. Ändringen i paragrafen innebär att staten även får utföra sådana uppgifter på entreprenad som avses i 12 a §, dvs. uppgifter som avser undervisning i en kurs enligt gymnasieskolans ämnesplan eller fjärrundervisning i en sådan kurs.

Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

12 a § Uppgifter inom grundskolan, specialskolan och sameskolan som avser undervisning i en kurs enligt gymnasieskolans ämnesplan enligt 10 kap. 23 g §, 12 kap. 23 a § eller 13 kap. 21 c § får överlämnas på entreprenad till

- 1. en huvudman för grundskola,*
- 2. staten som huvudman för specialskolan eller sameskolan, eller*
- 3. en huvudman för gymnasieskola.*

Första stycket gäller under förutsättning att undervisningen i kursen bedrivs av lärare som uppfyller kraven på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 §.

Om uppgifter överlämnas på entreprenad enligt första stycket får även uppgifter som avser fjärrundervisning i kursen överlämnas till samma huvudman på entreprenad enligt 16 §.

I paragrafen, som är ny, regleras en huvudmans möjligheter att överlämna viss undervisning i grundskolan, specialskolan eller sameskolan på entreprenad.

Uppgifter som avser undervisning i en kurs enligt gymnasieskolans ämnesplan får enligt *första stycket* överlämnas på entreprenad inom grundskolan, specialskolan och sameskolan. Det ska vara fråga om undervisning av en elev som enligt ett sådant beslut av rektorn som regleras i 10 kap. 23 g § första stycket, 12 kap. 23 a § eller 13 kap. 21 c § får läsa kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Uppgifterna får endast överlämnas till en utförare som är huvudman för en grundskola, till staten som huvudman för specialskolan och sameskolan eller en huvudman för gymnasieskola. Av 2 kap. 2 och 5 §§ framgår att kommuner och enskilda som har godkänts som huvudmän kan vara huvudmän för grundskolan. I 2 kap. 4 § anges att staten är huvudman för specialskolan och sameskolan. Av 2 kap. 2, 3 och 5 §§ framgår att kommuner och regioner samt enskilda som har godkänts som huvudmän kan vara huvudmän för gymnasieskola.

En förutsättning för att uppgifterna ska få lämnas över på entreprenad är enligt *andra stycket* att undervisningen i kursen bedrivs av lärare som uppfyller kraven på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 §. Enligt 2 kap. 13 § första stycket får endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning bedriva undervisningen. Regeringen har meddelat föreskrifter om behörighet i förordningen (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare. Hänvisningen i första stycket till 2 kap. 13 § innebär att varken undantagsbestämmelserna i 2 kap. 17–19 §§ eller de särskilda bestämmelserna i förevarande kapitel 7 § andra meningen om vilka som får undervisa vid entreprenad gäller när undervisning i en kurs enligt gymnasieskolans ämnesplan överlämnas på entreprenad inom grundskolan, specialskolan eller sameskolan. En huvudman för exempelvis en grundskola kan alltså bara lämna över undervisning i en kurs enligt gymnasieskolans ämnesplan på entreprenad till en annan huvudman för en grundskola, till staten i egenkap av huvudman för en specialskola eller en sameskola eller till en huvudman för en gymnasieskola, om den undervisning som bedrivs på

entreprenad bedrivs av legitimerade lärare som är behöriga för undervisningen i kursen.

I *tredje stycket* anges att om uppgifter överlämnas på entreprenad enligt första stycket får även uppgifter som avser fjärrundervisning i kursen enligt gymnasieskolans ämnesplan överlämnas till samma huvudman på entreprenad enligt 16 §. I 16 § anges att uppgifter som avser fjärrundervisning enligt 21 kap. får överlämnas till en annan huvudman inom skolväsendet på entreprenad inom grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan.

Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

12 b § Alla uppgifter i en riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan, utom uppgifter som avser undervisning i sådana ämnen där undervisningen fördjupas eller breddas eller i kurser som läses enligt gymnasieskolans ämnesplaner, får överlämnas till en annan huvudman inom grundskolan på entreprenad.

Paragrafen är ny. Den innehåller en bestämmelse om en huvudmans möjligheter att överlämna vissa uppgifter i en riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan på entreprenad.

Enligt paragrafen får alla uppgifter i en riksrekryterande spetsutbildning, utom uppgifter som avser undervisning i sådana ämnen där undervisningen fördjupas eller breddas eller i kurser som läses enligt gymnasieskolans ämnesplaner, överlämnas på entreprenad. Med riksrekryterande spetsutbildning avses en sådan utbildning som omfattas av föreskrifter som meddelats med stöd av 10 kap. 6 § 2. Med utbildning avses enligt 1 kap. 3 § verksamhet som bedrivs av en huvudman enligt skollagen inom vilken barn eller elever deltar i undervisning och andra aktiviteter. Det är alltså annan undervisning än undervisning i ämnen där undervisningen fördjupas eller breddas eller i kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner, och andra aktiviteter än undervisning, som får överlämnas på entreprenad i den riksrekryterande spetsutbildningen.

Uppgifterna får endast överlämnas till en utförare som är huvudman inom grundskolan. Av 2 kap. 2 och 5 §§ framgår att kommuner och enskilda som har godkänts som huvudmän kan vara huvudmän för grundskolan.

Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

11.2 Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800)

10 kap. Grundskolan

Ämnen

4 § Undervisningen ska omfatta följande ämnen:

- bild,
- engelska,
- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- matematik,
- musik,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- slöjd,

- svenska eller svenska som andraspråk, och
- teknik.

Härutöver ska det som ämnen finnas moderna språk som ska erbjudas varje elev inom ramen för språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål.

Vidare ska det finnas skolans val. Skolans val får omfatta ett lokalt tillval, om Statens skolverk har godkänt en plan för undervisningen.

Av 6 § 2 och 23 g § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta *ämnen* enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka ämnen som grundskolans elever ska få undervisning i och en upplysning om att det av 6 § 2 och 23 g § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

I *fyärde stycket* görs en ändring så att ordet kurser byts ut mot ordet ämnen. I gymnasieskolan kan ordet ämne avse alla nivåer som ingår i ämnet.

Övervägandena finns i avsnitt 9.

Ytterligare bemyndiganden om undervisningens innehåll och omfattning

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. undervisningstid utöver vad som följer av 5 §,
2. avvikelser från 4 § och från timplanen för särskilda riksrekryterande utbildningar där undervisningen fördjupas eller breddas i ett eller flera ämnen eller undervisning bedrivs i *ett* eller flera *ämnen* enligt gymnasieskolans ämnesplaner (riksrekryterande spetsutbildningar), för fristående skolor med särskild pedagogisk inriktning och för andra särskilda utbildningar,
3. andra begränsade avvikelser från 4 § och från timplanen utöver vad som följer av 3 kap. 12 § (anpassad studiegång) eller 7 kap. 9 § andra stycket (integrerad undervisning), om det finns särskilda skäl, och
4. undantag från skyldigheten att tillämpa timplanen.

Paragrafen innehåller bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om avvikelser från bestämmelserna om vilka ämnen undervisningen i grundskolan ska omfatta och om timplanen.

Ändringen i *andra punkten* innebär att formuleringen ”en eller flera kurser” byts ut mot formuleringen ”ett eller flera ämnen”. Ordet ämne kan avse alla nivåer som ingår i ämnet.

Övervägandena finns i avsnitt 9.

Utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner

23 g § Rektorn för en skolenhet i grundskolan får besluta att en elev ska läsa *ett eller flera ämnen på* en eller flera *nivåer* enligt gymnasieskolans ämnesplaner, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och eleven och elevens vårdnadshavare medger det. Om eleven eller elevens vårdnadshavare tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla.

Om det är fråga om en fristående skola ska godkännandet som huvudman för utbildningen vid skolenheten enligt 2 kap. 5 § även anses omfatta sådana *ämnen* som anges i första stycket, om

1. undervisningen i *ämnena* bedrivs av lärare som är anställda av huvudmannen och uppfyller kraven på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 §, eller
2. uppgifter som avser undervisning i *ämnena* överlämnas på entreprenad enligt 23 kap. 12 a §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om i vilken utsträckning ett beslut enligt första stycket ska anmälas till Statens skolinspektion.

I paragrafen finns bestämmelser om utbildning i grundskolan enligt gymnasieskolans ämnesplaner. Motsvarande bestämmelser när det gäller spe-

cialskolan och sameskolan finns i 12 kap. 23 a § första stycket respektive 13 kap. 21 c § första stycket.

Ändringen i *första stycket* innebär att rektorn för en skolenhet i grundskolan får besluta att en elev ska läsa ett eller flera ämnen på en eller flera nivåer enligt gymnasieskolans ämnesplaner, i stället för en eller flera kurser enligt planerna.

I *andra stycket* ändras den bestämmelse som reglerar att ett godkännande som huvudman för utbildningen vid en fristående skola som bedriver grundskoleutbildning under vissa förutsättningar även ska anses omfatta kurser som en elev läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner. Ändringen innebär att godkännandet i de angivna fallen i stället ska anses omfatta de ämnen som eleven läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner. Ordet ämne kan avse alla nivåer som ingår i ämnet.

Övervägandena finns i avsnitt 9.

23 h § Av 6 § 2 framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avvikelser från 4 § och från timplanen för riksrekryterande spetsutbildningar.

Om en riksrekryterande spetsutbildning bedrivs vid en fristående skola som bedriver grundskoleutbildning ska godkännandet som huvudman för utbildningen vid skolenheten enligt 2 kap. 5 § även anses omfatta sådana *ämnen* enligt gymnasieskolans ämnesplaner som erbjuds i spetsutbildningen. Detta gäller dock bara om undervisningen i *ämnena* bedrivs av lärare som är anställda av huvudmannen och uppfyller kraven på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 §.

I paragrafen finns bestämmelser om riksrekryterande spetsutbildningar i grundskolan.

Bestämmelsen i *andra stycket* reglerar det fallet att spetsutbildningen bedrivs vid en fristående skola som bedriver grundskoleutbildning. I sådana fall ska huvudmannens godkännande för utbildningen vid skolenheten enligt 2 kap. 5 § under vissa förutsättningar anses omfatta även kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner som erbjuds inom ramen för spetsutbildningen. Stycket ändras på så sätt att godkännandet i stället ska anses omfatta ämnen enligt sådana ämnesplaner. Ordet ämne kan avse alla nivåer som ingår i ämnet.

Övervägandena finns i avsnitt 9.

23 i § *Ämnen* som en elev i grundskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner enligt 23 g § eller i en riksrekryterande spetsutbildning enligt 6 § 2 ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

Paragrafen innehåller bestämmelser om betygssättning i kurser som en elev i grundskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner. Motsvarande bestämmelser för specialskolan och sameskolan finns i 12 kap. 23 a § andra stycket respektive 13 kap. 21 c § andra stycket.

Ändringen innebär att det är ämnen i stället för kurser som ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan. Ordet ämne kan avse alla nivåer som ingår i ämnet. Bestämmelserna om betygssättning i gymnasieskolan innebär bl.a. att om ett ämne består av flera nivåer ska betyg sättas efter varje avslutad nivå och när ett godkänt betyg sätts på en högre nivå i ett ämne med flera nivåer ska betyget anses omfatta lägre nivåer i ämnet och ersätta betyg som har satts på sådana nivåer (15 kap. 22 §).

Övervägandena finns i avsnitt 9.

12 kap. Specialskolan

Ämnen

4 § Undervisningen ska omfatta följande ämnen:

- bild,
- engelska,
- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- matematik,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- rörelse och drama eller musik,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- slöjd,
- svenska eller svenska som andraspråk,
- teckenspråk, och
- teknik.

För hörande elever gäller att ämnet musik ersätter ämnet rörelse och drama. För elever som tagits emot enligt 7 kap. 6 § första stycket 1 och 3 gäller att ämnet svenska ersätter ämnet teckenspråk, om dessa elever inte har behov av teckenspråk.

Härutöver ska det som ämnen finnas moderna språk som ska erbjudas varje elev inom ramen för språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål.

Vidare ska det finnas skolans val.

Av 23 a § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta *ämnen* enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka ämnen som specialskolans elever ska få undervisning i.

Upplysningen i *femte stycket* om att det av 23 a § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner ändras på så sätt att det i stället anges att undervisningen i vissa fall får omfatta ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner. Ordet ämne kan avse alla nivåer som ingår i ämnet.

Övervägandena finns i avsnitt 9.

Utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner

23 a § Rektorn för en skolenhet i specialskolan får besluta att en elev ska läsa *ett eller flera ämnen på en eller flera nivåer* enligt gymnasieskolans ämnesplaner, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och eleven och elevens vårdnadshavare medger det. Om eleven eller vårdnadshavaren tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla.

Ämnen som en elev i specialskolan läser enligt första stycket ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

I paragrafen finns bestämmelser om utbildning i specialskolan enligt gymnasieskolans ämnesplaner. Motsvarande bestämmelser när det gäller grundskolan och sameskolan finns i 10 kap. 23 g § första stycket och 23 i § respektive 13 kap. 21 c §.

Första stycket ändras så att det anger att rektorn för en skolenhet i specialskolan får besluta att en elev ska läsa ett eller flera ämnen på en eller flera nivåer enligt gymnasieskolans ämnesplaner, i stället för en eller flera kurser enligt planerna.

Ändringen i *andra stycket* innebär att det är ämnen i stället för kurser som ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan. Ordet ämne kan avse alla nivåer som ingår i ämnet. Bestämmelserna om betygssättning i gymnasieskolan innebär bl.a. att om ett ämne består

av flera nivåer ska betyg sättas efter varje avslutad nivå och när ett godkänt betyg sätts på en högre nivå i ett ämne med flera nivåer ska betyget anses omfatta lägre nivåer i ämnet och ersätta betyg som har satts på sådana nivåer (15 kap. 22 §).

Övervägandena finns i avsnitt 9.

13 kap. Sameskolan

Ämnen

4 § Undervisningen ska omfatta följande ämnen:

- bild,
- engelska,
- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- matematik,
- musik,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- samiska,
- slöjd,
- svenska eller svenska som andraspråk, och
- teknik.

Härutöver ska det som ämnen finnas moderna språk som ska erbjudas varje elev inom ramen för språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål.

Vidare ska det finnas skolans val.

Av 21 c § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta *ämnen* enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka ämnen som sameskolans elever ska få undervisning i.

Genom en ändring i *fjärde stycket* anges att det av 21 c § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner, i stället för kurser enligt planerna. Ordet ämne kan avse alla nivåer som ingår i ämnet.

Övervägandena finns i avsnitt 9.

Utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner

21 c § Rektorn för en skolenhet i sameskolan får besluta att en elev ska läsa *ett eller flera ämnen på* en eller flera *nivåer* enligt gymnasieskolans ämnesplaner, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och eleven och elevens vårdnadshavare medger det. Om eleven eller vårdnadshavaren tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla.

Ämnen som en elev i sameskolan läser enligt första stycket ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

I paragrafen finns bestämmelser om utbildning i sameskolan enligt gymnasieskolans ämnesplaner. Motsvarande bestämmelser när det gäller grundskolan och specialsolan finns i 10 kap. 23 g § första stycket och 23 i § respektive 12 kap. 23 a §.

Första stycket ändras på så sätt att det anges att rektorn för en skolenhet i sameskolan får besluta att en elev ska läsa ett eller flera ämnen på en eller flera nivåer enligt gymnasieskolans ämnesplaner, i stället för en eller flera kurser enligt planerna.

Ändringen i *andra stycket* innebär att det är ämnen i stället för kurser som ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan. Ordet ämne kan avse alla nivåer som ingår i ämnet. Bestämmelserna

om betygssättning i gymnasieskolan innebär bl.a. att om ett ämne består av flera nivåer ska betyg sättas efter varje avslutad nivå och när ett godkänt betyg sätts på en högre nivå i ett ämne med flera nivåer ska betyget anses omfatta lägre nivåer i ämnet och ersätta betyg som har satts på sådana nivåer (15 kap. 22 §).

Övervägandena finns i avsnitt 9.

21 kap. Fjärrundervisning i vissa skolformer

3 § Fjärrundervisning får användas för en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan i *ämnen* som eleven läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

I övrigt får fjärrundervisning användas i de skolformer som anges i 2 § bara om

1. det för viss undervisning inte finns någon lärare inom huvudmannens skolenhet som uppfyller kraven på legitimation och behörighet enligt 2 kap. 13 § och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan,

2. det, när det gäller integrerad samisk undervisning i grundskolan, inte finns någon lämplig lärare inom huvudmannens skolenhet som kan bedriva den integrerade samiska undervisningen och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan, eller

3. elevunderlaget för en viss skolenhet är så begränsat att ordinarie undervisning inom skolenheten leder till betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för huvudmannen.

I paragrafen anges de grundläggande förutsättningarna för att fjärrundervisning ska få användas.

Ändringen i *första stycket* innebär att fjärrundervisning får användas för en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan i ämnen som eleven läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner, i stället för i kurser som eleven läser enligt planerna. Ordet ämne kan avse alla nivåer som ingår i ämnet.

Övervägandena finns i avsnitt 9.

När fjärrundervisning får användas i vissa obligatoriska skolformer

4 § I grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan får fjärrundervisning användas endast i ämnena

- engelska,
- matematik,
- moderna språk,
- modersmål,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- samiska,
- svenska,
- svenska som andraspråk,
- teckenspråk, och
- teknik.

I grundskolan får fjärrundervisning även användas för extra studietid och integrerad samisk undervisning.

Av 3 § första stycket framgår att fjärrundervisning även får användas i *ämnen* som en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Paragrafen innehåller en uppräkningslista av vilka ämnen som fjärrundervisning får användas i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan.

Upplysningen i *tredje stycket* om att det av 3 § första stycket framgår att fjärrundervisning även får användas i kurser som en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner

ändras på så sätt att det i stället anges att fjärrundervisning får användas i ämnen enligt ämnesplanerna. Ordet ämne kan avse alla nivåer som ingår i ämnet.

Övervägandena finns i avsnitt 9.

23 kap. Entreprenad och samverkan

12 a § Uppgifter inom grundskolan, specialskola och sameskolan som avser undervisning i *ett ämne* enligt gymnasieskolans ämnesplan enligt 10 kap. 23 g §, 12 kap. 23 a § eller 13 kap. 21 c § får överlämnas på entreprenad till

1. en huvudman för grundskola,
2. staten som huvudman för specialskolan eller sameskolan, eller
3. en huvudman för gymnasieskola.

Första stycket gäller under förutsättning att undervisningen i *ämnet* bedrivs av lärare som uppfyller kraven på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 §.

Om uppgifter överlämnas på entreprenad enligt första stycket får även uppgifter som avser fjärrundervisning i *ämnet* överlämnas till samma huvudman på entreprenad enligt 16 §.

I paragrafen regleras en huvudmans möjligheter att överlämna undervisning i grundskolan, specialskolan eller sameskolan i kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner på entreprenad.

Ändringen innebär att orden ”en kurs” i första stycket byts ut mot ”ett ämne” samt att ordet ”kursen” i andra och tredje styckena byts ut mot ”ämnet”. Ordet ämne kan avse alla nivåer som ingår i ämnet.

Övervägandena finns i avsnitt 9.

12 b § Alla uppgifter i en riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan, utom uppgifter som avser undervisning i sådana ämnen där undervisningen fördjupas eller breddas eller i *ämnen* som läses enligt gymnasieskolans ämnesplaner, får överlämnas till en annan huvudman inom grundskolan på entreprenad.

I paragrafen finns en bestämmelse om en huvudmans möjligheter att överlämna vissa uppgifter i en riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan på entreprenad.

Ändringen innebär att ordet kurser byts ut mot ämnen. Ordet ämne kan avse alla nivåer som ingår i ämnet.

Övervägandena finns i avsnitt 9.

Sammanfattning av promemorian Elever i grundskolan, specialskolan, sameskolan och gymnasieskolan ska lättare få läsa i snabbare takt och på en högre nivå (U2022/02568)

I promemorian finns förslag om bättre möjligheter för elever i grundskolan, specialskolan, sameskolan och gymnasieskolan att läsa på en högre nivå och gå fram i snabbare studietakt. Det är viktigt att elever som inte får den utmaning de behöver i undervisningen får möjlighet att utvecklas efter sina egna förutsättningar för att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Det kan leda till en bättre undervisningssituation och till bättre kunskapsresultat för dessa elever.

Ändringar föreslås i läroplanerna för grundskolan, specialskolan, sameskolan och gymnasieskolan för att ytterligare betona skolans ansvar för särskilt begåvade och högpresterande elever. Av läroplanerna ska framgå att särskild uppmärksamhet ska ägnas åt både de elever som har svårigheter att nå målen för utbildningen och de elever som lätt uppfyller betygskriterierna eller kriterierna för bedömning av kunskaper. Det ska vidare framgå att rektorn har ett särskilt ansvar för att eleverna får möjlighet att studera på en högre nivå.

Rektorn ska kunna besluta att en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan får läsa en eller flera nivåer i ett ämne enligt gymnasieskolans ämnesplan, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och elevens vårdnadshavare medger det. Huvudmannen ska få besluta om andra lärotider än de som gäller för övriga elever.

I gymnasieskolan kan elever läsa högskolekurser vid sidan av gymnasiestudierna. I promemorian föreslås att huvudmannen ska få besluta om andra lärotider än de som gäller för övriga elever för att ge tid till högskolestudierna. Det föreslås också att högskolekurser ska få ingå i ett utökat program i gymnasieskolan. Huvudmannen ska kunna besluta att ett nationellt program ska få fördelas på kortare tid än tre läsår, om eleven medger det.

Elever i hela landet ska ha möjlighet att läsa på en högre nivå. Det föreslås därför att fjärrundervisning alltid ska få användas för en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan på nivåer i ett ämne som eleven läser enligt gymnasieskolans ämnesplan. I samma syfte föreslås att uppgifter som avser undervisning i ett ämne enligt gymnasieskolans ämnesplan inom grundskolan, specialskolan och sameskolan ska få överlämnas på entreprenad till en huvudman för en gymnasieskola.

Skolverket föreslås få i uppdrag att stärka och stödja skolors arbete med att ge elever som lätt når målen för utbildningen den ledning och stimulans de har rätt till. Syftet är att förbättra elevers möjligheter till breddning, fördjupning och studier på en högre nivå. Stödinsatserna ska riktas till flera olika personalkategorier inom skolan, bl.a. till skolchefer, rektorer, lärare och personal inom elevhälsan. Skolverket föreslås även få i uppdrag att informera universitet och högskolor om de utökade möjligheterna att läsa på en högre nivå inom gymnasieskolan.

Promemorian innehåller förslag till de ändringar som behövs i skollagen (2010:800) och anslutande förordningar. Författningsändringarna föreslås i huvudsak träda i kraft den 3 juli 2023. Bilaga 1

Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)

dels att 7 kap. 17 §, 10 kap. 1 och 4 §§, 12 kap. 1 och 4 §§, 13 kap. 1 och 4 §§, 16 kap. 15 § och 21 kap. 1 och 4 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 23 kap. 12 § ska lyda "När viss undervisning får överlämnas på entreprenad inom grundskolan, specialskolan och sameskolan",

dels att det ska införas fem nya paragrafer, 10 kap. 23 g §, 12 kap. 23 a §, 13 kap. 21 c §, 21 kap. 3 a § och 23 kap. 12 a §, och närmast före 10 kap. 23 g §, 12 kap. 23 a § och 13 kap. 21 c § nya rubriker av följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2021/22:162 Föreslagen lydelse

7 kap.

17 §¹

En elev i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli.

Den obligatoriska verksamheten får omfatta högst 190 dagar per läsår och åtta timmar eller, i förskoleklassen och de två lägsta årskurserna, sex timmar per dag. Sådan verksamhet får inte förläggas till lördagar, söndagar eller andra helgdagar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avvikelser från andra stycket för elever i anpassade grundskolan och specialskolan.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avvikelser från andra stycket *för elever i grundskolan och sameskolan som läser på en högre nivå och* för elever i anpassade grundskolan och specialskolan.

Om en elev i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan eller sameskolan utan giltigt skäl uteblir från den obligatoriska verksamheten, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver elevens vårdnadshavare inte informeras samma dag.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

1 §²

I detta kapitel finns

– allmänna bestämmelser (2–13 §§),

¹ Senaste lydelse 2022:000.

² Senaste lydelse 2017:570.

- bestämmelser om betyg (14–23 §§),
 - bestämmelser om lovskola (23 a–23 f §§),
 - *bestämmelser om utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplan (23 g §),*
 - bestämmelser om grundskola med offentlig huvudman (24–34 §§),
- och
- bestämmelser om fristående grundskola (35–41 §§).

4 §³

Undervisningen ska omfatta följande ämnen:

- bild,
- engelska,
- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- matematik,
- musik,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- slöjd,
- svenska eller svenska som andraspråk, och
- teknik.

Härutöver ska det som ämnen finnas moderna språk som ska erbjudas varje elev inom ramen för språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål.

Vidare ska det finnas elevens val och skolans val. Undervisningen i elevens val ska syfta till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. Skolans val får omfatta ett lokalt tillval, om Statens skolverk har godkänt en plan för undervisningen.

Av 23 g § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta kurser enligt gymnasieskolans ämnesplan.

Utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplan

23 g §

Rektorn får besluta att en elev i grundskolan får läsa en eller flera kurser enligt gymnasieskolans ämnesplan, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och elevens vårdnadshavare medger det.

Kurser som en elev i grundskolan läser enligt gymnasieskolans

³ Senaste lydelse 2017:620.

ämnesplan ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

12 kap.

1 §⁴

I detta kapitel finns

- allmänna bestämmelser (2–13 a §§),
- bestämmelser om betyg (14–23 §§), *och*
- bestämmelser om betyg (14–23 §§),
– *bestämmelser om utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplan (23 a §), och*
- bestämmelser om huvudmannens skyldigheter i särskilda fall (24–26 §§).

4 §⁵

Undervisningen ska omfatta följande ämnen:

- bild,
- engelska,
- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- matematik,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- rörelse och drama eller musik,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- slöjd,
- svenska eller svenska som andraspråk,
- teckenspråk, och
- teknik.

För hörande elever gäller att ämnet musik ersätter ämnet rörelse och drama. För elever som tagits emot enligt 7 kap. 6 § första stycket 1 och 3 gäller att ämnet svenska ersätter ämnet teckenspråk, om dessa elever inte har behov av teckenspråk.

Härutöver ska det som ämnen finnas moderna språk som ska erbjudas varje elev inom ramen för språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål.

Vidare ska det finnas elevens val och skolans val. Undervisningen i elevens val ska syfta till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen.

Av 23 a § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta kurser enligt gymnasieskolans ämnesplan.

⁴ Senaste lydelse 2013:796.

⁵ Senaste lydelse 2017:620.

**Utbildning enligt
gymnasieskolans ämnesplan**

23 a §

Rektorn får besluta att en elev i specialskolan får läsa en eller flera kurser enligt gymnasieskolans ämnesplan, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och elevens vårdnadshavare medger det.

Kurser som en elev i specialskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplan ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

13 kap.

1 §⁶

I detta kapitel finns

- allmänna bestämmelser (2–14 §§),
- bestämmelser om betyg (15–21 a §§), *och*
 - bestämmelser om betyg (15–21 a §§),
 - bestämmelser om utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplan (21 c §), *och*
- bestämmelser om huvudmannens skyldigheter i särskilda fall (22–24 §§).

4 §⁷

Undervisningen ska omfatta följande ämnen:

- bild,
- engelska,
- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- matematik,
- musik,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- samiska,
- slöjd,
- svenska eller svenska som andraspråk, *och*
- teknik.

Härutöver ska det som ämnen finnas moderna språk som ska erbjudas varje elev inom ramen för språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål.

⁶ Senaste lydelse 2011:878.

⁷ Senaste lydelse 2017:620.

Vidare ska det finnas elevens val och skolans val. Undervisningen i elevens val ska syfta till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen.

Av 21 c § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta kurser enligt gymnasieskolans ämnesplan.

Utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplan

21 c §

Rektorn får besluta att en elev i sameskolan får läsa en eller flera kurser enligt gymnasieskolans ämnesplan, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och elevens vårdnadshavare medger det.

Kurser som en elev i sameskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplan ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

16 kap.

15 §

De nationella programmen är avsedda att genomgå på tre läsår.

Huvudmannen får besluta att utbildningen får fördelas på längre tid än tre läsår.

Om huvudmannen har fått tillstånd till det av Statens skolverk, får denne besluta att en utbildning får fördelas på kortare tid än tre läsår.

Huvudmannen får för en enskild elev besluta att en utbildning får fördelas på kortare tid än tre läsår, om eleven medger det.

Lydelse enligt prop. 2021/22:162 Föreslagen lydelse

21 kap.

1 §⁸

I detta kapitel finns bestämmelser om

- allmänna förutsättningar för fjärrundervisning i vissa skolformer (2 och 3 §§),
- allmänna förutsättningar för fjärrundervisning i vissa skolformer (2–3 a §§),
- när fjärrundervisning får användas i vissa obligatoriska skolformer (4 och 5 §§),

- när fjärrundervisning får användas i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan (6 §),
- när fjärrundervisning får användas i utbildning vid särskilda ungdomshem (7 §),
- försöksverksamhet (8 §),
- beslut om fjärrundervisning (9 §),
- utförare av fjärrundervisning (10 §),
- krav på fjärrundervisning (11–13 §§), och
- bemyndigande (14 §).

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse**3 a §*

Trots 3 § får fjärrundervisning alltid användas för en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan i kurser som eleven läser enligt gymnasieskolans ämnesplan.

*Lydelse enligt prop. 2021/22:162 Föreslagen lydelse**4 §⁹*

I grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan får fjärrundervisning användas endast i ämnena

- engelska,
- matematik,
- moderna språk,
- modersmål,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- samiska,
- svenska,
- svenska som andraspråk,
- teckenspråk, och
- teknik.

I grundskolan får fjärrundervisning även användas för extra studietid och integrerad samisk undervisning.

Av 3 a § framgår att fjärrundervisning även får användas i kurser som en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplan.

⁹ Senaste lydelse 2022:000.

23 kap.

12 a §

Uppgifter som avser undervisning i en kurs enligt gymnasieskolans ämnesplan får överlämnas till en huvudman för gymnasieskola på entreprenad inom

- 1. grundskolan,*
- 2. specialskolan, och*
- 3. sameskolan.*

Denna lag träder i kraft den 3 juli 2023.

Härigenom föreskrivs att 10 kap. 4 och 23 g §§, 12 kap. 4 och 23 a §§, 13 kap. 4 och 21 c §§, 21 kap. 3 a och 4 §§ och 23 kap. 12 a § skollagen (2010:800) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt förslag i avsnitt 1.1 Föreslagen lydelse

10 kap.

4 §¹

Undervisningen ska omfatta följande ämnen:

- bild,
- engelska,
- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- matematik,
- musik,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- slöjd,
- svenska eller svenska som andraspråk, och
- teknik.

Härutöver ska det som ämnen finnas moderna språk som ska erbjudas varje elev inom ramen för språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål.

Vidare ska det finnas elevens val och skolans val. Undervisningen i elevens val ska syfta till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. Skolans val får omfatta ett lokalt tillval, om Statens skolverk har godkänt en plan för undervisningen.

Av 23 g § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta *kurser* enligt gymnasieskolans ämnesplan.

Av 23 g § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta *nivåer i ett ämne* enligt gymnasieskolans ämnesplan.

23 g §²

Rektorn får besluta att en elev i grundskolan får läsa en eller flera *kurser* enligt gymnasieskolans ämnesplan, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och elevens vårdnadshavare medger det.

Kurser som en elev i grundskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplan ska betygssättas enligt

Rektorn får besluta att en elev i grundskolan får läsa en eller flera *nivåer i ett ämne* enligt gymnasieskolans ämnesplan, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och elevens vårdnadshavare medger det.

Nivåer i ett ämne som en elev i grundskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplan ska betygssättas

¹ Senaste lydelse 2023:000.

² Senaste lydelse 2023:000.

de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

12 kap.

4 §³

Undervisningen ska omfatta följande ämnen:

- bild,
- engelska,
- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- matematik,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- rörelse och drama eller musik,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- slöjd,
- svenska eller svenska som andraspråk,
- teckenspråk, och
- teknik.

För hörande elever gäller att ämnet musik ersätter ämnet rörelse och drama. För elever som tagits emot enligt 7 kap. 6 § första stycket 1 och 3 gäller att ämnet svenska ersätter ämnet teckenspråk, om dessa elever inte har behov av teckenspråk.

Härutöver ska det som ämnen finnas moderna språk som ska erbjudas varje elev inom ramen för språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål.

Vidare ska det finnas elevens val och skolans val. Undervisningen i elevens val ska syfta till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen.

Av 23 a § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta *kurser* enligt gymnasieskolans ämnesplan.

Av 23 a § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta *nivåer i ett ämne* enligt gymnasieskolans ämnesplan.

23 a §⁴

Rektorn får besluta att en elev i specialskolan får läsa en eller flera *kurser* enligt gymnasieskolans ämnesplan, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och elevens vårdnadshavare medger det.

Kurser som en elev i specialskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplan ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

Rektorn får besluta att en elev i specialskolan får läsa en eller flera *nivåer i ett ämne* enligt gymnasieskolans ämnesplan, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och elevens vårdnadshavare medger det.

Nivåer i ett ämne som en elev i specialskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplan ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

³ Senaste lydelse 2023:000.

⁴ Senaste lydelse 2023:000.

13 kap.4 §⁵

Undervisningen ska omfatta följande ämnen:

- bild,
- engelska,
- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- matematik,
- musik,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- samiska,
- slöjd,
- svenska eller svenska som andraspråk, och
- teknik.

Härutöver ska det som ämnen finnas moderna språk som ska erbjudas varje elev inom ramen för språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål.

Vidare ska det finnas elevens val och skolans val. Undervisningen i elevens val ska syfta till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen.

Av 21 c § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta *kurser* enligt gymnasieskolans ämnesplan.

Av 21 c § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta *nivåer i ett ämne* enligt gymnasieskolans ämnesplan.

21 c §⁶

Rektorn får besluta att en elev i sameskolan får läsa en eller flera *kurser* enligt gymnasieskolans ämnesplan, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och elevens vårdnadshavare medger det.

Kurser som en elev i sameskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplan ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

Rektorn får besluta att en elev i sameskolan får läsa en eller flera *nivåer i ett ämne* enligt gymnasieskolans ämnesplan, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och elevens vårdnadshavare medger det.

Nivåer i ett ämne som en elev i sameskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplan ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

21 kap.3 a §⁷

Trots 3 § får fjärrundervisning alltid användas för en elev i grundskolan, specialskolan eller same-

Trots 3 § får fjärrundervisning alltid användas för en elev i grundskolan, specialskolan eller same-

⁵ Senaste lydelse 2023:000.

⁶ Senaste lydelse 2023:000.

⁷ Senaste lydelse 2023:000.

skolan *i kurser* som eleven läser enligt gymnasieskolans ämnesplan. skolan *på nivåer i ett ämne* som eleven läser enligt gymnasieskolans ämnesplan.

4 §⁸

I grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan får fjärrundervisning användas endast i ämnena

- engelska,
- matematik,
- moderna språk,
- modersmål,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- samiska,
- svenska,
- svenska som andraspråk,
- teckenspråk, och
- teknik.

I grundskolan får fjärrundervisning även användas för extra studietid och integrerad samisk undervisning.

Av 3 a § framgår att fjärrundervisning även får användas *i kurser* som en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplan. Av 3 a § framgår att fjärrundervisning även får användas *på nivåer i ett ämne* som en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplan.

23 kap.

12 a §⁹

Uppgifter som avser undervisning i *en kurs* enligt gymnasieskolans ämnesplan får överlämnas till en huvudman för gymnasieskola på entreprenad inom

1. grundskolan,
2. specialskolan, och
3. sameskolan.

Uppgifter som avser undervisning i *ett ämne* enligt gymnasieskolans ämnesplan får överlämnas till en huvudman för gymnasieskola på entreprenad inom

1. grundskolan,
2. specialskolan, och
3. sameskolan.

-
1. Denna lag träder i kraft den 4 juli 2023.
 2. Lagen tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025.

⁸ Senaste lydelse 2023:000.

⁹ Senaste lydelse 2023:000.

Efter remiss har yttranden kommit in från Autism- och Aspergerförbundet, Barn- och elevombudet, Barnombudsmannen, Borgholms kommun, Centrala studiestödsnämnden, Diskrimineringsombudsmannen, Elevernas riksförbund, Falköpings kommun, Flens kommun, Friskolornas riksförbund, Föreningen Teknikföretagen i Sverige, Föräldraalliansen Sverige, Göteborgs kommun, Göteborgs universitet, Götene kommun, Halmstads kommun, Hammarö kommun, Hultsfreds kommun, Härnösands kommun, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, Integritetsskyddsmyndigheten, Internationella Engelska Skolan i Sverige AB, Justitiekanslern, Karolinska institutet, Kungl. Musikhögskolan i Stockholm, Kungl. Tekniska högskolan, Landsorganisationen i Sverige (LO), Linnéuniversitetet, Ljusnarsbergs kommun, Lunds kommun, Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund, Malmö kommun, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Norrköpings kommun, Piteå kommun, Ragunda kommun, Regelrådet, Riksförbundet Attention, Sameskolstyrelsen, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Statens institutionsstyrelse, Statens skolinspektion, Statens skolverk, Stockholms kommun, Svenskt Näringsliv, Sveriges akademikers centralorganisation (Saco), Sveriges Dövas Riksförbund (SDR), Sveriges förenade studentkårer, Sveriges Kommuner och Regioner, Sveriges Skolledarförbund, Tierps kommun, Umeå universitet, Universitets- och högskolerådet, Universitetskanslersämbetet, Uppsala universitet, Västerås kommun och Överklagandenämnden för studiestöd.

Därutöver har yttranden inkommit från Begåvade Unga Sverige, Föreningen spetsutbildningar i Sverige, Riksförbundet för särskild begåvning och Skellefteå kommun.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Almega, DHR, Fria Läroverken i Sverige AB, Funktionsrätt Sverige, Habo kommun, Hofors kommun, Hörselskadades Riksförbund (HRF), Idéburna skolors riksförbund, Kristianstads kommun, Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA), Kunskapsskolan i Sverige AB, Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer (LSU), Ludvika kommun, Norsjö kommun, Nätverket unga för tillgänglighet (NUFT), Partille kommun, Riksförbundet Hem och Skola, Skolforskningsinstitutet, Stiftelsen Europaskolan, Stiftelsen Viktor Rydbergs skolor, Sveriges Elevkårer, Sveriges Elevråd, Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF), Sveriges Vägledarförening, Synskadades Riksförbund, Södertörns högskola, Tibble Fristående Gymnasium TFG AB, Tibro kommun, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Upplands Väsby kommun, Vindelns kommun, Älmhults kommun, Älvsbyns kommun och Öckerö kommun.